

EUB-1/2010.
(EUB-1/2010-2014.)

J e g y z ő k ö n y v *

az Országgyűlés **Alkotmányügyi, igazságügyi és ügyrendi bizottsága**
Ellenőrző albizottságának
2010. november 18-án, csütörtökön, 10 órakor
a Budapesti Fegyház és Börtön épületében (Budapest, Kozma utca 13.) megtartott
kihelyezett üléséről

---

*A jegyzőkönyv eredeti hitelesített példánya az Országgyűlés Levéltárában megtalálható.

Tartalomjegyzék

<i>Napirendi javaslat</i>	3
<i>Az ülés résztvevői</i>	4
<i>Elnöki bevezető, a napirend elfogadása</i>	5
<i>Az előzetes letartóztatás elrendelésével és végrehajtásával kapcsolatos jogi szabályozás és gyakorlati tapasztalatok áttekintése</i>	6
<i>Dr. Kökényesi Antal előadása</i>	6
<i>Dr. Csák Zsolt előadása</i>	12
<i>Dr. Vókó György előadása</i>	19
<i>Dr. Répássy Róbert államtitkár reagálása</i>	23
<i>Dr. Bánáti János előadása</i>	24
<i>Dr. Fogarassy Edit előadása</i>	28
<i>Dr. Bócz Endre előadása</i>	31
<i>Dr. Tóth Balázs előadása</i>	34
<i>Képviselői kérdések</i>	37

Napirendi javaslat

Az előzetes letartóztatás elrendelésével és végrehajtásával kapcsolatos jogi szabályozás és gyakorlati tapasztalatok áttekintése

Előadók:

- Dr. Csák Zsolt, tanácselnök, Fővárosi Bíróság
- Dr. Vókó György, osztályvezető ügyész, Legfőbb Ügyészség
- Dr. Répássy Róbert, államtitkár, Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium
- Dr. Bánáti János, a Magyar Ügyvédi Kamara elnöke
- Dr. Fogarassy Edit vezető tanácsos (Állampolgári Jogok Országgyűlési Biztosának

Hivatala)

Dr. Pajcsicsné dr. Csóri Erika, az Állampolgári Jogok Országgyűlési Biztosa
Hivatalának főtanácsadója

- Dr. Bócz Endre, volt Fővárosi Főügyész, Magyar Kriminológiai Társaság
- Dr. Tóth Balázs, a Magyar Helsinki Bizottság börtön- és fogdamegfigyelő programjának vezetője

Az ülés résztvevői

Az albizottság részéről

Megjelent

Elnököl: **Dr. Bárándy Gergely** (MSZP), az albizottság elnöke

Dr. Gaudi-Nagy Tamás (Jobbik)

Dr. Vas Imre (Fidesz)

Meghívottak részéről

Hozzászólók

Dr. Répássy Róbert államtitkár (Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium)

Dr. Kökényesi Antal bv. altábornagy, a büntetés-végrehajtás országos parancsnoka

Dr. Csák Zsolt, tanácselnök, Fővárosi Bíróság

Dr. Vókó György, osztályvezető ügyész, Legfőbb Ügyészség

Dr. Bánáti János, a Magyar Ügyvédi Kamara elnöke

Dr. Fogarassy Edit vezető tanácsos (Állampolgári Jogok Országgyűlési Biztosának Hivatala)

Dr. Bócz Endre, volt Fővárosi Főügyész, Magyar Kriminológiai Társaság

Dr. Tóth Balázs, a Magyar Helsinki Bizottság börtön- és fogdamegfigyelő programjának vezetője

Baráth Zsolt (Jobbik)

Novák Előd (Jobbik)

Zagyva György Gyula (Jobbik)

Szabó Tímea (LMP)

Dr. Morvai Krisztina európai parlamenti képviselő

(Az ülés kezdetének időpontja: 10 óra 11 perc)

Elnöki bevezető, a napirend elfogadása

DR. BÁRÁNDY GERGELY (MSZP), az albizottság elnöke, a továbbiakban ELNÖK: Tisztelettel köszöntöm önöket az Alkotmányügyi, igazságügyi és ügyrendi bizottság Ellenőrző albizottságának kihelyezett ülésén. Az ülést megnyitom.

Tájékoztatásul önöknek és a sajtó képviselőinek: az ellenőrző albizottság feladata a jogszabályok hatályosulásának, társadalmi és gazdasági hatásainak figyelemmel kísérése, azon jogszabályoké, amelyek az alkotmányügyi bizottság hatáskörébe tartoznak.

A kihelyezett ülésnek egyetlen napirendje van: az előzetes letartóztatás elrendelésével és végrehajtásával kapcsolatos jogi szabályozás és gyakorlati tapasztalatok áttekintése.

A témaválasztásról szeretnék pár szót szólni önöknek. Egy-két éve változott meg az erre vonatkozó büntetőeljárás törvény, ugyanis az általános három év helyett négy, illetve két év is lehet az előzetes letartóztatás leghosszabb tartama. Kíváncsi lennék, és a bizottság ülésének az egyik feladata, hogy szakértők bevonásával, a jogász szakma képviselőinek a bevonásával megvitassuk, hogy bevált-e ez az irány, magyarán az előzetes letartóztatás tartamának a differenciálása, illetve kell-e tovább differenciálni a törvényi tényállást. Rengeteg kritika éri az előzetes letartóztatás különös okainak a megfogalmazását, illetve a rendszerét is. Van, aki csupán gyakorlati problémákról beszél, van, aki ennél tovább megy, és az önkényes bírói jogalkalmazásra alapot adó bizonytalan jogfogalmak alkalmazásának használata miatt még alkotmányellenesnek is tartja a különös okokat.

Sok kritikát kap az is, hogy a bíróságok nemegyszer szinte automatikusan rendelik el és hosszabbítják meg az előzetes letartóztatást, és az ügyészek, illetve a jogalkalmazók, nyomozó hatóságok álláspontja sok esetben úgy foglalható össze, hogy jobb, ha bent van a terhelt, mint ha kint van. Szóval vannak ilyen vélemények.

Sokan vetik fel, hogy az előzetes letartóztatást az előzetes büntetésként vagy a vallomás megtételének katalizátoraként használják a hatóságok. Van, aki az alternatív szabadságelvonással járó kényszerintézkedések sokkal gyakoribb alkalmazását sürgeti. Problémákat fogalmaznak meg az ügyvédi beszélővel kapcsolatban is. Sokan kifejezetten az előzetes házak felállítását szorgalmazzák. Mások azt kifogásolják, hogy a terheltek inkább a gyors elítélés mellett törnek lándzsát, inkább ítélik el őket, csak mehessen át a – hadd fogalmazzak így – valódi börtönbe az előzetes házból, mert sokkal kedvezőbb szabályok vonatkoznak rájuk, amikor már elítélték őket, mint amikor még az előzetes letartóztatásukat töltik. Ez nyilvánvalóan nincs így jól.

A sort lehetne folytatni, de egy biztos és kijelenthető – legalábbis akit én ismerek szakmai körökben –: mindenkinek az a véleménye, hogy nincs rendben minden az előzetes letartóztatás joggyakorlatával és az előzetes letartóztatás jogi szabályozásával, normatív szabályozásával. Ezért döntött úgy az albizottság, hogy ezt a témát emeli ki és teszi most vizsgálat tárgyává.

Az albizottság ülése az én meglátásom szerint kiváló fórumot biztosít arra, hogy a meghívott vendégek és az országgyűlési képviselők akár a jogalkalmazási gyakorlat módosításáról is szót ejthessenek. Azonban tisztelettel arra kérném az előadókat, a meghívottakat, hogy mivel az albizottság az Országgyűlés egyik bizottságának az albizottsága, tehát jogalkotással foglalkozik, ezért inkább arra koncentráljanak előadásukban, hogy milyen jogszabályi módosításokat tartanak esetleg szükségesnek, és mivel államtitkár úr is képviseli a kormányt, ezért azt gondolom, hogy annak is helye van, hogy esetleg milyen rendeleti szintű szabályozást tartanának helyesnek.

Úgy gondolom, hogy sikerült a téma legkiválóbb szakértőit meghívni, a legkiválóbb szakértők jelentek meg a mai bizottsági ülésen, és köszönöm előre is mindenkinek, aki vállalta azt, hogy részt vesz ezen a kihelyezett ülésen.

Külön köszönet illeti altábornagy urat, a büntetés-végrehajtás országos parancsnokát, hogy otthont ad a bizottság ülésének.

A menetrend úgy nézne ki, hogy miután én altábornagy úrnak átadom a szót, utána az előadókat kérném fel majd sorrendben, hogy a tíz-tizenöt perces előadásukat megtartsák. Mivel a téma nagyon sok helyen összefügg majd, és valószínűleg az előadók nagyon sokszor akarnak reagálni az előttük szólókra, én azt tartanám jónak, hogy ha a képviselők az előadás-sorozat végén tennék fel kérdéseiket, illetve mondanák el észrevételeiket. Előrevetítem azt is, hogy ha ma nem sikerül a végére érni ennek a témának – és erre esélyt látok –, akkor természetesen nyitott leszek, és azt gondolom, hogy alelnök úr is nyitott lesz arra, hogy a bizottság újra napirendjére vegye ezt a témát.

Úgyhogy én nagy köszönettel átadnám a szót altábornagy úrnak. Köszönöm.

Az előzetes letartóztatás elrendelésével és végrehajtásával kapcsolatos jogi szabályozás és gyakorlati tapasztalatok áttekintése

Dr. Kökényesi Antal előadása

DR. KÖKÉNYESI ANTAL bv. altábornagy, a büntetés-végrehajtás országos parancsnoka: Köszönöm szépen. Tisztelt Elnök Úr! Kedves Képviselő Hölgyek és Urak! Kedves Megjelentek! Külön köszöntöm a sajtó munkatársait.

Egyrészt nagy várákozással tekint a büntetés-végrehajtás ennek a mai napnak az eredményei elébe, illetve hogy egy ilyen esemény a büntetés-végrehajtásnál megtörténik. Ezt indokoltnak, szükségesnek tartjuk, és köszönettel vesszük. Arra van felhatalmazásom Elnök Úrtól, hogy tartsak egy rövid tájékoztatót a büntetés-végrehajtás részbeni helyzetéről – részbenit azért mondom, mert nyilvánvaló, hogy nagyon kicsit fogom érinteni ennek a nagy szervezetnek és mindennapjainak –, másrészt foglalkozunk a magunk részéről, mintegy bizonyos témákat talán a képviselők figyelmébe ajánlva, ezzel a dologgal.

(Előadását projektor segítségével tartja meg.) Néhány olyan tényezőt gondoltunk kiemelni, aminek alapján a büntetés-végrehajtás aktuális állapota megismerhető. Ezek kibontására feltehetően teljeskörűen nem fog sor kerülni.

Nagyon fontosnak tartjuk, hogy ezen címeken belül a részterületek hogyan alakulnak, és láthatjuk, hogy az infrastruktúra és az intézményrendszer a következőképpen néz ki. Ebben az évben változott a minisztériumi irányítás, korábban az Igazságügyi és Rendészeti Minisztériumhoz tartozott a büntetés-végrehajtás, ebben az évben a Belügyminisztériumhoz került.

Létezik az országos parancsnokság, én két és fél éve vettem át az országos parancsnokság vezetését, rendőrségi területen dolgoztam korábban. Azt lehetett látni, hogy alapos átszervezéssel lehet csak hatékonyabbá tenni ezt a munkát, úgyhogy új állománytáblát és új szervezeti és működési szabályzatot készítettünk, és megpróbáltunk hatékonyabb szervezetet létrehozni.

A büntetés-végrehajtási intézmények száma 31, ennek mintegy fele az úgynevezett előzetes ház vagy megyei intézet, ahol többnyire előzetes letartóztatottak vannak, illetve a második része az elítéltek vonatkozásában a nagy börtönök, fegyházak.

Van öt intézményünk, ez valószínűleg nem túl publikus. Ebbe beletartozik két oktatási intézmény, részben egy saját középfokú iskolánk, részben pedig a Rendőrtiszti Főiskolán egy általunk működtetett büntetés-végrehajtási tanszék. Van két egészségügyi intézményünk, az egyik az IMEI, ami köztudottan elég sok problémát okoz, nemcsak nekünk, hanem mindenkinek, aki a magyar pszichiátriában érintett, érdekelt lehet. És van egy rabkórházunk Tökölön, illetve egy rehabilitációs intézetünk még ezenkívül, és van 12 gazdasági társaság, amiről részleteiben egy-egy oldalon talán a következőkben tudok néhány szót ejteni.

És akkor ott vannak azok a ránk vonatkozó, és láthatóan elég régi törvények: az 1979. évi 11. tvr.; az elmúlt években folyamatosan volt törekvés arra, hogy bv-kódex szülessen. Ez elmaradt, gondolom, a következő időszak nagy feladata lehet majd.

Felelősen, felkészülten címmel elkészítettük mi korábban példa nélküli módon a büntetés-végrehajtásnak egy programját. Beiktatásakor az akkori miniszter azt mondta, hogy meg kell újítani és modernebbé, hatékonyabbá kell tenni a büntetés-végrehajtási szervezetet. Ennek alapján 2008 novemberében mi ezt a projektet létrehoztuk, és ez azzal kezdődött, hogy kijelöltünk olyan pilléreket, amelyek – mintegy témakibontva – bemutatják a büntetés-végrehajtás pillanatnyi helyzetét, és ahová el szeretnénk jutni. Nagyon hosszú ideig, hónapokon keresztül egyeztetések mentén haladtunk a témában, míg rá nem kellett jönnünk, hogy alapvetően akkor lesz sikeres ez a program, hogyha nem költségvetési pénzeket, hanem elsősorban különböző alapokból és más pályázati lehetőségekből való elérhetőséget találunk. Azt mondanám, hogy jót tett nekünk, mert megtanultunk pályázni. Csak példaként mondanám, hogy 83 pályázat volt az elmúlt évben, azokból 62 sikeres lett.

Így került sor arra, hogy bemutattuk – legalábbis én felvállaltam –, hogy nem lehet csukott szemmel nézni a büntetés-végrehajtást, és nem lehet azt mondani, hogy minden jól van. 10,6 év volt az átlagéletkor a járműparkban, amikor ez az anyag elkészült. Szembesítettem vele mindenkit, aki döntéshozó, ennek alapján részleges fejlesztésre került került, és a járműparkunk úgy újult meg, hogy most már nem 10,6 év, hanem hét; miután az anyag elkészült, lassan nyolc év az átlagéletkora ennek a járműparknak.

Ezen belül viszont, ami nagyon fontos, és talán önökre is vonatkozik, hogy a kis fogvatartotti szállító járművek közül egyharmadát, 50 darabot ki tudtunk cserélni, illetve a nagyok közül is néhányat, és megújult rendőrséghez csatlakoztunk ennek kapcsán a személygépkocsiparkkal. De hát most az autóbusz-állományunknak 18 éves átlagéletkora van, nem akarom ragozni. Megadta a sors, hogy amikor ide kerültem, láttam, hogy más szervezetek hogyan működnek, mik a lehetőségeik, és tulajdonképpen azt is láthattam, hogy ez a másik szervezet valamiért abból kimaradt, ami máshol már megtörtént, és ennek kapcsán tudtunk például egy ilyen típusú fejlesztést elérni.

Amit nagyon nagy dolognak tartok viszont, hogy sikerült – és most már a finisében vagyunk – egy olyan informatikai fejlesztést elkezdni, HEFOP-os támogatással, amiben már – mind a korábbi, mind a jelenlegi kormány ennek szükségességét elismerte – a szerződéskötések időszakában vagyunk. A 2800 darabos számítógépes parkunk mintegy kétharmadát ezáltal le tudjuk cserélni, de nem ez a lényeg, hanem olyan alkalmazásokat tudunk ezáltal létrehozni, amik korábban nem voltak. Akár a fogvatartott-egészségügyi személyzeti alrendszer s a többi, tehát van ennek egy szoftver része is, ami jelentős változást hozhat a következő években.

Ami úgy szintén új dolog: meglepődtünk azon, hogy négyhetes alapképzés után a büntetés-végrehajtás munkatársai kikerülhettek a körletre. Ezt elég rapid módon több mint háromszorosára, 14+1 hétre növeltük, tehát addig nem kezdhet senki sem büntetés-végrehajtásban dolgozni, amíg ezeket az alapiskolákat el nem végzi. Nyilván sokkal felkészültebbek a kollégák, és sokkal nagyobb követelményt támaszthatunk velük szemben.

Amire szintén sor került: olyan speciális képzéseket indítottunk, amik korábban nem voltak. Krízisincidens-tárgyalás, extrém stresszhelyzet, mediátorképzés, és ezek már el is indultak, tehát komplett tananyagok vannak rá, illetve a kiképzések több turnus vonatkozásában már megtörténtek.

Aztán meghatároztuk a biztonsági stratégiát. Itt vannak különböző futó projektek, most éppen Márianosztrán voltunk legutóbb, ahol több száz millió forintból közösen pályázva például az ottani szerzetesrenddel tudtak fejlesztéseket mind épületen kívül, mind belül elérni.

Van egy nagy fájdalmunk, és hadd mutassam be önöknek, amiről már utalásszerűen beszéltem, ez az IMEI. Amikor Magyarországon a pszichiátriai gondozás válságba került,

akkor nekünk van egy olyan működő intézményünk, ahol a kényszergyógyítás vagy ideiglenes kényszergyógyítás alatt állók található nagy számban, és 2002-ben már hatályos kormányhatározat volt, hogy újat kell építeni. Aztán ez háromévenként általában felülvizsgálatra került, 2006-ban született egy olyan kormányhatározat, hogy változatlanul indokolt, de a költségvetési források miatt mégsem lehetséges, hogy új IMEI épüljön. Az is tervünk volt, hogy a kórházzal közösen is lehetne akár egy ilyen egészségügyi blokkot csinálni. Azt gondolom, mindenki számára rendkívül nagy feladat – akár ombudsmani vizsgálatok – bármi, ami ezt a témát érinti, és bár a szükségességét mindenki elismeri, jelen állapot szerint még nem tartunk ott, hogy azt mondjuk: biztonsággal tudjuk, hogy lesz ebből valami.

Hasonlóképpen nagyon nagy problémát jelentenek a biztonsági rendszerek. Itt értem a gyengeáramú biztonságot, értem a technikai, mechanikus biztonságot, beleértve azt, hogy milyen magas a fal a börtönépületek körül, vagy mennyiben van ellátva pengeélekkel; sok-sok olyan körülmény van, ami miatt azt kell hogy mondjam, hogy azok az épületek, amelyek zömében büntetés-végrehajtási célokat szolgálnak, az 1900-as évek elején modernnek voltak ugyan, de nyilvánvaló, hogy azóta eltelt több mint száz év, és ma már nem lehet annak tekinteni. Ami a legnagyobb probléma, hogy akkor nem voltak meg azok az elvárások és kezdeményezések sem, hanem alapvetően a biztonságos őrzésre volt a hangsúly helyezve, ezért van például csillag alakú berendezés. Az a lényeg, hogy az őr tudja figyelemmel kísérni az egyes folyosókat, zárkakat, hogy ott mi történik, de például az, hogy oktatás céljára, elkülönített csoportok céljára, gyógyító-megelőzés s a többi, tehát a cizellált nevelési, foglalkozási és egyéb lehetőségeket már ezek az épületek nem tudják biztosítani, kivéve a néhány újat.

Személyi állományunk. Látható, hogy évek óta szinte ugyanolyan személyi állománnyal dolgozunk. Ami nagy probléma, hogy soha nem lehetett költségvetési forrás hiányában feltölteni 100 százalékra ezt az állományt. Másrészt probléma az is, a következő táblázatban fogjuk látni, hogy milyen mértékben emelkedik a fogvatartotti létszám, és beragadtunk ugyanazzal a létszámmal az állomány vonatkozásában. Tehát itt látható az, hogy milyen volt a fluktuáció az elmúlt években, csak felhívnám a figyelmet rá, hogy van egy olyan adatsor, ami egészen kirívó: 2007-ben több mint 1230-an mentek el abból a mintegy nem teljesen feltöltött nyolcezer főből, aki állományban van. Vagyis iszonyú mértékű volt a fluktuáció. Ezért is találtuk ki a „Felelősen, felkészülten” programban azokat az új típusú képzéseket, az állománnyal való folyamatos foglalkozás lehetőségét és valamilyenfajta életpálya kitűzését, ami megtarthatja ezeket az embereket. Azt gondolom, hogy most elviselhető már a fluktuáció mértéke, akár tavaly és várhatóan idén is hasonlóképpen alakul. Persze számottevő, más körülmények is közrejátszanak ebben. Többek között az, hogy azokban a térségekben, ahol büntetés-végrehajtási intézmények vannak, azért nagyon jelentős a munkanélküliség, tehát nem lehet eltekinteni attól, hogy bár kis elismertséggel, de mégis biztonságos munkalehetőséget ad.

Láthatjuk azt, hogyan oszlik meg a szervezet. Talán a rendőrséghez viszonyítva nálunk kedvezőbb a tiszt-tiszthelyettes arány, látható a diagramban, hogy mindössze ennyi tiszt van, és zömében tiszthelyettesek. Sőt az is látható, hogy a közalkalmazottaknál folyamatos csökkenés van, ugyanis nem a közalkalmazottból kell sok, hanem tiszthelyettesből kellene sokkal több, és igyekszünk az arányokat úgy alakítani, hogy ahol lehetséges kiváltani, és tényleges munkavégzésre hangsúlyt helyezni.

Itt a gazdasági feltételeinket láthatják. Felhívnám a figyelmet egy dologra, de ez így volt évek óta, így van. Tulajdonképpen a mi költségvetésünk jelentős része bérjellegű kiadás, és csak nagyon kevés az, ami tulajdonképpen a dologi, és fejlesztésről ne is beszéljünk, ezek évről évre kisebbek.

Saját bevételként van a 8 százalék, ami általában tartható. Szeretnénk ebben az évben is, ezek alapvetően a fogvatartottak rabtartási befizetései, illetve olyan munkáltatásokból erednek, amelyek az intézetek számára valami bevételt hozhatnak. Csak egy példát hadd említsek önöknek, itt látható, hogy különböző számokkal dolgozunk, és valóban nehéz követni, hogy ténylegesen mennyibe kerül egy fogvatartott. De most ha csak a dologból a közvetlen költséget vesszük, akkor látható, hogy ez 290 forint. Ennek mintegy fele máris elment élelmezésre, és akkor maradvány az, ami. Ha ehhez hozzávesszük a közvetett költségeket, 2232; ha hozzávesszük a személyi állomány bér jellegű és munkajárulékait, akkor máris ott vagyunk, hogy nyolcezer forint körülbelül egy fogvatartott napi tartási költsége.

A foglalkoztatás nagyon fontos kérdés. Én mindig úgy szoktam fogalmazni, hogy biztonsági kérdés alapvetően a fogva tartásnak a munkáltatási része. Vagyis az, hogy ha felkel a fogvatartott, elmegy dolgozni, közösségben van, részben szocializálódik is, részben saját szerepét is felismeri, hogy ő valamit visszaad a társadalomnak, másrészt délutánra jól elfárad, aztán módja van lefürödni is, és még pénzt is keres, amivel vagy kivásárol saját célra, vagy még a családot is tudja támogatni, emiatt nagyon fontos. És sajnos van egy figyelmeztető jel: azok a körülmények, amelyek közrejátszanak abban, hogy ma Magyarországon a könnyűipar, amire létrehozták ezeket a gazdasági társaságokat, amelyek állami közműcégek voltak még az 50-es években, és a 90-es években, úgy alakítottak belőlük kft.-ket, hogy nem történt meg a feltőkésítésük, azóta is gurítják maguk előtt a tartozásaikat, tehát most arra, hogy ruházatot termelnek vagy cipőt gyártanak, vagy egyszerű faipari munkát végeznek, sajnos egyre kisebb a kereslet, és ez látható a munkáltatás volumenében is.

Itt pedig ez a kft.-ken belüli munkáltatás, amit látunk, hogy 3019 aktív munkavállaló van a fogvatartotti körből, a tényleges ettől kevesebb, állásidő vagy éppen mikor nincs munka, de ők fogvatartotti munkáltatásban részt vevőnek számítanak. Ami nagyon nagy probléma, van itt egy tétel: különös többletköltség állami elismerése. Ez a kétezres évek elején még több mint 500 millió forint volt, aztán évek óta egyre csökken, most már évek óta 89 millió forint. Vagyis ez azt jelenti, hogy úgy nyereséges mint kft. vállalkozást folytatni, hogy nem fizet az állam azért eleget, hogy itt olyan emberekről van szó, akiket nagyon nehéz betanítani, és hosszú idejű a feladat, nem érdekelt a termelésben, minőségben, mennyiségben, nagyon sokszor kiesik a munkából, mert ide szállítják, oda szállítják akkor éppenséggel, ahogy az ügyészség vagy a rendelkezési jogkör gyakorlója elrendeli, meghallgatás, s a többi; igyekszik beteg lenni, hogyha éppen nincs kedve dolgozni. Tehát ezt a fajta speciális munkáltatási körülményt sajnos az államunk egyre kevésbé ismeri el, hát ebben az évben ez 89 millió forint.

A másik, a költségvetési foglalkoztatás, ami nem kft.-kereteken belül, hanem az intézet működését segítő van, ott is tulajdonképpen mintegy 2200 főről van szó. Konyhai munka, mosógép üzemeltetése, takarítás és egyéb belső munkák, fodrász stb., tehát ez még egy jelentős rész a munkáltatásban. Azt mondanám mindezzel együtt, hogy nem állunk rosszul nemzetközi vonatkozásban. Van, ahol ez a téma nem is nagyon érdekes, hogy a foglalkoztatásnak a munkáltatási része milyen; nincs is ilyen statisztika. Nálunk van. És van egy picit reménykeltő változás itt az utolsó, az összesített foglalkoztatásnál, ott az van, hogy picit megy felfelé. Ez azért van, és ezt én köszönöm mindig is a kormánynak, a miniszter úrnak, hogy megpróbálnak úgy segíteni, hogy nagy állami megrendelésekhez jusson hozzá a büntetés-végrehajtás. Ilyen a ruházat, nemcsak a büntetés-végrehajtásnál, hanem a rendőrségnél és másoknál is, ilyen a kórházi mosás például, ilyen az, hogy azokban az intézményekben kapjon a büntetés-végrehajtás szintén munkaruha jelleggel – amelyeket elő tudunk állítani – megrendeléseket, tehát ez egy picit lendített azon, hogy máris több a munkáltatásban részt vevő, de hadd mondjam azt, hogy most például Kalocsán 60 női fogvatartott kiképzése folyik, varrástanítás, felkészülve rá, hogy ha lehetőségünk lesz a

gyakorló- és egyéb szolgálati öltözetek gyártására, akkor több mint száz fővel lehessen ezt végezni. Tehát érzünk egy picit változást, és nyilvánvaló, hogy önöktől is csak azt tudom kérni, hogy amennyiben erre bármi lehetőségük van, az állam a megrendeléseire – részben olcsóbbak vagyunk, részben pedig a munkáltatás jelentőségét mondtam – minél inkább adjon lehetőséget. Van több ország, ahol ez így működik; van, ahol sehogy sem működik.

Jelenetem önöknek, hogy a telítettség általában mindig szóba kerül. Különböző számok szoktak itt is elhangzani, utalni szeretnék rá, hogy van egy adatsor, ami 2000-től indul, és ott látható, hogy 15 500 volt 2000-ben, de 1972-ben húszezer fogvatartott volt Magyarországon, 1985-ben 25 ezer, tehát akkor volt egy csúcs, aztán volt egy kisebb jó időszak 2000-ben, 2002-ben viszont megugrott majdnem 18 ezer főre. 160 százalékos telítettség volt a jelenlegihez képest. Az azt követő években azt gondoltuk, hogy de jó lesz, mert például 2008-ban nem érte el a 15 ezret. Mindenki azt hitte, hogy hát akkor most már majd egy picit fel lehet lélegezni, és esetleg objektumokat bezárni vagy a jelenlegieket korszerűsítve, de mégiscsak jobb elhelyezési feltételeket teremteni. Nyilván sok tényező függvénye, és nemcsak a most bevezetett törvényi változások, mert ez nem innen ered, de például azt lehet látni – ha egy nagyon hangsúlyos adatot nézünk –, hogy 2009 év végén volt 15 432 fogvatartott, most, a napokban pedig 16 551, vagyis a számuk több mint ezer fővel nőtt, és nem telt el egy év.

Most volt egy kétnapos konferencia, ahol a közép- és kelet-európai térségből nyolc országos parancsnok volt itt, akik szintén nem nagyon értették, hogy országon belül olyan eltérések vannak. Hogyha azt nézzük, hogy milyen a bűnözés terhelése Kelet-Magyarországon, az abból ered, hogy sajnos az ottani intézetek milyen telítettség mellett működnek, és minél inkább megyünk nyugatra, annál inkább csökken a telítettség mértéke. Persze a bűnözés, az erre adott rendőrségi válasz és más tényezők, szociális és nem akarom sorolni, tehát ezt nyilván önök jobban tudják ezt nálam, közrejátszott abban, hogy rendkívül terheltek a kelet-, északkelet-magyarországi büntetés-végrehajtás intézetek, legalábbis telítettség vonatkozásában. Azt tudtuk kitalálni, hogy 2008 óta működtetünk egy úgynevezett telítettségkiegyenlítő programot, aminek az eredményeképpen már több mint hatezer olyan fogvatartott van, akit mindig egy kicsit nyugatabbra tettünk. Tehát, hogyha éppen Nyíregyházán van, akkor megpróbáltuk Szolnokra tenni, ha Szolnokon van, akkor megpróbáltuk akár Tökölre felhozni, innen Veszprémbe, majd eljutunk Szombathelyig. Ugyanis mindenhol egyre jobb ilyen szempontból a helyzet. Csak ez nagyon komoly egyeztetést kíván a rendelkezési jogkör gyakorlójával, aki érthető okokból szereti, hogy az ő közelében ott van kihallgatás és egyéb címen a fogvatartott. Minden héten több mint száz fő az, aki így, csúsztatva, egy kicsit nyugatabbra kerül ennek a telítettségkiegyenlítő programnak a keretében.

Itt előzetes letartóztatottokról odaírtunk sok mindent. Részben azért írtuk oda, hogy nemcsak a velük való jogi környezet más, mint az elítéltek esetében, hanem ennek szimbólumai is vannak például a ruházat vonatkozásában, és hát nyilván a kapcsolattartásban és egyebek vonatkozásában azért ez egy speciális réteg.

Előzetes letartóztatottokról van szó. Láthatóan problémát okozott, és éppen az elnök úr az előbb már beszélt arról, hogy hogyan emelték meg az előzetes letartóztatás maximális tartamát, hogy ugye voltak olyanok, akik három évet elértek, és esetleg szabadulhattak. Tehát itt azt az adatsort tartalmazza, hogy azért nyilvánvaló, hogy az első időszakban vannak a legtöbben, és utána azért természetesen valamennyi hatóság törekszik rá, hogy ha lehetséges, ne legyenek túl sokáig benn. Ez egy adatsor. A másik a fiatakorúakról szól. Érdekes módon, nemzetközi összehasonlításban Magyarországon nem túl nagy az aránya a fiatalok fogvatartottaknak. Itt az az adatsor van, ami az ő esetükben láthatóan az elbírálásra nagyobb hangsúlyt helyez, mert túlságosan hosszú idő, legalábbis úgy, mint a 36 hónap a másikonál, azért itt nem telt el.

Van egy nemzetközi kitekintés, sokan azt mondják, rendkívül jó, sokan azt mondják, hogy nagyon rossz a helyzet. Csak mutatnám: az első ország, amit itt mindjárt láthatunk az elején, Anglia. A telítettség azt jelenti ugye, hogy a normáknak megfelelően milyen zsúfoltsági szint van, ott náluk 155 százalék, a mi esetünkben 134, hogyha elosztjuk a 16 551-et a 12 ezer-egynéhány férőhellyel, és az is látható, hogy a fogvatartotti ráta is viszonylag magas, ami viszont azt jelenti, hogy százezer lakosra mennyi a fogvatartott, vagyis mennyire szigorú a büntetési rendje egy adott országnak, mit minősít bűncselekménynek, és azért milyen szankciót alkalmaz. Most látható, hogy Anglia ebben viszonylag az élen van. De nagyon meglepő, hogy például Romániában milyen kicsi a telítettség mindamelllett, hogy körülbelül a fogvatartotti ráta vagy mondjuk az ország bűnözési helyzete hasonló a miénkhez. Sokkal több börtönük van, és van törekvés, ahogy hallom, hogy további börtönöket építsenek. Nagyon jók a skandináv országok, ott mindkét százalék száz alatti. Csak hadd mondjak egy példát, hogy Észtország helyzete már nem annyira jó, Litvánia, a balti államok, ott igen magas a fogvatartotti ráta, és mindamelllett a telítettség; gondolom, a szovjet időkben elég sok börtön lehetett, talán más célra is használhatták, tehát nem túl telítettek a meglévő büntetés-végrehajtási intézetek.

Ami még egy érdekes kis ország, itt alattunk Szlovénia. Ott szintén azt láthattuk, hogy nagyon kicsi a fogvatartotti ráta, vagyis kevésbé fertőzött az állampolgár bűnözéssel, és mégis, adottságaik folytán, nyilván mert szétbontották Jugoszláviát, nekik ennyi jutott, mégis viszonylag sok a telítettségi mutató. Tehát az, hogy ilyen kevés fogvatartottat tulajdonképpen ilyen burkoltan tudnak elhelyezni.

Ezek az adatok azért jók, mert vannak tőlünk sokkal rosszabbak, és bármelyik országot vesszük, tehát akármilyen kiválasztási szisztéma szerint mentünk volna, körülbelül ez lenne a helyünk. Innen persze adódik a feladat, hogy törekedjünk arra, hogy mint például a stabil államokban, Németországban vagy a skandináv országokban, mindkét mutató száz alatt legyen, ez nyilvánvalóan a leghelyesebb, vagy pedig ha nézzük, hogy mondjuk ott van Csehország, iszonyú magas fogvatartotti ráta mellett itt ők vannak legalul, mégis elfogadható telítettségi mutatóval rendelkeznek. Náluk például sokkal több arányaiban a fogvatartott, mint nálunk, ez egy külön probléma, hogy egy büntetési rendszer milyen, mennyiben szabadságvesztés-párti, vagy a skandinávoknál mennyiben működik az elterelés, ahol nemcsak feltételes szabadságra bocsátás, hanem feltételes elítélés is van, vagy a közérdekű munka egészen más jelleggel jelenik meg, mint nálunk, és emiatt talán kevesebben kerülnek börtönökbe.

Tevékenységünk. Szakmai felügyelet a Belügyminisztérium. Nagyon fontos, és szeretném hangsúlyozni, hasonlóképpen törvényességi felügyeletet lát el a köztársaságunk ügyészsége, a legtöbb esetben mint rendelkezési jogkör gyakorlója; egyeztetések folynak velünk. És hadd jelentsem önöknek, hogy mi nagyon jó szívvel fogadjuk még azt is, hogyha rengeteg kritikát kapunk a civil szervezetektől, de az ombudsmani ellenőrzések is nagyon fontosak számunkra, vagy tavaly itt járt a CPT, aki szintén rengeteg megfogalmazást tett, de körülbelül azt éreztük, hogy egyébként ezt hasonlóképpen tették volna más országokban is.

Egy dolog van még, ha az ombudsmani vizsgálatokra fókuszálunk: hogy miket néztek. Érdekes módon. Amikor az ombudsman úr ezeket a vizsgálatokat folytatta, tartottunk egy konferenciát, Szabó Máté úrral vezettük le ezt az egészet az ombudsmani hivatalban. Hangsúlyoztam, hogy mennyire köszönöm neki ezeket a vizsgálatokat, egyrészt tényleg okulunk és tanulunk belőle, amennyiben van rá lehetőség, másrészt ő is megértheti, hogy ha nincs mozgásterünk, akkor az miért nincs. De ilyen területeket vizsgált az ombudsman úr. Én egyet kértem még tőle: rendben van, nálunk biztos feltárható, mint ahogy más területeken is nyilvánvalóan, rengeteg probléma. Javasoltam neki, és ezt el is fogadta az ombudsman úr – erről nem beszéltünk most, mint ahogy nem beszéltünk arról sem, hogy több, mint 2200-an tanulnak pillanatnyilag is a büntetés-végrehajtás kapui között, sokkal többen, mint bármikor,

etből érdekes módon több mint 900-an például középiskolába járnak pillanatnyilag –, hogy amennyiben ráhatása lenne, nézzük meg, hogy a reintegráció érvényesülése kapcsán mi a társadalom felelőssége, hogy ne 40 százalék kerüljön vissza a büntetés-végrehajtás falai közé azok közül, akik innen kimennek. Mert mi hiába képezünk, hiába biztosítunk sokkal jobb egészségügyi ellátást, mint amit az emberek általában kapnak, és tesszük a dolgunkat, hogyha amikor innen kikerül, nem jár tovább iskolába, nem tartja velük a lelkesz a kapcsolatot, nem talál nekik munkahelyet, amit mi itt biztosítottunk, és a visszailleszkedés lehetőségét, és egy sor dolgot. Hogy a reintegráció hogyan érvényesül, ezt egy jó témának tartanám, úgyhogy örülnék neki, hogyha ebben egyetérténeek velem.

Köszönöm szépen az elnök úrnak, a képviselő asszonynak, a képviselő uraknak, hogy meghallgattak. Azt gondolom, hogy az elhagzottak arra talán alkalmasak voltak, hogy a büntetés-végrehajtásról egy picit olyan képet kapjanak – kellő kritikai élel akartam bemutatni ráadásul –, ami az önök munkáját segítheti abban, hogy akár a jogalkotás, akár a rólunk kialakított vélemény vonatkozásában talán nagyobb megértést vagy esetleg néha még elismerést is érdemelhetünk. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen altábornagy úrnak a nagyon széles körű tájékoztatást. Biztos vagyok benne, hogy képviselőtársaim is, de az itt megjelent előadók is reagálni fognak rá, hiszen például az ombudsmani hivatal képviselője, illetve a Magyar Helsinki Bizottság börtön- és fogdamegfigyelő programjának a vezetője is az előadók között van.

Mielőtt továbbadnám a szót, eleget tennék egy olyan kötelezettségemnek, amit elmulasztottam, és ezért elnézést kérek. Szeretném bemutatni azokat a képviselőtársaimat, akik megtisztelték azzal a bizottsági ülést, hogy megjelentek. Elsősorban és először is Vas Imre alelnök urat a Fidesz képviselőjében, Dorosz Dávid képviselő urat az LMP képviselőjében, Szabó Tímea képviselő asszonyt szintén az LMP képviselőjében, Harangozó Tamás képviselő urat az MSZP képviselőjében, akinél hozzáteszem, hogy a Honvédelmi és a Rendészeti Bizottság hasonló albizottságának, tehát ellenőrző albizottságának is az elnöke is egyben azonkívül, hogy ennek az albizottságnak a tagja; Morvai Krisztina Európa parlamenti képviselő asszonyt, Gaudi-Nagy Tamás képviselő urat a Jobbik képviselőjében, Zagyva György Gyula urat szintén a Jobbik képviselőjében, Baráth Zsolt és Novák Előd képviselő urakat a Jobbik képviselőjében. Ezek után adnám tovább a szót, és kérném meg Csák Zsolt fővárosi bírósági tanácselnök urat arra, hogy a bírósági szervezet képviselőjében fejtse ki az álláspontját. Köszönöm szépen.

Dr. Csák Zsolt előadása

DR. CSÁK ZSOLT fővárosi bírósági tanácselnök: Köszönöm szépen a szót. Hadd kezdjem azzal a talán dilemmának tűnő felvetéssel, hogy ma a jogalkalmazó ha az elmúlt húsz esztendő rendkívül felgyorsult és hihetetlenül nagy számú büntetőjogi tárgyú törvénymódosításaira gondol, akkor esetleg az a képzet alakulhat ki benne, mintha a jogalkotás úgy történe, hogy a jogalkotó egy olyan táblázat előtt ül, aminek a tetejére az van írva, hogy európai uniós elvárások, és az egyes jogszabályok megalkotásánál mindig kipipálja, hogy ennek az elvárásnak is megfeleltünk, de nem biztos, hogy olyan jellegű vizsgálatok – talán nevezzük hatásvizsgálatnak – megelőzik a jogszabály hatálybalépését, amiből következtetni lehet arra, hogy ezt tényleg úgy lehet alkalmazni, ahogy arra a jogalkotó gondolt.

Példának lehet erre felhozni például a senki által nem vitatott távoltartás intézményét: a szükségessége mellett érveket nem kell felsorakoztatni, de ha megnézzük a törvény rendelkezéseit, az elrendelés esetleges következményeit és nemkülönben a határidőre vonatkozó szabályozásokat, akkor azt kell látni, hogy majdhogynem az értelmetlenség

szintjéig jut el az, aki alkalmazni akarja, mert hatékonyan, úgy, ahogy a jogalkotó eltervezte, nem biztos, hogy ezt az intézményt el lehet rendelni.

Elsősorban azért mondom, hogy az előzetes letartóztatásról kell beszélni. A nyomozási bíróval szeretném kezdeni, és erre kiéleznem a mondandómat. A dilemma pedig úgy fogalmazható meg, hogy a jogalkotás szintjén megszületett az a vitathatatlanul európai emberi jogi egyezményeknek, alkotmányos elvárásoknak megfelelő szabályozás, hogy a nyomozástól független bírói szerv dönt a nyomozati szakban, mert az igazi problémák a nyomozati szakban jelentkeznek. A legsúlyosabb kényszerintézkedés felől, de ha a gyakorlatot megnézzük, akkor nem biztos, hogy a tényleges részletszabályok és azok alkalmazhatósága viszont minden esetben helyes döntést fog eredményezni.

Én magam másodfokon ítélkező bíró vagyok, ezért merem megfogalmazni azt a kijelentést, hogy a bizonyítási eljárás befejezését követően valamennyi bizonyíték birtokában sokkal könnyebb néha a büntetőjogi felelősség kérdését jogerősen eldönteni, mint a nyomozati szakban a nyomozás legelején, a bűncselekmény elkövetésétől adott esetben 72 órán belül dönteni a nyomozási bírónak arról, hogy el kell-e rendelni az előzetest vagy nem. És ki a nyomozási bíró? A legfontosabb, amit szeretnék megfogalmazni, hogy a nyomozási bíró nem nyomozási bíró. Nyelvtani értelmezéssel nem fogalmazható meg ez a kifejezés, vagy történelmi tanulmányainkból kiindulva azt gondolnánk, hogy biztos ő a vizsgálóbíró mostani elnevezése, aki a nyomozásban érintett, aki irányítja a nyomozást. Kihatása van a nyomozásra, döntéseket hozhat a nyomozásra, és ami a legfontosabb: ismeri a nyomozás adatait, viszont ez nem igaz. A helyes definíció az lehet, hogy a nyomozási bíró az a megyei bíróság elnöke által kijelölt bíró, aki meghozza azokat a bírói hatáskörbe utalt döntéseket, amelyeket a nyomozás során meg kell hozni. De ennél többet nem tudunk elmondani a nyomozási bíró mellett.

Tehát, mint mondtam, nincs rálátása az anyagra, 72 órán belül – ha az őrizetbe vétel időtartamából indulunk ki, mert a gyakorlatban ez a sűrűbb alkalmazás – kizárólag az elé tett anyagból dönthet, csak a hozott anyagból látja, hogy mi miatt indult a büntetőeljárás. Iratokat nem kérhet be, de ha bekérhet, akkor sem tudja, hogy mit kell bekérni, mert ölébe csak egy adott nyomozati anyag kerül, tehát nem vizsgálóbíró. Konkrét példát hadd mondjak ezzel kapcsolatban, nem ügyre, csak körülményre vonatkozóan. A 90-es években, mielőtt a nyomozási bírói intézményt bevezették volna, tárgyaló bírók döntöttek az előzetes letartóztatás felől, így nekem is volt alkalmam ilyen döntéseket hozni. Az Ügyészségi Nyomozó Hivatal előállított egy magas rangú rendőrtisztet, és azzal gyanúsították, hogy hivatali visszaéléseket követ el. Körülbelül ilyen vastagságú (*Mutatja.*) nyomozati aktát tettek elém, amelyben a gyanú tárgyát képező bűncselekményre, vagyis a hivatali visszaélésre vonatkozóan voltak bizonyítékok.

Ugyanakkor a meghallgatáson és az elrendelésen a sajtó képviselői nem voltak jelen, a bíróság részéről a sajtó semmilyen tájékoztatást az ügyben nem kért; este hazamentem és a híradóban megnéztem, hogy ezt a rendőrtisztet olajhamisítás miatt tartóztattam le. Hogy volt-e ilyen vonulata az ügynek vagy sem, nem tudom, de a közvélemény elé már így került tálalásra. Ennél sokkal súlyosabbnak érzem azt az esetet, amikor indítványra megtörtént a gyanúsított előzetes letartóztatása, akit azzal gyanúsítottak, hogy két darab lopott gépkocsit megvásárolt, és ezzel orgazdaságot követett el, és felkerült másodfokra hozzánk az ügy, és azt láttuk, hogy a gyanúsított büntetlen előéletű, végig a kihallgatása során elismerte, hogy tudta, hogy lopott gépkocsit vásárolt meg, családi körülményei megfelelőek voltak, volt munkája, lakóhelye. Nem tudtuk fenntartani az előzetes letartóztatást, másodfokon megszüntettük, és szabadlábra helyeztük. Ahogy a szükséges adminisztratív intézkedések megtörténtek, talán egy óra telt el, és a kerületi rendőrkapitány majdhogynem pánikban hívott minket, hogy milyen borzasztó dolgot tettünk, mert ebben az ügyben egy hihetetlenül kiterjedt bűnszervezet működik, gépkocsik ellopására, alvázszám, motorszám átütésére, újra forgalomba

helyezésére, és ennek a bünszervezetnek ez a terhelt igenis prominens vezető, szervező tagja, mert ő közreműködik az elrejtésben, közreműködik az alvázszámok átütésében. Még levelet is írt nekem ebben az ügyben. Nem vagyunk jogi kapcsolatban, a bíró és a nyomozó hatóság, mert közöttünk az ügyész, aki képviselőként indítványokat tesz.

Nem voltam köteles visszaírni neki, de annyit azért visszaírtam, hogy azért annyival tiszteljék meg a bíróságot, hogy legalább a releváns információkat adják át. Azt kritikaként el lehet mondani, hogy az viszont nagyon sajnálatos, hogyha az előterjesztésnek, az ilyen kicsi előterjesztésnek az volt az oka, hogy úgyis le fogják tartóztatni, tehát ennyi is elég.

A másodfokú eljárásban eltérően döntöttünk. Mi a legnagyobb probléma a nyomozási bíróval? Hogy a bizonyítékokat, amiket elé tárnak, nem mérlegelheti, nem értékelheti. Hiába írja elő a törvény, hogy az indítvány hitelt érdemlőségét meg kell vizsgálnia, de azt nem mondja meg, hogy hogyan. Mi marad akkor? Az elvi iránymutatásokat kell figyelni, ebben a kérdésben a Legfelsőbb Bíróság ad iránymutatást. Előre jelzem, hogy könnyen mondhatjuk, hogy na de egy legfelsőbb bírósági eseti döntést nem kell figyelembe venni a bírónak. Igen, valóban, csak a jogegységi döntés a kötelező. De ha nincs törvényi szabályozás, és a Legfelsőbb Bíróság alkotmányos feladata, hogy a jogegységet megteremtse, és lehetőleg azonos módon döntsenek a bíróságok, akkor bele kell fogódzni a bírónak azokba az iránymutatásokba.

Példaként csak két eseti döntésre hadd hivatkozzam: a 2001. évi 106-os döntésben kategorikusan jelenti ki a Legfelsőbb Bíróság, hogy a kényszerintézkedés általános feltételének, a bűncselekmény alapos gyanújának a vonatkozásában a bíróságnak a rendelkezésre álló bizonyítékok mérlegelése nélkül abban kell állást foglalnia, hogy a bűncselekmény elkövetésének alapos gyanúja, a vádlott terhére szóló bizonyítékok megalapozzák-e. Amennyiben fennállnak a különös okok, a vádlott következetes tagadása ellenére is törvényes az előzetes letartóztatás elrendelése.

Arról ne is beszéljünk, hogy a Be. rendszere úgy épül fel, szemben egy angolszász megoldással, hogy a törvény teszi lehetővé a terheltnek azt, hogy a védekezési szabadságával élve, ha úgy gondolja, ne mondjon igazat. Tehát mindaddig, amíg nem vádol a terhelt hamisan mást, nem köteles igazat mondani. Tehát a bíró elé kerül a serpenyőbe a terhelt tagadása, mellette a terhére szóló, a hamis tanúzásra történő figyelmeztetést követően elmondott tanúvallomások, de ezeket ő nem értékelheti. Nem mondhatja azt, hogy nekem kétségeim vannak a tanúvallomással, mert abban ellentmondások vannak, mert háromszor hallgatták meg, és ott vannak olyan kicsi pontok, amik talán a szavahihetőséget cáfolják.

A 2004. évi 227. eseti döntésében arra mutat rá a Legfelsőbb Bíróság, hogy az előzetes letartóztatás intézménye az ártatlanság vélelmének alapelvével nem ellenkezik, különben nem is lehetne elrendelni az előzetes letartóztatást, és előrehozott büntetésnek sem tekinthető.

Bár néha a sajtóban a büntetőeljárás elején mintha ezt kívánó híradások jelennének meg. Emiatt az előzetes letartóztatással kapcsolatos döntésekre az addig feltárt bizonyítékok bizonyítóerejének mérlegelése nem tarthat. Ez a pont, amiben a nyomozási bíró lehet, hogy jobban meg van bilincselve, mint az előállított terhelt.

Mondok egy példát, ez kitalált példa, de mindnyájan találkozunk ilyen példával: a többszörös különös visszaeső terhelt, aki feltételes szabadság hatálya alatt áll, és ellene három büntetőeljárás van folyamatban; számtalan alkalommal ítélték el zseblópás miatt. Lemegy az aluljáróba, lát a földön egy pénztárcát, felveszi a pénztárcát. Abban a pillanatban a pénztárca tulajdonosa elkezd kiabálni, hogy segítség, kiraboltak, ott van a kezében. Rendőri intézkedésre kerül sor, ezt, ami történt, a rendőri jelentés rögzíti, zárójelben jegyzem meg, hogy másik bh.-ban a Legfelsőbb Bíróság iránymutatást adott arra, hogy a rendőri jelentés közokirat, közhitelűen tanúsítja a benne foglalt intézkedést. Megint, ami a nyomozási bíró elé kerül. Kihallgatják tanúként a terheltet, aki következetesen tagadja, hogy el akarta volna lopni ezt a pénztárcát. Kihallgatják a sértettet, aki elmondja, hogy ő soha a ridiküljén a cipzárt nem

húzza ki, abból nem eshetett ki a pénztárca, ő erre mindig nagyon vigyáz. Ez van pénteken. Szombaton, vasárnap, de akár hétfőn, mert még benne vagyunk a 72 órában, a nyomozási bíró elé kerül ez az ügy, és az ügyész indítványozza az előzetes letartóztatását. A kérdésem csak az, hogy a nyomozási bíró ebben az esetben milyen indokkal utasítsa el az előzetes letartóztatás elrendelésére vonatkozó indítványt, amikor bizonyítékot nem értékelhet. Majd a tárgyaláson bebizonyosodik, hogy valóban a földről vette fel, majd a tárgyaláson nem bizonyosodik be, hogy mi volt a szándéka, de a nyomozási bírónak ott rögtön döntenie kell anélkül, hogy a bizonyítékokat értékelné. A nyomozási bíró indítványra dönt, hivatalból soha nem járhat el. Olyan indítványra dönt, amelyet a nyomozó hatóság terjeszt elő, átmegy az ügyészség szűrőjén, mert az ügyészség nem minden rendőrségi vagy nyomozóhatósági indítványra tesz indítványt az előzetes letartóztatás elrendelése érdekében, de ha tesz, akkor ő is mérlegeli, és már két hatóság találta úgy, hogy az előzetes letartóztatás elrendelése az adott ügyben megfelelő.

Sokszor látjuk azt, hogy annak reményében, hogy majd az előzetes letartóztatást ne csak elrendeljék, hanem meghosszabbítsák, valószínűleg már rendelkezésre álló bizonyítékokat majd csak később, egy további indítványban terjesztenek elő, hogy akkor nagyobb valószínűséggel lehet majd megerősíteni a korábbi elrendelésről szóló döntést.

Én pályafutásomban két esetben talákoztam olyan indítvánnyal, amit azért kellett elutasítani, mert a megalapozott gyanúban nem volt megfelelő Btk.-ba ütköző bűncselekmény megállapítása közölve, ahol az egyikben annyi szerencsém is volt, hogy mi hagyhattuk jóvá másodfokon, illetve helyben a jogerős felmentő ítéletet, amely bűncselekmény hiányában mentette fel a terheltet.

Beszélni kell arról a sajátos helyzetről, amelyben a nyomozási bíró dönt. Teljesen megváltozott élethelyzetekkel nézünk szembe, amelyekre maga az egy vádlott – egy bűncselekményre kitalált Be. sem mindig tud választ adni.

Olyan hihetetlenül monstre gazdasági ügyek kerülnek nemcsak a tárgyaló bíróság elé, hanem értelemszerűen a nyomozási bíró elé is, amelyekben olyan jogi konstrukciók fordulnak elő, amit a polgári bíróság sem tud azonnal eldönteni, de a nyomozási bírónak 72 órán belül el kell döntenie, hogy itt bűncselekmény megalapozott gyanúja mint az általános feltétel fennáll-e vagy nem.

Az sem hagyható figyelmen kívül, hogy miközben mindig vitathatatlanul a terhelt oldaláról vizsgálódunk, mindig azt vizsgáljuk, hogy milyen mélységben kell a jogait biztosítani, vagy milyen mélységben sértették meg a jogait, arról néha, úgy érzem, elfeledkezünk, hogy adott esetben az előzetes letartóztatás el nem rendelése vagy a szabadlábra helyezés is okozhat károkat. A személyi körülmények alapján, nagyon nehéz családi körülmények alapján szabadlábra helyeztem elsőfokú bíróként olyan, 90 rendbeli betöréssel vádolt terheltet, megindokolhatóan, akit a következő tárgyalásra bilincsben állítottak elő, mert az eltelt időben 11 rendbeli újabb betörést követett el.

Tehát a mérleg serpenyőjében ez is benne van, ezeket figyelembe kell venni. Nem letartóztatási ok ma Magyarországon a közérdek védelme, az emberek, a társadalom reakciója. Régen volt, a '73. évi I. törvényben erre utaló körülmény, ezt alkotmányossági szempontból kivették.

De, megint hadd hivatkozzam a bh.-ra, a 2009. évi 7. bh.-ban a Legfelsőbb Bíróság az Emberi Jogok Európai Bírósága, Imre kontra magyarországi ügyében hozott ítéletére hivatkozással mutat rá arra, hogy a hosszú időn át tartó kényszerintézkedés fenntartását az a közérdek indokolhatja, ami nagyobb súllyal esik latba, mint a személyi szabadság sérthetlenségének követelménye. Az Európai Emberi Jogi Bíróság franciaországi ügyében 1998-ban arra mutatott rá, hogy különleges súlyosságuk és a közösség reakciója miatt bizonyos bűncselekmények társadalmi zavargásokhoz vezetnek, amelyek legalábbis egy időre indokolhatják az előzetes letartóztatást.

Nagyon régen, még fogalmazóként vezettem jegyzőkönyvet olyan bűncselekmény ügyében, amelyben a terheltet rendkívül megalázó, sértő módon megcsalta a felesége az anyósa felbujtására. Mind a kettejüket megölte, eléggé brutális módon, ezután fogta magát, és elment a rendőrségre, feljelentette magát. Végig feltáró beismerő vallomást tett, a bűncselekmény eszközeit ő maga adta át a nyomozó hatóságnak. Olyan sok enyhítő körülmény volt, hogy ebben az ügyben, amelyben életfogytiglani szabadságvesztést is ki lehetett volna szabni, 14 évi fegyházatot kaptak, mondhatjuk, csak! Ezt ő első fokon tudomásul vette, a védője etikai okokból fellebbezett súlyosbításért. Ez az ember végig a büntetőeljárásban előzetes letartóztatásban volt. Soha senki az eljárásban nem vitatta annak a szükségességét, hogy itt az előzetes letartóztatás fenntartása indokolt. Mindenkinek át kell gondolni, hogy vajon milyen következményekkel járhat ez. Ma folyamatban van több olyan minősített emberölés miatt indult ügy, amelyben azt kell végiggondolni, hogy – mint például ennek a terheltnek az esetében, aki büntetlen előéletű volt, feltáró beismerő vallomást terjesztett elő, munkája volt, olyan munkája, amit nem befolyásolt a büntetőeljárás folyamatban léte, mert segédmunkás volt, emiatt őt nem tették volna ki az állásából, fizetése volt, lakása volt – kell-e tartani szökésétől, elrejtőzésétől? Kell tartani attól, hogy megnehezíti a bizonyítást? Hiszen ő maga mondott el mindent. Bűnisméltás? Nem volt több felesége és anyósa. Tehát ebben az ügyben mégsem vitatta senki az előzetes letartóztatás jogosságát.

Ez átvezet minket annak a kérdésnek a vizsgálatára, hogy rendkívül nehéz és veszélyes általános sémákban gondolkodni, és azt mondani, hogy ebben az esetben ezt kell alkalmazni, abban az esetben azt kell alkalmazni, mert minden egyes bűncselekmény más. Ugyanolyan módon, értékre elkövetett két egyszerű lopás két teljesen különböző bűncselekmény, mert a személyi körülmények, a büntetékiszabási körülmények vonatkozásában mind-mind különböző. Tehát elcsodálkozhatunk azon, hogy két személyt társtetteségben elkövetett rablással vádolnak, és az egyikőjüket letartóztatják, a másikat szabadlábra helyezik. Miért? Hát ugyanazt követték el mind a ketten! De azok a körülmények, amelyeket vizsgálni kell, egészen mások mind a két esetben.

Tehát az előzetes letartóztatás szükségességének a vizsgálata során a törvényben meghatározott különös okokat és egyéb feltételeket együttesen kell vizsgálni, és dönteni arról, hogy indokolt-e az előzetes letartóztatás. A Legfelsőbb Bíróság arra mutatott rá, hogy még az előzetes letartóztatás időtartama sem biztos, hogy ezt befolyásolja. Mert olyan körülmények vannak, amelyek még megfelelő személyi körülmények esetén is indokolhatják az előzetes letartóztatást.

De ez nemcsak magyar sajátosság, az Emberi Jogi Bíróság a Neuman Ester–Ausztria ügyében kettő évi előzetes letartóztatás esetében megállapította, hogy sérült a tisztességes eljáráshoz való jog. Svájc elleni ügyében 1993-ban nem állapította meg az egyezmény sérelmét azzal, hogy az ügy bonyolultsága és a terhelt hatóságokkal való együttműködését megtagadó magatartása indokolta az előzetest. Megjegyzem, Magyarországon nincs olyan ügyész, és nincs olyan bíró, aki erre hivatkozással előterjesztést tenne vagy letartóztatást rendelne el, hogy azért kell letartóztatni, mert nem működik együtt a hatóságokkal. Az emberi jogi bíróság megállapíthatónak találta, és Magyarországot elmarasztalták a Maglódi Magyarország elleni ügyében, és azt hangsúlyozta ki az emberi jogi bíróság, hogy azt a kérdést, hogy az előzetes fogva tartás mikor ésszerű, nem lehet elvontan vizsgálni. Az ésszerű időtartamot minden egyes ügyben a speciális jellemzők figyelembevételével kell megvizsgálni. Erre kell törekedni. Utalni kell arra, hogy amikor döntünk és dönt a bíró az előzetes letartóztatásról, akkor még a terhelt védője sincs igazán képbén. Mert lehet, hogy pár órával ezelőtt kapott egy faxot arról, hogy a nyomozási bíró elé állítják a védencét. Lehet, hogy akkor rendelték őt ki, lehet, hogy neki meghatalmazása van már fél éve, de az ügyet a nyomozati érdekekből – és ez a törvény szabályozása – még nem ismerheti olyan mértékben, hogy érvelni tudjon a nyomozási bíró előtt. A védőnek nem kötelező jelen lenni a nyomozási

bíró ülésén, csak akkor, ha fiatalokú előzetes letartóztatásáról van szó. Jó esetben talán a másodfokú eljárásban lesz a védő olyan helyzetben, hogy érvelni tudjon. Minden egyes különös ok más-más súllyal esik latba, és más-más súllyal kell értékelní.

Azt mondja a gyakorlat, számos döntés utal arra, hogy a bűncselekmény tárgyi súlya, legyen az akár a legsúlyosabb bűncselekmény, önmagában nem elegendő az előzetes letartóztatás elrendeléséhez. Na de, mégis, ha valakit életfogytiglani szabadságvesztés fenyeget, jobban átgondolja, vajon megéri-e neki megjelenni a bíróság előtt vagy nem, de ugyanakkor azt megengedi a törvény, hogy amikor őt nem jogerősen hosszú tartamú szabadságvesztésre ítélik, ez már indoka lehessen a szökés-elrejtőzés veszélye megállapításának. Neuralgikus pont az eljárás megnehezítésének a veszélye. Mert ez az, ami egy jó nyomozás során szükségszerűen meg kell hogy szűnjön. Ahogy megy előre a nyomozás, azt kell mondani, hogy jól dolgozik a nyomozó hatóság, nincs miért fenntartani ezt az okot.

És itt jelentkezik napjaink egyik neuralgikus kérdése, a fehérgalléros bűncselekmények elkövetőinek az előzetes letartóztatása. Mert őrájuk aztán tényleg igaz, hogy a kivétel erősíti a szabályt, tehát a szökés, az elrejtőzés, a bűnismétlés az esetek hihetetlenül nagy százalékában egyértelműen megállapíthatóan nem áll fenn. Általában a büntetőeljárás megnehezítése az elsődleges ok, ami a nyomozás elején megállapítható. Számos olyan nagy tárgyi súlyú ügy ment le a Fővárosi Bíróságon, ahol milliárdos kárt okozó bűncselekménnyel vádolták a terhelteket, és szabadlábön jelen voltak végig a tárgyaláson, tehát nem nehezedett meg a tárgyalás a távollétük miatt.

Ugyanilyen problémát jelenthet az összebeszélés veszélyének az értelmezése, mert akár oda is eljuthatunk, hogy azt kell kijelentenünk, hátrányosabb helyzetben van, aki kényszerintézkedés hatálya alatt áll, mert néha azért indítványozzák a letartóztatás meghosszabbítását, mert majd összebeszél a társaival, de akinél fel sem merül az előzetes letartóztatás, annak meg joga van összebeszélni a társaival.

A Legfelsőbb Bíróság több döntésében egyébként elhatárolódott attól, hogy az összebeszélés veszélyére hivatkozni lehessen. Szólni kell arról, hogy miért jelenség és nem napjaink jelensége, hogy különbség észlelhető az első- és a másodfokú bírósági határozatok között. Mire a másodfokú bíróság tanácsa elé, tehát három szakbíró elé kerül az ügy, jelentős idő telik el. Ezen időtartamban a védő esetleg már fel tud olyan bizonyítékokat sorakoztatni, amik legalábbis a különös okok kizárására vonatkoznak, családi körülmények, személyi állapot, egészségi állapot, ami már a másodfokú bíróságot meg tudja győzni arról, hogy az előzetes letartóztatás elrendelése esetleg már nem kötelező. Arra is utalni kell, hogy az első- és a másodfokú határozatokat a törvény rendszerében egységként kell kezelni. A bíróság határozata az, ami jogerőre emelkedik, a másodfokú bíróság amikor jogerősíti az elsőfokú bíróság határozatát, úgy fogalmaz, hogy az elsőfokú bíróság határozata a másodfokú határozatban foglalt változtatással ekkor meg ekkor jogerőre emelkedik. De a jogorvoslat intézménye több ezer éves jogintézmény. Azt feltételezi, hogy a tévedés lehetőségét a jogalkotó is felismeri, ezért veszi be a fellebbezés lehetőségét. De nemcsak a fellebbezés, hanem a rendkívüli perorvoslat lehetőségét is, mert ha netán hamis vagy hamisított bizonyíték kerül a bíróság elé, és a döntés alapjaként szolgál, akkor a jogerős határozat is perújítással megtámadható.

Egyébként arról nem lehet elfeledkezni, hogy – nem vitatom – nemcsak jogtalan, de jogos kritika is érheti az igazságszolgáltatást, de az, hogy a büntetőügyek több mint 70 százaléka első fokon jogerőre emelkedik, az mégis önmagáért beszél. És azért említem ezt, mert a fellebbezésnek nincsenek feltételei a Be.-ben. Nincs illeke a fellebbezésnek, a jogosultak akár indokolás nélkül fellebbezhetnek. Mindenki tudja, hogy a fellebbezéssel időt lehet nyerni. Lehet, hogy később megyek be a börtönbe a jogerős végrehajtandó szabadságvesztésre, tehát hogy annyi idő telik el, hogy már azért fogják enyhíteni a

büntetésem. De van egy több mint 70 százalékos ügyészi, védői, terhelti kör, aki nem fellebbez, holott a törvény ezt lehetővé teszi.

Rendkívül megnehezíti a helyzetet a nyilvánosság szerepe, ami nem biztos, hogy megfelelő tájékoztatást ad olyan nyomozati cselekményekről, amik a büntetőeljárás rendszerében a törvényből eredően még egy nem nyilvános eljárásra vonatkoznak, mert az igazi nyilvánosság csak vádemelés után, a tárgyaláson fog majd megjelenni. Egy jól sikerült sajtótájékoztató végig megbélyegezheti a terheltet az eljárás során, mintegy a társadalomba azt az igényt plántálhatja, hogy de el kell rendelni és fenn kell tartani az előzetes letartóztatást.

Miben lehet változtatni? Miben látjuk mi a változtatás lehetőségét? Ezt két körben tudom megfogalmazni. Nyilván az unalomig ismeri mindenki az Európai Tanács miniszteri bizottságának azon ajánlásait, amelyeknek az essenciája úgy fogalmazható meg, hogy az egyes államok nem bújhatnak az igazságszolgáltatás működésének hibái mögé, ha a működés feltételeit nem teremtik meg, a működés feltételeire pedig nemcsak a számítógépes rendszer kiépítése tartozik, hanem olyan törvényi környezet, olyan jogi konstrukció, amelyek, és erre szeretnék rámutatni, a nyomozati szakban is nagyobb lehetőséget adnak a bírónak. Ne legyen vizsgálóbíró a nyomozási bíró, mert az az érdek, hogy a nyomozó hatóságtól mindenben elkülönült szerv döntsön az előzetes letartóztatás felől. De az mégiscsak elképzelhető lenne, hogy annyi bizonyítási jogkört adjunk meg a nyomozási bírónak, hogy ne a terhelt bűnösségét vagy ártatlanságát, ne a gyanú tárgyát képező tényállás megtörténtét vagy meg nem történtét bizonyíthassa, de arra legalább vehessen fel bizonyítást, hogy azok a bizonyítékok, amelyeket a nyomozó hatóság megfelelőnek talál a megalapozott gyanú alátámasztására, az tényleg hitelt érdemlő-e.

Nyilván nem véletlenül vezeti be a jogalkotó szintén a nyomozási bíró hatáskörében a különösen védett tanú intézményénél, hogy vizsgálja, a tanú vallomása hitelt érdemlő-e. Minden egyéb indítványnál kötelezően írja elő, hogy vizsgálja, vannak-e ésszerű kételyek az indítvány megalapozottsága iránt. De hogyan vizsgálja, ha a törvényben nincs szabályozás, és a jogegységet iránymutató Legfelsőbb Bíróság pedig egyértelműen amellet teszi le a voksot, hogy bizonyítékot értékelni, mérlegelni nem lehet. Nem hiszem, hogy olyan jogsérelem állna elő, ha a nyomozási bíró azt mondaná, hogy annyi ellentmondást látok a terhelő tanúk vallomásában, hogy nem a terhelt tagadása győz meg engem arról, hogy szabadlábra kell helyezniük, hanem az, hogy a rendelkezésre álló bizonyítékok nem biztos, hogy elegendőek a megalapozott gyanú alátámasztására. De ha azzal zárul a tanú vallomása, hogy ő következetesen fenntartja, hogy igenis ő látta, hogy elkövette a terhelt a bűncselekményt, a bíró pedig nem értékelheti a bizonyítékokat, akkor bizony eszköztelen marad.

Elképzelhetőnek tartjuk a különös okok szigorítását is. Különös tekintettel a büntetőeljárás megnehezítésének a veszélyére. Olyan jogi konstrukció is elképzelhető, hogy egy bizonyos idő elteltével ne lehessen már erre hivatkozni, hiszen megkapta az esélyt a nyomozó hatóság. Időt kapott arra, hogy előzetesbe kerül a terhelt, nem tudja eltüntetni a bizonyítékokat, nem tudja befolyásolni a terheltet, akkor erre az okra már ne lehessen hivatkozni.

Ügyész arra hivatkozott az egyik ügyben, hogy bizonyított tény, és ez tényleg így volt, hogy a tanúkat megfenyegette a terhelt, befolyásolni igyekezett a vallomásukat. Majd a következő meghosszabbításra vonatkozó indítvány azt tartalmazta, hogy továbbra is indokolt az eljárás megnehezítésének veszélyére figyelemmel az előzetes letartóztatás fenntartása, noha – és ez is benne volt korrektil az indítványban, hogy – a nyomozás befejeződött. Tehát véget ért a nyomozás. Megnéztük az iratokat, és az iratokból megállapítható volt, hogy ezeket a befolyásolt tanúkat kihallgatták, valamennyi tanú a terheltre terhelő vallomást tett. Szabadlábra helyeztük a terheltet, alighogy meghoztuk a döntésünket, a sajtó már rögtön jelentkezett ebben az ügyben.

ELNÖK: Kedves tanácselnök úr, arra kérném, hogy az időkeretre legyen tekintettel.

DR. CSÁK ZSOLT fővárosi bírósági tanácselnök: Akkor az utolsó, elnézést, hogy túlságosan is belelendültem. A másik megoldási ok a nyomozás szerepének az átgondolása, amely már a törvény megalkotása idején is felmerült, de elvetették. Kérdés, hogy a nyomozás egy teljes bizonyító erejű szakasz legyen-e, amelyben nemcsak összegyűjtik a bizonyítékokat, hanem mérlegelik is, és ezzel az eljárás is elhúzódik – ez valósult meg a hatályos törvényünkben –, vagy angolszász mintára olyan legyen az eljárás, amelyben csak összegyűjtik a bizonyítékokat, és akkor lehet, hogy a nyomozás során egy picit több lesz az előzetes letartóztatás, de minél előbb bíróság elé kerül az ügy, viszont több lesz a felmentő ítélet ennek megfelelően, mert a tárgyaláson fogják megvizsgálni.

Ezek azok az okok, amelyekre utalni szeretnék azzal az egyetlen egy záró gondolattal, hogy se nem jelenlegi, se nem magyar probléma, amiről beszélünk, mert az emberi jogi bíróság ítéleteit nézzük: Franciaországot, Angliát, Svájcot, Ausztriát ugyanúgy, ugyanilyen okok miatt ítéli el az emberi jogi bíróság. A magyar jogalkotásban pedig azt is meg merem kockáztatni, hogy évszázados probléma ez.

Engedjenek meg egy idézetet záró gondolatként. 1842-ben Zsoldos Ignác az előzetes letartóztatásról szóló tanulmányában írta le, hogy „arra, hogy az egyik fél a bebörtönzött szegény embert mindig fogja sajnálni, midőn a másik, a gonosztevő szabadon jár, ha a társáért bosszankodik, ésszel lehet minden bíró, és ilyet csak az tűr békével, aki tudja, hogy mindennek tetszeni lehetetlen, akarni másban kábaság, a bíróban bűn is, mert cselekedetei mértékének nem a tetszést vagy a nem tetszést, hanem azok belsőleg helyes vagy helytelen voltát, a bírónak pedig tettei törvényszerűségét kell tartani”. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Nagyon szépen köszönjük bíró úr előadását, és őszintén szólva, nagyon nehéz szívvel szoltam közbe, hiszen külön köszönöm azt is, hogy javaslatokat is megfogalmaz bíró úr, amivel a normaszöveget jobbítani gondolja, de ennek ellenére arra kell hogy kérjem a további előadókat, hogy legyenek tekintettel arra a 10-15 perces időkeretre, ami az előadás megtartására vonatkozik. Tekintettel arra, hogy bár tudom, hogy ez a téma, hogy erről a témáról minden előadó akár másfél órát tudna beszélni, de jó lenne, hogyha a bizottsági ülésen lehetőség lenne arra is, hogy képviselőtársaim a kérdéseiket meg tudják majd fogalmazni, illetve az álláspontjukat el tudják mondani. Úgyhogy tisztelettel kérek mindenki arra, hogy az időkeretet betartani szíveskedjék, és előre elnézést kérek majd azért a modortalanságért, hogy közbe fogok szólani, hogyha ez nem így lenne. Köszönöm szépen. Ezzel adnám meg a szót Vókó György professzor úrnak.

Dr. Vókó György előadása

DR. VÓKÓ GYÖRGY osztályvezető ügyész (Legfőbb Ügyészség): Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Bizottság! Tisztelt Képviselő Hölgy és Urak! Tisztelt Államtitkár Úr!

Engedjék meg, hogy a meghatottság hangján szóljak, mert csodálatos élmény volt, amikor jöttek, és önök között felismertem volt tanítványokat. Voltak, akiket nem, és ők ismertek fel, és egy a szépségéből semmit sem veszített kolléganóm megszólított, nagyon meghatott vagyok, és köszönöm szépen a kedvességüket.

Itt szűrőszerepként említette bíró és tanár kollégám is egyben, hogy az ügyész milyen szerepet tölt be a büntető felelősségre vonás folyamatában, egy kicsit kiegészíteném, mert nemcsak szűrőszerepet tölt be, a köz érdekében védi a törvényességet, és előzetes letartóztatás nélkül nincs jogállam. Ez ismert mindannyiunk előtt, és nagy a felelőssége az ügyésznek is.

Az, hogy itt tartja az ülését a tisztelt albizottság, ennek külön jelentőségét is látom. Eszembe jut egyik képviselőtársuk, aki így fogalmazott: „hiába az anyagi jog tudományos művelése, a büntetésről vallott teóriák kidolgozása, a kiszabás elveinek kidolgozása, ha

minden elképzelések megbuknak a diszfunkcionális végrehajtáson”. Nagyon igaza volt, klasszikus, ma is követendő. Ezt a képviselőtársukat Deák Ferencnek hívták a XIX. században, akit a haza bölcsének is neveznek, és a tiszti ügyészi tapasztalatait rögzítette ilyen formában.

Most már helyet foglalnék, mert látják, hogy honnan jön a hang, a magasságomra utaltam. Az előzetes letartóztatott, ha meg akarom fogalmazni tudományosan is, az a szabadságában korlátozott, szabadságától átmenetileg és időlegesen megfosztott személy, aki ellen büntetőeljárás folyik, és aki köteles a vonatkozó törvények bírósági határozata alapján magát alávetni, egyben egy zárt közösségben élni, és ennek a működéséhez, rendjének biztonságához szükséges kötelezettségeket teljesíteni. Az ügyész vizsgálja azt is, hogy milyen jogok illetik meg, és milyen kötelezettségek terhelik.

Az ügyészség bűnüldöző hatóságként érvényesíti az állam büntetőigényét, aminek során törvényben meghatározott ügyekben nyomozást végez, felügyelet gyakorol a nyomozás törvényessége felett, képviseli a vádat a bírósági eljárásban, valamint felügyeli a büntetés-végrehajtás törvényességét is. Tehát az ügyész tevékenysége, kezdettől fogva, ahogy megindul a büntető felelősségre vonás, egészen a befejezéséig, az ítélet jogerőre emelkedésével nem fejeződik be – felhívom a figyelmet –, hanem még tovább tart. Még az utógondozás végével sincs vége, hanem amikor az illetőt a bűnügyi nyilvántartásból is törlik, az ügyész azt is felügyeli. Tehát az egész folyamatot átlátva tud értékelést végezni.

Az előzetes letartóztatást rendszerint megelőzi az őrizetbe vétel. Hadd szóljak erről is egy mondatot. Az őrizetbe vétel szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény megalapozott gyanúja esetén azzal szemben rendelhető el, akinek előzetes letartóztatása is valószínűsíthető, illetve akit bíróság elé állítással kívánnak felelősségre vonni.

2009. évről mondanék egy adatot: 7006 esetben érkezett előterjesztés az ügyészségekre gyanúsított előzetes letartóztatásának elrendelésére, ebből az ügyész 5784 esetben – 82 százalék – indítványozta a kényszerintézkedés elrendelését, további 176 esetben pedig a nyomozó hatóság előterjesztése nélkül, így összesen 5960 indítványt terjesztett a nyomozási bíróhoz.

A bíróság 93,8 százalékban elrendelte az előzetes letartóztatást, 97 esetben pedig a lakhelyelhagyási tilalmat, további 57 esetben pedig ház iőrizetet rendelt el. Itt látok javaslattételre lehetőséget. Ha ezeknek a végrehajtását, a megvalósítását sikerül megteremteni, aminek anyagi, szervezési feltételei vannak, akkor csökkenthető lehetne – véleményem szerint – az előzetes letartóztatásban lévők száma. Ha világviszonylatban hasonlítom össze, nincs több előzetesen letartóztatott nálunk sem, mint a többi országban. Tegnap adat szerint 30 százaléka az összes fogvatartottnak Magyarországon, aki előzetes letartóztatásban van. Az előzetes letartóztatásban lévő terhelt eljárási jogainak gyakorlásában nem korlátozható. Az ügyész rendszeresen, hetente kétszer köteles ellenőrizni, hogy biztosítják-e az eljárási jogok gyakorlását.

A védőhöz való jog, iratmegtekintés, jogorvoslati jog, előállítás, kiskorúról gondoskodás, vagyonról gondoskodás, sorolhatnám a büntetőeljárási jogokat, ismertek ezek.

Ugyanígy a köteleességek teljesítését is nézi az ügyész, hogy törvényesen történik-e. A jogszabályok pontos ismerete elengedhetetlen. Nem lehet egy hajszállal sem több jogot biztosítani, mint amit a törvény tartalmaz, és egy hajszállal sem kevesebbet. Mert az már szintén a törvény megsértését és a jogállam megsértését is jelenti. Tehát nem lehet kivételt tenni, egyszerűen szólva.

Közvetítői eljárás. Az ügyész 2008-ban 2354 ügyben, 2009-ben 6974 személlyel szemben halasztotta el a vádat, és csak kisebb részben, 1373 személy esetében vált indokolttá a vádemelés. Ez is előzetes letartóztatás pótló lehet erős pártfogó felügyelet megszervezése esetén.

A fogvatartottak összlétszámának éves viszonylatban emelkedése növelte a zsúfoltságot a bv-intézetekben, különösen a megyeiekben, ez, továbbá a munkavégzési lehetőség szűkös volta, ugyanis a 2/2006-os európai uniós, büntőszabályokról szóló ajánlás még ezt is szorgalmazza, hogy az előzetesen letartóztatottak ha akarnak munkát végezni, végezhesenek. És hát több foglalkoztatást kell nekik biztosítani. Ennek is anyagi-szervezési feltételei vannak.

Az utóbbi időben nagyon sok levelet kapok. Egyik képviselőtársuk a sajtóban úgy idézte az egyik bv-tisztnek a véleményét, hogy a Vókó György adott ki egy állásfoglalást, ami aztán kötelező, és az felülírja a törvényt. Hát kérem szépen, nem ír felül semmit, itt az állásfoglalás. Minden képviselő eddig betartotta a törvényt. A rendelkezési jogot gyakorló ügyészhez fordult, mert a tárgyalás előkészítése során hozott határozatot a nyomozást felügyelő ügyész, a rendelkezési jogkör gyakorlója, azt követően pedig a bíróság, ahová kerülnek az iratok, az ítéelő bíróság... Jogorvoslatnak van helye mindegyik döntés ellen.

Kérem szépen, ha bemennek a képviselők, nem volt ez probléma eddig, tényleg mindent előírás szerűen... *(Zagyva György Gyula: Nem voltak eddig jobbikos képviselők.)*

ELNÖK: Kérem szépen képviselőtársaimat, hogy most ne szóljanak közbe. Ebben, akár személyes érintettség miatt, meg fogom adni a szót a professzor úr felszólalása után, ebben a körben csak, csak a rendet tartjuk be. Köszönöm szépen.

DR. VÓKÓ GYÖRGY osztályvezető ügyész (Legfőbb Ügyészség): Tehát a nyomozás felügyeletét ellátó ügyészhez lehet fordulni. A vádirat benyújtása, egyszerűbben fogalmazok, a jogszabályban lehet alakítani olyan szempontból, hogy az iratok elkerülnek ugyan az ügyésztől a bírósághoz, a bíróság tárgyalást előkészítő ülést abban a pillanatban nem tart. A kettő közötti időszakban ki gyakorolja a rendelkezési jogot? Az nyilvánvaló, hogy ilyenkor az ismerettel az ügyész rendelkezik, és neki kell gyakorolni.

Mindenesetre ez sértő volt rám nézve, de nem teszek büntető feljelentést azért *(Zagyva György Gyula: Nem állt szándékunkban megsérteni.)*, nem ön miatt, hanem volt az a cikk, hogy én egy teljesen független ügyben miért nem intézkedem, kapom a több mint száz levelet, tehát nem én tudom G. Á-t szabadlábra helyezni, nincs jogköröm. Nem nevezem meg a képviselő hölgyet. Amikor nyilatkoznak így, és valakinek a nevét beteszik az újságba, annak van ilyen következménye.

Eddigi pályafutásom során soha nem írtam felül a törvényeket, és ez nagyon sértő volt emiatt.

ELNÖK: Professzor úr, köszönjük szépen a hozzászólást, és ahogy ígértem, de nem tudom, hogy ki kért szót. Novák Előd, képviselő úr! Csak mondja majd a személyes érintettségének az okát. Köszönöm.

NOVÁK ELŐD (Jobbik): Köszönöm szépen elnök úrnak, hogy összehívta ezt az ülést, és hogy meghívott minket is. Ugyanakkor sajnálattal állapítom meg, hogy a bizottság sajnós határozatképtelen, miután a Fidesz hat albizottsági tagja közül egyetlenegy fő tartotta fontosnak, hogy részt vegyen ezen az ülésen. Pedig ezt azért is tartom fontosnak, mert egy javaslatot is kívántam tenni, ami majd egy legközelebbi ülésen kerülhet sorra. Egyúttal elnök úr figyelmébe ajánlom, hogy esetleg érdemes felszólítani a Fidesz tagjait, hogy mondjuk mondjanak le az albizottsági tagságukról. Én magam a Kulturális és sajtóbizottság ugyanígy ellenőrző albizottsági elnökeként ezt megtettem, le is mondott az összes kormánypárti tag. Utána kitűnően lehetett munkát végezni. Ajánlom ellenzéki képviselőtársak figyelmébe ezt a lehetőséget és élményt, amikor csak ellenzéki képviselők üléseznek, kitűnően lehet határozatokat is hozni. Mi megtettük a Kulturális és sajtóbizottság Ellenőrző albizottságában.

Nos, a javaslatom pont erre irányul, ugyanis sajnálattal tapasztaltam, hogy két nappal azok után, hogy megalakult az Országgyűlés, a mandátumom életbe lépett, és megkerestem a Váci Fegyházat; pont erre a 2010 februári, a legfőbb ügyészségi állásfoglalásra hivatkozva utasították el azt az igényemet, hogy megtekintsem a fegyházat, és akár négy szemközti megbeszélést folytassak a rabokkal. Igen, én is úgy érzem, hogyha ez húsz évig nem volt fontos, hát sajnos tényleg így érezzük, hogy akár az LMP, akár a Jobbik megjelenése miatt hozták ezt a határozatot, mert mi igenis szeretnénk találkozni velük. Bevallom, nagyon érdekesek voltak ezek az előadások, akár az önfenntartó börtönökre való jobbikos program előkészülete ügyében is, de elsősorban azért jöttem – bevallom őszintén –, mert bízom benne, hogy nemcsak az épületet tekintjük meg, ahogy írva van, hanem a fogvatartottakat is talán, és lehet tőlük is közvetlen benyomást szerezni. Én magam képviselőként szeretnék közvetlen benyomásokat szerezni, és ezt nem tartom jónak, hogy jelenleg csak bizottsági felhatalmazással, hogyha megszavaz valamit a bizottság, akkor lehet ezt megtenni, és ezért ezt javaslom elnök úrnak, hogyha lehet, egy olyan általános érvényű határozatot hozni, akár albizottsággal, akár esetleg utána főbizottsággal is megerősítve, hogy minden képviselő találkozhasson magyarországi fogvatartottakkal, mert a képviselők munkájából levezethető, hogy tudjanak közvetlenül tájékozódni és tőlük információkat szerezni. Tehát, hogyha egy ilyen általános érvényű határozattal minden képviselőnek megbízást adnának, akkor talán egy kiskapuvál kicselezhető lehetne a Legfőbb Ügyészségnek ez az állásfoglalása. Köszönöm szépen.

DR. VÓKÓ GYÖRGY osztályvezető ügyész (Legfőbb Ügyészség): Bocsánat, megint ki kell kérnem: nem a Legfőbb Ügyészségnek, a Legfőbb Ügyészség az ügyészekre adta ezt az iránymutatást, pontosabban én adtam. Itt van nálam. És az van rajta, hogy kire vonatkozik. *(Zagyva György Gyula közbeszól.)*

ELNÖK: Elnézést kérek, nem szeretném, ha...

DR. VÓKÓ GYÖRGY osztályvezető ügyész (Legfőbb Ügyészség): Az alapvető tévedése a képviselő úrnak abban van, hogy nem elég a határozat, hát itt törvényekről van szó, a Bv tvr.-ről, a 116. szakasz (1) bekezdés, és a miniszteri rendelet. És van egy határozat.

ELNÖK: Elnézést, mindenki elmondta a véleményét. Én nagyon szeretném, ha a bizottság ülése az általunk eltervezett mederben folyhatna tovább. Lesz lehetőség arra, hogy a vitát lefolytassuk, akár erre, akár másra tekintettel. A Jobbik képviselőcsoportjának a véleményét ismertette egyébként Novák Előd képviselő úr, azokat a javaslatokat, amiket megtett, azokat természetesen meg fogjuk majd vitatni egy következő ülésen. Határozatot hozni természetesen nem tudunk, de nem is terveztünk ezen az ülésen, hiszen ez egy konzultatív tanácskozás, egy kihelyezett ülése a bizottságnak. Osztom azt az álláspontját a képviselő úrnak, hogy jó lenne, hogyha a bizottság minden tagja képviseltetné magát főleg egy ilyen jelentőségű ülésen. Én ezt természetesen befolyásolni nem tudom, annyit tudtam tenni, hogy a meghívókat elküldtem, és örömmre szolgál, hogy az albizottság tagjain kívül más képviselők, no pláne Morvai európai parlamenti képviselő asszony is érdeklődik az ülés témája iránt. Tehát ezeket meg fogjuk vitatni. Én ígértem, hogy nem zárom le, illetve ugyanebben a témában még egyszer össze fogom hívni az albizottságot. Mindazonáltal hadd javasoljam azt, hogy az előre eltervezett menetben hallgassuk meg az előadókat, akiket ismételen kérek az időkeret betartására, és ennek megfelelően megadnám a szót Répássy Róbert államtitkár úrnak, a kormány véleményének az ismertetése céljából.

Dr. Répássy Róbert államtitkár reagálása

DR. RÉPÁSSY RÓBERT államtitkár (Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium):
Köszönöm a szót. Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Bizottság! Rövid leszek, mert nem azért jöttem, hogy Budaházy Györggyel találkozzak, hanem azért, hogy meghallgassam a jogalkalmazókat az előzetes letartóztatás jogi szabályozásával kapcsolatos kérdésekben. És azért leszek rövid, mert szeretném a jogalkalmazók véleményét tudni, és ezt figyelembe venni a jogalkotási feladataink során, ezen túl két olyan szempontot szeretnék felvetni, ami lehet, hogy itt a résztvevők nagy részének nem elsődleges szempont, de szerintem fontos szempont, és ezért szeretném egy külön megközelítésben tárgyalni ezt a témát. Az egyik szempont az, hogy az eljárások, a bírósági eljárások gyorsítása a kormányprogram része, és úgy gondolom, hogy az eljárások gyorsítása egyrészt közérdek, másrészt pontosan kimutatható, hogy a terheltek is érdeke az eljárás meggyorsítása, tehát így, ilyen szempontból nem közömbös. A harmadik, hogy nem utolsósorban költségvetési érdek is az eljárások gyorsítása. Hogy a terheltek érdeke, ez alatt azt értem, hogy az előzetes letartóztatás szempontjából mindenképpen érdekük, hogy gyorsuljanak az eljárások.

Az a feltételezésünk, és ezt most már vizsgálni is fogjuk, tehát ennek a jogi szabályozási kérdéseit, hogy az előzetes letartóztatás elrendelésének és még inkább a meghosszabbításának szoros összefüggése van a nyomozás határidejének a meghosszabbításával hát a nyomozás elhúzódásával.

Az a tapasztalatunk, hogy a nyomozás határidejét sokkal lazábban kezelik, a nyomozás időszerűségét lazábban kezelik, amennyiben az előzetes letartóztatás meghosszabbítását a bíróság elrendeli, sőt nagyon sok esetben tapasztalható, hogy az előzetes letartóztatás határidejéhez igazítják a nyomozási cselekményeket, és ezt a gyakorlatot szeretnék megszüntetni. Úgy gondoljuk, hogy ez egy fontos változás lenne. Ennek lehetne az egyik eszköze például, hogy sűrűbben, tehát időben sűrűbben kellene az előzetes letartóztatás fenntartását megvizsgálni. Egyrészt. Másrészt pedig lehetne az az irány is, hogy olyan okokra már ne lehessen hivatkozni az előzetes letartóztatás meghosszabbításánál, amely alapján az első alkalommal elrendelték, mert ebben az esetben a nyomozó hatóság megkapja azt a lehetőséget, hogy kiküszöbölje ezeket az okokat, és ha ezek már nem állnak fenn, akkor erre nem lehet hivatkozni a továbbiakban.

Tehát én úgy gondolom, és ebből az aspektusból akartam megvilágítani a problémát, hogy ez szoros összefüggést mutat. Az eljárások gyorsítása mint a kormányprogram része, mint közérdek és mint a terheltek érdeke is a nyomozás gyorsítását is indokolja, és a nyomozás elégtelenségeinek lehetnek olyan következményei, és legyenek is olyan következményei, amelyek az előzetes letartóztatás megszüntetését eredményezik. A másik, amiről beszélni akartam, az a büntetés-végrehajtás helyzetét bemutató előadás után merült fel bennem. Ugye a májusi kormányalakítás után, vagyis hát a kormányalakítással egyidejűleg olyan döntés született, hogy a büntetés-végrehajtás felügyelete a Belügyminisztériumhoz kerül, ez szakítás azzal a régi gyakorlattal, hogy az Igazságügyi Minisztérium felügyelte a büntetés-végrehajtást. Én maximálisan egyetértettem ezzel, és egyetértek most is, mert azt gondolom, hogy az elmúlt évtizedekben a büntetőpolitika a börtönviszonyok foglya volt. A büntetőpolitikát a legtöbb igazságügy-miniszter úgy alakította, ahogyan a börtönviszonyok azt számára generálták. Mivel ő volt a felelős a börtönviszonyokért is, és ő volt a felelős, ugyanaz a személy volt a felelős a kormányzati politikában a börtönügyért és a büntetőpolitikáért. Helyesnek tartom, hogy ez kettévált, szerintem a büntetőpolitikának és a börtönügynek bár vannak kapcsolódási pontjai, ezt nem vitatom, de a büntetőpolitikát nem határozzák meg a börtönviszonyok. Egyik eleme lehet, de nem a meghatározó eleme a börtönviszonyok.

Persze kis szépséghiba csúszott azért ebbe a konstrukcióba, az, hogy a szabálysértési jogalkotásért való felelősség viszont a Belügyminisztériumhoz került, így aztán végül is a börtönviszonyokat felügyelő miniszter mégiscsak azzal szembesült, hogy a szabálysértési

jogalkotással összefüggő döntések, tehát a szabálysértési jogalkotás következményei a börtönviszonyokra is hatással vannak. Tehát végül is a belügyminiszter nem hozta meg azt a kettős felelősséget, hogy egyrészt a büntetőpolitika egyik részéért felelősséget visel, a börtönviszonyokért is felelősséget visel. Ezekkel a szempontokkal akartam hozzájárulni ehhez az üléshez, és tényleg nagyon kíváncsi vagyok a jogalkotók tapasztalataira, és ígérem, hogy a minisztériumi főosztályvezetőnkkel együtt az itt elhangzottakat jogalkotási folyamatokba fogjuk majd átfordítani. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Nagyon szépen köszönöm, államtitkár úr. A következőben pedig Bánáti János urat, a Magyar Ügyvédi Kamara elnökét kérném szépen, hogy az igazságszolgáltatás harmadik pólusát képviselve szóljon hozzá a vitához.

Dr. Bánáti János előadása

DR. BÁNÁTI JÁNOS, a Magyar Ügyvédi Kamara elnöke: Tisztelt Képviselő Asszony, Képviselő Urak! Tisztelt Kollégák, Vendégek! Amikor a büntetőeljárás téma merül fel a közvélemény szélesebb köre előtt, és nemcsak a szorosan vett szakemberek előtt, akkor ezeknek a kérdéseknek sok specifikuma van, amelyekről tudjuk, hogy a társadalom, a közvélemény mit kíván, mire szoktak hivatkozni, és nyilvánvalóan nagyon jól tudjuk mi, ügyvédek is, hogy akár az előzetes letartóztatással kapcsolatban, ahogy mondani szokták, a közvéleményben milyen téves, mondhatnám, rögeszmék vannak. De hát itt most lényegében és egyértelműen szakemberek előtt szólok, tehát azt hiszem, hogy semmi meglepőt nem mondok, amikor azzal kezdem, hogy az egyébként is alapvetően az emberi sorsokba legmélyebben belenyúló eljárásnak, a büntetőeljárásnak a legnehezebb döntéséről beszélünk. Egy olyan döntésről, amikor feltételezett bűnösről feltételek alapján, hogy talán megszökik, talán nehezíti az eljárást, kell dönteni, amely döntés tulajdonképpen valamilyen irányban biztos, hogy problémás döntés lesz. Problémás azért, ha elrendelik, és az akkor is így van, ha végül bűnösnek találják a terheltet, hiszen egyáltalán nem mindegy, hogy mennyi időre szakítják ki előzetes letartóztatás keretében abból a közegből, amiről még nem esett szó. Mert ugye a számok mögött csak hétezer letartóztatotról beszélünk, de hány ezer családtagról beszélünk, hány ezer munkavállalóról, ahol, hogyha a cég ügyvezetőjét letartóztatják nagy hirtelen, a cég bedől, a céget felszámolják, emberek és családok kerülnek a szó valós értelmében az utcára.

Ez a döntés tehát emberi tragédiákat okoz, miközben el kell fogadni, hogy egy olyan döntés, ami azért sokkal ritkább, 90-valahány százalékos az eredményesség, mint hallottuk, tehát ha mégse tartóztatna le valakit a bíró, pláne egy komolyabb ügyben, mondjuk, és megszökik, és utána nem lehet felelősségre vonni, ez nyilvánvalóan a társadalom igazságérzetét a másik oldalról borzolná. Tehát nagyon nehéz döntésről van szó, nagyon körültekintően kell a kérdéstről szólni. Én megpróbálom a 15 perces keretet betartani, mert néhány évtizedes ügyvédi tapasztalatom mellett, ahogy államtitkár úr mondta, hogy a jogalkalmazók tapasztalatára kíváncsi, hát mégiscsak kamarai elnöki minőségemben 15 ezer ügyvéd tapasztalatát tudom talán összegezni az elmúlt évtizedek alapján, és kicsit – talán nem szerénytelenség, de – hozzáteszem bizonyos egyetemi munkámat, amelynek középpontjában pontosan a védői-terhelti jog áll, ennek az összefüggésére mondjuk az emberi jogi egyezményrel, és akkor talán tudok valamilyen képet adni erről a kérdéstről, és a végén a felhívásnak megfelelően tételes, egyértelmű javaslataim lesznek ezzel a kérdéskörrel kapcsolatban.

Miről is beszéljünk? Tökéletesen egyetérték bíró úrral abban, amikor ecsetelte az elrendeléssel kapcsolatban, hogy milyen helyzetbe került a bíró, a nyomozási bíró, aki nem nyomozási bíró, természetesen osztom azt, és nem is mondhatnék mást, hogy a jogfejlődésünk egyik legnagyobb vívmánya volt, hogy az ügyészi kézből átkerült bírósági

hatáskörbe az előzetesről való döntés. Ennek azonban van bizony egy pszichés oldala, amiről azért beszélek könnyen, mert bal oldalamon pont a nyugalmazott fővárosi főügyész úr ül, aki talán meg fogja erősíteni, hogy amíg az ügyész döntött erről a kérdésről, a maga keretei között, hihetetlen, elnézést a profán kifejezésért, szöröző döntés volt, hiszen a centrális rendszerben hárman-négyen vonták felelősségre adott esetben egy rossz döntésért. Ma pedig ez hogy néz ki? Az ügyész magában azt mondja, hát én csak indítványozok, a döntés nem az enyém, ergo, a kicsit is középben lévő dolgot mind odateszem. Én a felelősséget áttoltam, én csak indítványozok. És a bíró abban a helyzetben van, amit Csák bírótól hallottunk, van néhány órája, betolnak hozzá egy iratköteget, amely az iratnak egy része, törvényi hiba, mert azt mondja a jogszabály, hogy csak az indítványt megalapozót kell odavinni. Hát ez egy elég érdekes történet, hogy az indítványozó eldönti, hogy mibe enged bepillantani, mibe nem, de egyébként ha odavinné az egészet, az meg fizikai lehetetlenség lenne, hogy a 72 órát betartsa. Tehát ez a helyzet az elrendelésnél, az anyagi szabályokra majd még visszatérek.

Akkor hol lehet ezt a kérdést megfogni, hogy az ez a veszély ne álljon fel, hogy szaladni engedjenek olyanokat, és nem folytatom. Nyilvánvalóan ott, ahol ezt már feltalálták és gyakorolják, hogy az első elrendeléstől merőben különbözik a hosszabbítás, és nem a hosszabbítás könnyebb, mint tulajdonképpen nálunk, hanem az a sokkal nehezebb. Mert lehet hivatkozni a fél órára, lehet hivatkozni arra a döntésképtelen szituációra, ami van először, de nem lehet hivatkozni szerintem arra, hogy papír alapján, kizárólag papír alapján sematikusán, azzal a két mondattal, hogy a letartóztatás okai változatlanul fennállnak, hosszabbítjuk a letartóztatásokat. Hova kell tehát nyúlni? Majd a végén visszakanyarodok, a meghosszabbító határozatokat kell egész más alapra helyezni, meghallgatáshoz kötni, új okokat, amelyre már történt utalás, vagy ha nem is konkrétan új okból, de sokkal nagyobb szigorral, sokkal nagyobb szigorral kérni és számon kérni az előterjesztőtől, hogy ezt a feltételezést mivel indokolja meg. Ez tehát az eljárásnak az az alapvető része lenne, hogy a meghosszabbításnak ki kell kerülni erről a kényszerpályáról, hogy akit letartóztattunk, ott egyben tulajdonképpen mindig hosszabbítunk, ha erre van igény a hatóság részéről.

Néhány mondatot az anyagi jogszabályokról, tehát mikor van helye előzetesnek. A szökés veszélyéről tiszteletlenség lenne szólnom, megint Bócz úrra utalok, aki az elmúlt hetekben egy többoldalas tanulmánnyal felérő újságcikket tett közzé, kizárólag a szökés veszélyéről, tehát nyilván erről ő fog szólni, megelőlegezem. Tehát én ezt átugranám.

Szólok egy még kritikusabb pontról, ez a nyomozás érdeke az eljárás sikere. Hát ugye ezek a feltételezések, ahol számomra teljesen abszurdum, hogy miután már legfőbb ügyészségi körlevél volt, mindenki elmagyarázta mindenkinek, hogy a terheltek összebeszélése jogszerű eszköze a védekezésnek, nem ütközik semmibe, minden gyanúsított ha akar, eggyel, ha akar, öttel, ha akar, a védőkön keresztül védekezhet, ezért ezen a címen nincs helye letartóztatásnak, nincs helye indítványnak, és hogy ilyen mégis előfordulhat, akár csak százból egyszer átcsúszik, hogy terhelttársak összebeszélésének gyanúja miatt le lehessen tartóztatni 2010-ben valakit, az önmagában abszurd. De ez valóban ritka, a többi letartóztatás ebben a körben az a bizony odatett egy-két mondat, hogy alaposan lehet attól tartani, hogy a nyomozás érdekét veszélyezteti. Megismétli a törvény szövegét a határozat anélkül, hogy akár csak sejtetné, mert ugye itt meg jön a nyomozati érdek, hogy nem mondhatom meg, hogy én mit tudok arról, hogy ő esetleg talán mégis egy papírt eltépett, eldugott, vagy egy tanúval már találkozott vagy fog találkozni. Itt nincs védelmi jog, mert nem tudok olyannal szemben érvelni, amikor nem tudom, hogy mivel szemben érveljek, ha az indítvány arról szól, hogy a nyomozás érdekét veszélyezteti. Én erre azt tudom mondani, hogy nem veszélyezteti.

Nem akarom elviccelni a történetet, de újra mondom: emberek és családok életéről van szó ezeknél a döntéseknél, ami egy-egy ilyen mondaton múlik, hogy a személyes szabadsága hány hétre, hány hónapra lesz korlátozva, mert tartani kell valamitől, amiről nem

tudom, hogy micsoda. És ennél a pontnál lehet, hogy erősen fogok fogalmazni, elnézést kérek érte, sok ügynek az anyaga csapódik le bennem, amikor azt mondom, hogy lehetetlen helyzeté vált, hogy az úgynevezett C pontos letartóztatás vallomástételre való – finom szó következik – serkentésnek, néha elsősorban más terhelre vonatkozó vallomás serkentésének lett az eszköze. Persze igaz az, hogy ez a határozatban sosem jelenik meg, hát persze, mi betartjuk az emberi jogi egyezményt, soha nem szól egy határozat vagy egy indítvány arról, hogy azért kívánom meghosszabbítani, hátha végre tesz beismerő vallomást, na ilyet soha nem olvasunk. De ha megnézzük az összefüggéseket, hogy egy ügyben több gyanúsított van, valóban ki az, aki csak azért van bent, mert nem tett, és ki az, aki kint van, ugyanolyan feltételek mellett, mert tett vallomást; ha megnézzük az időpontokat, ha végigvesszük, hogy mikor kerül sor a szabadlábra helyezésre majd, amikor az iratok nyíltá válnak a határidő végén, és megnézzük, hogy a szabadlábra helyezés előtt hány nappal tett milyen vallomást, kire nézve mit mondott, világos az összefüggés. Teljesen világos. Ez nem jogalkotási, ez bizony elsősorban szemléleti kérdés.

Egy kicsit arról, hogy akkor mégis mit lehetne csinálni, és a végén rátérek. Az élet úgy hozta, hogy nyolc órakor a Venyige utcában kezdtem, hogy néhány előzetesben lévő terhelt védencemet meglátogassam. Nem az ottani, a mai tapasztalatokat fogom elmondani, újra arra fogok utalni, ami az összügyvédi tapasztalat ebben a körben, de majdnem átugrottam az egyik legfontosabbat, amelyre ma történt már utalás, és ez nem is jogszabály-módosítás. Mert ide bizony, tisztelt képviselő asszony, képviselő urak, bizony pénz kell, és én nagyon nem szeretem azt, és már túl gyakran találkozom azzal, hogy ha az állampolgárnak, mondjuk egy munkavédelmi szabállyal kapcsolatban, az a védekezése, hogy nem volt a cégben százezer forint erre a munkavédelmi eszközre, ez senkit nem érdekel, elítélik. Ha az állam azt mondja, hogy nekem nincs pénzem a nyomkövető eszközre, hát akkor mindenki széttárja kezét, és azt mondja, ez a költségvetés. Ha az állam azt mondja, és néhány büntetés-végrehajtási kérdésnél tipikus válasz, hogy erre nincs pénzünk, hát akkor azt mondjuk, hogy nincs pénz. Ez a dolog elég nehezen tud így működni, tehát bizony a nyomkövető eszközt, amelyik ki van találva, mindent megold, én majdnem azt mondanám, a lehető legrövidebb időn belül ki kell találni; még az állam is jól jár talán hosszú távon, ha kiszámolják, és akkor a parancsnok úrnak a táblázatai az egy főre eső fogvatartotti költségnél kerülnek összevetésre a nyomkövető eszközzel, és talán más lesz mindennek az eredménye.

Néhány szót az előzetes letartóztatás végrehajtásáról kizárólag a terhelti, védői jogok szempontjából, és csak talán három elvi kérdésre mutatnék rá, hiszen Kökényesi altábornagy úrral a kezdés előtt megerősítettük azt a szándékunkat, hogy hamarosan tart egy megbeszélést a büntetés-végrehajtás vezetése és a kamara, ahol a napi, azt mondanám, technikai dolgokat fogjuk átbeszélni. Tehát erre nem térek ki. De nem tudok elmenni a bilincs, lábbilincs és a hozzá tartozó – ma már azt mondom, ország-világ előtt lehetetlen helyzetbe kerültünk, megint csak a – pénz miatt. Merthogy a büntetés-végrehajtás személyi állománya nem teszi lehetővé, hogy olyan személyzet kísérje a tárgyalásra, kettő, ami előírás lenne, és ezt a lábbilincssel pótoljuk 2010-ben Magyarországon. Ha rosszul tudnám az okot, akkor nyilván valaki ezt helyre teszi, de én bizony más okot vagy érthetőbb okot arra nem találtam, hogy mi történt 2010-ben Magyarországon, hogy néhány évtizeddel ezelőtti képek jöttek vissza az országba.

A másik pedig, ami megint csak mindig a pénz, ez a védő és a terhelt telefonos kapcsolata a börtönben. Lehetetlen a helyzet. 2010-ben, amikor, én nem akarom már mondani, mindenki tudja, hogy mire gondolunk, mindenkinek van a zsebében egy vagy két mobil, már Izlanddal és a Sarkvidékkel beszélünk, és nem tudjuk megoldani, hogy ne kelljen egy egész napot egy tízperces védői beszélőért eltölteni, mert mire kijövünk, mire sorra kerülünk, mire kint az utcán állva, bejutunk, felmegyünk, lemegyünk, a letartóztatott sétán volt, valahol előkerül, ezzel bizony eltelt 4-5 óra. Hát a mai világban ezt várni el a kirendelt védőktől! Majd a helsinki bizottságos kollégától halljuk, hogy a kirendelt védő milyen ritkán

megy. Hát persze, hogy ritkán megy! Kitől várható el, hogy öt órát bumlizzon azért, hogy öt percet beszéljen, miközben a telefont fel lehetne emelni, de befelé telefon eleve nincsen, a kifelé telefon néha működik, néha nem, van olyan, ahol igen, minden hónapban egyszer fel lehet emelni, meg kell oldani! Mint ahogy azt is meg kellene oldani, és ez nem a büntetés-végrehajtás gondja, hanem bizony a tisztelt nyomozó hatóságoké, ügyészség, bíróságé, mert a törvény azt írja elő, hogy haladéktalanul kell tájékoztatni a büntetés-végrehajtási intézetet a meghatalmazott védő személyéről, tehát magyarul, mikor becsatoltam a meghatalmazást, másnap bejöhessek beszélőre, és a haladéktalan néha hetekig tart, és ötször járom a Canossát, hogy még mindig nem vagyok a gépre felvive, vagy ha nagy nehezen felvittek a gépre, akkor is néha még van-e önnél meghatalmazás, ügyvéd úr, kérdezik a kapuban, mert ha nincs meg a másolat, akkor hiába van a gépen, hátha azt visszavonták. Tehát a helyzet, a terhelti, védői jogok gyakorlása terén is enyhén szólva problémás.

Végül egy nagyon rövid összefoglaló az esetleges megoldásokról, természetesen a jogalkotó felé, hiszen a bírósági szemlélet, ügyészségi, nyomozó hatósági szemléletről nem hiszem, hogy itt kellene beszélni, és a büntetés-végrehajtás néhány gyakorlati kérdésére, mint utaltam, biztos, hogy parancsnok úrral meg fogjuk találni a megoldásokat.

Jogalkotás. Az első valóban az, hogy a C ponttal kapcsolatban –, és most engedjenek meg egy jogtörténeti, egymondatos visszatekintést. Körbenézve a képviselők között, talán 98-ban még kevesen voltak, de pont megint harmadszor mondom Bócz urat, mi tagjai voltunk a 98-ban elfogadott büntetőeljárás törvény kodifikációs bizottságának. A kodifikáció során először a szöveg világosan le van írva, meg lehet nézni, az ügynevezett C pontos letartóztatást három hónapban maximálta. Nyomozati érdekből három hónap. Később a bizottsági vitánál ezt felemelték hat hónapra. Így került be a törvény az Országgyűlés elé, csakhogy ekkor bizony Fenyő Jánost 1998 februárjában lelőtték Budapesten, ami a büntetőeljárás törvényt teljes egészében kiforgatta a sarkaiból, és egész más lett minden az eljárás törvényben. Kikerült a hat hónap, nemhogy a három hónap, és ma C pont alapján, határidő nélkül lehet letartóztatni. Vissza kell hogy kerüljön a törvénybe, amint erre államtitkár úr is utalt, nem lehet a C pontnál szerintem hat hónapnál több, de ez nyilván egyeztetés után majd eldől. Abszolút kivételes, tételesen bizonyított, hamis tanúzást, egyebet el tudok képzelni, de főszabályként hat hónapnál több nem lehet a C ponttal.

Mint ahogy megint csak utalok arra, amit államtitkár úr mondott, a nyomozati határidőnek ez a végtelen lehetősége, az, hogy az ügyészségtől a nyomozást meghosszabbító határozatok minden indokolás nélkül, azzal, hogy még szükség van további nyomozati cselekményre, jönnek, feleslegesen utaztatják az iratokat – azt mondom –, papírmunka folyik, semmi értelme nincs, miközben valóban ez a kényelmes lehetőség, hogy két évig lehet főszabályként előzetesben lenni nyomozás során, miközben van egy másik szakasza az eljárás törvénynek, hogy soron kívül kell a letartóztatott esetén, amit senki nem tart be, senki nem tudja, mi az a soronkívüliség. Ha ez másként lenne szabályozva, úgy lenne szabályozva, hogy eleve nincs két év, hanem mondjuk van egy év, kompromisszum 18 hónap előzetes letartóztatás, de nyilván egy év körül, biztos, hogy más lenne a helyzet, tehát a C pont mellett a jogszabályalkotó figyelmébe ajánlom a nyomozati határidő kétéves, mármint az előzetes melletti leszállítását. Amire utaltam, bizony ahhoz a szóhoz, amit a törvény most úgy fogalmaz, hogy haladéktalanul kell a meghatalmazott védő személyéről értesíteni a bv-t, jó lenne, ha bekerülne, hogy haladéktalanul, de legkésőbb 48 órán belül, mert akkor talán valóban élni lehetne azzal az alapvető védői jogosítvánnyal, hogy bekopogtassunk egy egyébként nem túlságosan – úgy mondanám – a védői munka legszebb részét jelentő védői beszélőre. De kötelességünk, mert nem bűnös emberek, ártatlannak tekintendők, és ahogy az elején a közvéleményre utaltam, azzal zárnám, bizony én itt élek ebben az országban, tudom a magyar közvélemény általános, úgy mondanám csúnya szóval, hozzáállását a bűnhöz, a bűnözéshez, az eljárás törvényekhez, de mindig azt szoktam mondani azoknak, akik – kicsit

idézőjelben – vért kívánnak, meg szigort, hogy majd akkor, amikor a te gyereked véletlenül belesodródott egy kábítószeres cigaretta elszívásába, és ezer ügyet lehet mondani, amibe a családtag bele tud sodródni, akkor kicsit másképp nézel majd az eljárási törvényre, másként nézed a védői és a terhelti jogokat.

Tehát mi nem azért, mert kényelmesebben szeretnénk dolgozni, kérjük ezeket a módosításokat, hanem mert tudjuk, hogy potenciálisan emberek ezrei, tízezrei kerülhetnek eljárás alá, és mint mondtam, rajtuk keresztül családok kerülhetnek nagyon nagy bajba. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Nagyon szépen köszönöm, elnök úr. Feltételezem, hogy lesz majd jó pár hozzászólás a képviselőtársaim részéről az előadásához. Azonban most felkérném Fogarassy Edit asszonyt, az Állampolgári Jogok Országgyűlési Biztosa Hivatalának vezető tanácsosát, hogy mondja el véleményét. Köszönöm.

Dr. Fogarassy Edit előadása

DR. FOGARASSY EDIT vezető tanácsos (Állampolgári Jogok Országgyűlési Biztosának Hivatala): Köszönöm szépen. Az ombudsman úr sajnos nem tudott eljönni. Én tíz éve dolgozom az Országgyűlési Biztosok Hivatalában, elsősorban fogvatartottakkal foglalkozom, és elmondható, úgy Gönczöl Katalin, mind pedig Szabó Máté kiemelt figyelmet fordít a fogvatartottak alkotmányos jogainak érvényesülésének vizsgálatára.

Az előzetes letartóztatotakon belül két csoportot szeretnék megkülönböztetni. Először a fiatalok, előzetesen letartóztatott fogvatartottakról, akiknek a helyzete más, mint a felnőttkorúaké. Volt egy átfogó vizsgálatunk 2007-ben, amelynek az apropóját az szolgáltatta, hogy Tökölön a zárkatársai megöltek egy fiatal fogvatartottat, és azt követően indult el egy átfogó és összehasonlító vizsgálat, melyben az ombudsman helyszíni vizsgálatot tartott a fiatalok büntetőjogi intézeteiben. Négy ilyen intézet van, Szirmabesenyőn, Tökölön, Pécsen és Kecskeméten, és itt mind elítéltek, mind előzetes letartóztatottak vannak, igyekszem rájuk koncentrálni, de általános megállapításaink is voltak.

Abból indult ki a vizsgálat, hogy az erőszakos cselekmények száma megnövekedett, tehát a fogvatartottak egymás sérelmére elkövetett cselekményeinek száma a fiatalok körében. Itt elsősorban szemérem elleni erőszakra és súlyos testi sértésre gondolunk, de ez a kiemelt eset egy emberölés volt. Ennek kapcsán azt mutatták a statisztikai adatok, hogy elsősorban Tökölön és Szirmabesenyőn történtek ezek az erőszakos cselekmények, amit a fogvatartottak egymás sérelmére követtek el, Pécsen és Kecskeméten nem történt ilyen eset.

Nagy vonalakban arra a megállapításra jutottunk, hogy a nagy létszámú intézetek, mint Tököl és Szirmabesenyő sokkal kevésbé biztosítják a fiatal fogvatartottak alkotmányos jogainak az érvényesülését, és konkrétan találkoztunk Szirmabesenyőn egy olyan 16 éves, első büntényes, rablás miatt előzetes letartóztatásban levő fiatal fiúval, akinek az ott jártunkkor a szemén, illetve az arcán voltak komoly sérülések. Látszott – el is mondta négy szemközti beszélgetés során –, hogy a zárkatársai részéről történnek a bántalmazások, a parancsnok úr felhívta a figyelmét, hogy mindenképpen szóljon, ha bármilyen ennél súlyosabb atrocitás is éri. Merthogy nem volt lehetősége az elkülönítésre, mert olyan telített volt a szirmabesenyői intézet, hogy nem tudták másikat zárkába elhelyezni. Utána mi megkerestük a Borsod Megyei Főügyészséget, hogy legyen lehetőség az ő előzetes letartóztatási helyének a megváltoztatására, mert lehetőség van arra fiataloknál, ami nagyon fontos, hogy nemcsak büntetőjogi intézetben, hanem javítóintézetben is végre lehet hajtani az előzetes letartóztatást, és mi ezt javasoltuk a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Főügyészségnek, hogy kezdeményezzék ennek a fiatalnak az előzetes letartóztatása megváltoztatását, erről a bíróság dönt, és a levélváltás folyamán már azt válaszolta a főügyészség, hogy kezdeményezték az előzetes végrehajtási helynek a megváltoztatását és a

Debreceni Javítóintézet kijelölését, de ez csak azután történt meg, miután már szemérem elleni erőszakot követtek el a fiatalok sérelmére. Tehát ez az előzetesen letartóztatott fiatalok sok más társával együtt egyébként áldozattá vált a bv-intézetben maga is amellet, hogy nyilván egy másik bűncselekménynek az elkövetője, amiről szintén nem feledkezünk meg.

Ezzel jutottunk el ahhoz a nagyon fontos problémához, hogy a fiataloknál a Be. megadja azt a lehetőséget, hogy vagy bv-intézetben, vagy javítóintézetben hajtsák végre az előzetes letartóztatást, és az ombudsman arra a megállapításra jutott, hogy megvizsgálta a javítóintézeteket is, ahol előzetes letartóztatottakat tartanak fogva, ilyen a debreceni bv-intézet, a budapesti Szőlő utca és a rákospalotai javítóintézet, tehát ezekben a javítóintézetekben a fogvatartási körülmények sokkal kedvezőbbek, jobbak a fiatalok fejlődése, illetve alkotmányos jogainak érvényesülése szempontjából, mint a bv-intézetekben. Ráadásul a bv-intézetek közül nemcsak fiatalokéban vannak fiatalok, hanem megyei bv-intézetekben is, és országosan is. Tehát semmilyen szabály nincs erre nézve, és ez lenne az egyik jogalkotási javaslatunk, amit megtettünk 2008-ban, amikor a jelentés elkészült, hogy ne lehessen fiatalok előzetes letartóztatását megyei, illetve megyei előzetes házban, illetve országos bv-intézetben végrehajtani. Ugyanis a másik probléma az, hogy a megyei bv-intézetekben semmiféle tanulás, képzés, szabadidős program, foglalkoztatás nem történik a fiatalokkal. Ezek részben tanköteles, 18 év alatti fiatalok, a bv-intézetekben 21 év alatt is lehetnek fiatalok, a javítóintézetekben pedig 19 éves korukig, de ha a 18 éves korhatárt vesszük, mindenképpen tankötelezettek, és nem vesznek részt semmilyen oktatásban a megyei bv-intézetekben. Az összes programjuk a heti egyszeri fürdés általában, amikor kimennek a zárkából, illetve a napi egyórás, ha be tudják tartani, szabad levegőn tartózkodás. Ugyanis ezek az előzetes házak nagyon zsúfoltak, felnőtt korú előzeteseket tartanak fogva, és semmilyen kiemelt figyelmet nem tudnak fordítani a fiatalok előzetesen letartóztatottakra. És még egy összehasonlítási szempont itt, a javítóintézetekben meg van határozva, hogy egy nevelőre hány növendék juthat. A javítóintézetekben ez a szám 12 főre két nevelő, illetve 40 növendékre egy pszichológus, és a fiatalok intézetében semmiféle ilyen előírás nincsen.

Az volt a másik jogalkotási javaslatunk, amit 2009-ben elméletben az igazságügy-miniszter támogatott az ombudsmannak írt levelében, hogy határozzanak meg egy ilyen személyi állományra vonatkozó konkrét létszámot, amit a fiatalok bv-intézeteiben is érvényesíteni kellene, hogy egy nevelőre hány fiatal fogvatartott juthat, itt értve az előzetesen letartóztatottakat és az elítélteket egyaránt, illetve egy pszichológusra hány szintén fiatal fogvatartott juthat. Tehát ezt nagyon fontosnak tartjuk, hogy a javítóintézetekhez hasonlóan, ha nem is olyan jó arányban, hiszen ez nyilván anyagi források függvénye, de mégis legyen meghatározva egy arány, hiszen nagyon sok fiatal fogvatartott jut egy nevelőre, pszichológusra, és így nem tudnak megfelelően foglalkozni velük.

És itt azért még kiemelném, hogy a büntetőeljárás célja a fiatalokkal szemben, hogy elősegítse a törvények iránti tiszteletük erősítését, és ez az előzetes letartóztatottak esetében egyáltalán nem valósul meg, ha az előzetes letartóztatást ilyen körülmények között hajtják végre.

És még egy szempont, hogy itt a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei főügyésztől azt is megkérdeztük, hogy volt-e az utóbbi években, 2007 és 2008 vonatkozásában, amikor kezdeményezték, hogy az előzetes letartóztatás helyét megváltoztassák, és azt a választ kaptuk, hogy igen, volt, de csak azután, amikor már a vádemelés megtörtént, és ennek költségkímélés volt a szempontja. Tehát azelőtt, a vádemelés előtt ilyet nem kezdeményeztek. De a költségkímélés szempontja így a Be.-ben kifejezetten nem jelenik meg. Tehát ez lett volna az egyik nagyon fontos szempont, a fiatalok előzetese, a másik pedig a felnőttkorúaké, amit szintén 2008-ban kezdtünk el vizsgálni. Megnéztük a Hajdú-Bihar megyei, a Bács-Kiskun megyei és a Baranya megyei bv-intézetet, amelyek mind előzetesen

letartóztatottakat tartanak fogva, és azt tapasztaltuk, hogy ezeknek a telítettsége 200 százalék fölött volt. Tehát 200 százalék fölött tartottak – a férőhelyet és a fogvatartottak számát összehasonlítva – jórészt előzetes letartóztatottakat, de találkoztunk szabálysértési elzárást töltőkkel el, ahol háromemeletes ágyakban voltak elhelyezve, hatan, tehát két háromemeletes ágy, és ők nem elítéltek voltak, nem előzetes letartóztatottak, és megállapította az ombudsman, hogy ez a 200 százalékos zsúfoltság és az egyéb feltételek hiánya, például az, hogy a vécek gyakran csak függönnyel vannak elkülönítve, tehát nincsenek elválasztva a zárkákban, és ezek a háromemeletes ágyak, tehát az ezekben a zárkákban való tartózkodás súlyosan sérti a fogvatartottak emberi méltóságát, és már érinti az embertelen és megalázó bánásmód tilalmát is.

Különböző ajánlásokat tettünk az igazságügy-miniszternek, hogy ezt a helyzetet egy átfogó intézkedési terv keretében próbálja meg orvosolni, tehát az előzetesen letartóztatottaknak ezt az embertelen helyzetét, és ekkor került bevezetésre ez a telítettségkiegyenlítő program, amelynek következtében igyekeztek enyhíteni a leginkább zsúfolt előzetes házak zsúfoltságát, és máshová szállították a fogvatartottakat, tehát ez működött. De ugyanakkor ezzel párhuzamosan 2009 júniusában bezárták a Gyorskocsi utcai objektumot, és további tervezett intézetbezárásokról is kaptunk hírt, Székesfehérvárott és Szabolcs-Szatmár megyében, és ezek mind előzetes házak voltak, mindegyik a már amúgy is telített előzetes házak zsúfoltságát növelte volna, és ezek ellen az ombudsman erőteljesen tiltakozott a sajtóban, illetve az igazságügy-miniszterhez írt levelében. Végül is a másik két bv-intézet bezárására nem került sor, de a Gyorskocsi utcaira igen.

Az előzetes letartóztatottak száma 2008 közepe óta mostanáig 1200 fővel növekedett, ötezer körül van most, akkor 3800 volt, a férőhelyek száma viszont a Gyorskocsi utcai bv-intézet bezárásával 237-tel csökkent. Tehát ezt az 1200 fős növekedés mínusz 237, akkor 1400-nál tartunk, ami azt jelenti, hogy továbbra is egyre zsúfoltabbak az előzetes házak, és még egy vizsgálatot tartott tavaly augusztusban az ombudsman, ami ezt érintette, a Venyige utcai hármass objektumban, pontosan ezért, mert a kialakult helyzetet kívánta felmérni, és akkor is megállapította, hogy 200 százalékosan telített ez a hármass objektum. Ez nemcsak a fogvatartottak, hanem a személyi állomány helyzetét is rendkívül kedvezőtlenül befolyásolja. 60 fős létszámhiány volt. Nagyon nehezen lehet nyilván egy nagymértékben megnövekedett fogvatartotti létszámot kezelni a személyi állománynak, és ráadásul úgy, hogy ezeknek a fogvatartottaknak mindössze annyi a tevékenységük, hogy napi egy órát – jó esetben – sétálnak azon a rácsos betonudvaron, ami a Venyige utcai bv-intézet tetején van, egyébként pedig a zárkájukban tartózkodnak 23 órát, és szintén semmilyen foglalkoztatás, program, közösségi tevékenység igazából nem folyik.

Egy adatot szeretnék még kiemelni, ami általában nem annyira ismert, de valós, azt, hogy mindamellett, hogy a Venyige utca 200 százalékon van folyamatosan, a Bács-Kiskun megyei bv-intézet egyes objektuma, ami a Mátyási utcában található, folyamatosan, jelenleg is 260 százalékosan telített. Ez nem jelenik meg a statisztikákban, itt előzetes letartóztatottakat tartanak fogva. Azért nem jelenik meg így a statisztikában, mert együtt kezelik a másik objektumának az úgynevezett anya-gyermek körletével és az úgynevezett parkettás körlettel, ami nincs telítve, tehát 100 százalék alatt van, és a kettő aránya így 160 százalékot ad ki. Itt a zárkaajtók nyitva és zárva tartásával is gond van, tehát gyakorlatilag szinte egész nap zárva vannak, mert a személyi állomány létszáma ehhez a 260 százalékos fogvatartotti létszámhoz nem elegendő.

Még egy szempontra szeretném felhívni a figyelmet, felmerült a fogvatartottak telefonálása, ennek vizsgáljuk az egyik szempontját, ez folyamatban van, ami érinti a védelemhez való jogot, ez a bv-fon-telefonrendszer működése, csak itt is el szeretném mondani, hogy 120 forintos percdíjakkal telefonálhatnak a fogvatartottak bv-intézetből, most

már szinte mindenhol be van vezetve, ami szintén érinti a védelemhez való jog érvényesülését az előzetes letartóztatottak esetében.

Csak még egy megjegyzés. Nyilván az előzetesen letartóztatottakkal kapcsolatban nemcsak a magyar jogi szabályozást kell nézni, hanem a nemzetközit is, és itt a polgári és a politikai jogok nemzetközi egyezségokmányát említhetjük, ami ki van hirdetve Magyarországon 1976 óta, és itt a külön elbánás elve az, ami vonatkozik az előzetes letartóztatottakra, tehát hogy jobb körülményeknek kellene érvényesülniük a fogvatartásuk során, mint az elítéltek esetében, de ez nem valósul meg hazánkban. Korántsem valósul meg, hiszen rosszabb körülmények között vannak, mint az elítéltek, gyakorlatilag ez a helyzet, másrészt az európai börtön szabályokban megfogalmazott ajánlásokra is célszerű figyelemmel lenni. Mindezek a problémák nyilván meg fognak jelenni abban a jelentésben, amit a kormánynak elő kell terjesztenie 2011 első félévében az ENSZ Emberi Jogi Tanácsához, és sort került egy ilyen beszélgetésre február elején, ahol felmerültek a fogvatartottak súlyos emberi jogi problémái. Ennyit szerettem volna elmondani. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen tanácsos asszony hozzászólását. Két előadónk van még, Bócz Endre volt fővárosi főügyész úr, a Magyar Kriminológiai Társaság képviselőjében. Először neki adnám meg a szót.

Dr. Bócz Endre előadása

DR. BÓCZ ENDRE, volt Fővárosi Főügyész, Magyar Kriminológiai Társaság: Köszönöm szépen a szót. Azzal kezdem, hogy fiatal ügyész koromban egyszer vádat képviseltem egy ügyben, ahol egy nagyon tiszteletreméltó budapesti ügyvéd volt a védő, és ő azzal kezdte a védőbeszédet, hogy tanácselnök úr, 15 perc után szóljon közbe, szakítsa meg, vonja meg a szót, mert utána már úgyszincs értelmes mondanivalóm. *(Derültség.)* Úgyhogy ezt akkor itt most reprodukáltam, úgyhogy most azzal kezdem, hogy nézetem szerint az előzetes letartóztatás elrendelésének az előfeltételei a törvényben helyesen vannak szabályozva. Ezek megfelelnek a világviszonylatban szinte az európai kultúrkörben követett hagyományoknak, megfelelnek a magyar hagyományoknak is, és megfelelnek az ésszerűség követelményeinek is. Azért lehet valakit előzetes letartóztatásban tartani, hogy kéznél legyen akkor, amikor a tárgyalásra sor kerül, tehát hogy ne szökhessen meg, hogy a bizonyítást ne hiúsíthassa meg, és jövőbeni bűnelkövetés megelőzése érdekében. Nemzetközi viszonylatban ez az egyetlen, ez a legutóbbi, ami vita tárgya bizonyos helyeken, hogy egyáltalán felvehető-e egy jogállamban az előzetes fogva tartás az előfeltételei közé, mondván, hogy ez tulajdonképpen azért büntet valakit, mert feltételezik róla, hogy majd rossz lesz.

Ez nálunk így van, az 1896. évi XXXIII. törvényben már lényegében ugyanezek a szövegek voltak, a szóhasználat némileg más volt, és tulajdonképpen egyetlen dolog az, ami a törvény szövegében igazándiból kifogásolható, az a C pont szövegezése, mert az is követi, hogy időközben a magyar anyagi büntetőjogban egy csomó új bűncselekmény létesült, tehát a tanúk manipulálásának a törvény szövegében az előzetes letartóztatás feltételei között szereplő változatai javarészt büntetendő cselekmények, tehát aki ezeket megvalósítja, azokat tulajdonképpen újabb bűncselekmény elkövetése címén, tehát az A pont alapján le lehetne tartóztatni akkor is, hogyha ezek a kitételek itt nem szerepelnének. Legfeljebb nem lenne a törvényben pleonazmus. Úgyhogy ezt lehetne mellőzni.

Na most a kiváltásának a lehetséges eszközei is gyakorlatilag kifogástalanul vannak szabályozva, hát az egy más kérdés, hogy a technikai valóra váltás lehetetlen. Ebből kifolyólag a szabályok mintha nem is lennének. A kényszerintézkedés alkalmazásával kapcsolatos statisztikai adatok igazolják azt, amit a bíró úr mondott, nevezetesen hogy szökés veszélye címén tulajdonképpen felesleges egy csomó embert letartóztatni, pontosabban olyanok vannak ezen a címen letartóztatva, akik egyébként sem szöknének meg. Erre

vonatkozóan hadd mondjam, hogy a 2008-as igazságügyi statisztikából meríthető adatok szerint az elsőfokú bírói ítélet kihirdetésekor 2162 vádlott volt előzetes letartóztatásban. Ezek közül az ítélet kihirdetése alkalmával 1279-et, vagyis 60 százalékukat szabadon engedték. Na most biztos, hogy ezek nem mind szökés veszélye címén voltak előzetes letartóztatásban, de az is biztos, hogy ezek között volt legalább 804, tehát a kiszabott büntetések megoszlását tükröző statisztikai táblázatok szerint, legalább 804 olyan személy, aki egész biztos, hogy három évet meg nem haladó szabadságvesztés büntetést kapott. Ha most beszámoljuk, hogy nyilván a nyomozás idején már le voltak tartóztatva. A nyomozás idején majdnem biztosra vehető, hogy legalább három vagy négy hónapot eltöltöttek előzetes letartóztatásban, aztán jött a vádemelés, majd egyszer csak kitűzték a tárgyalást, ami megint csak hónapokban mérhető. Akkor elmondható az, hogy ha ezek között volt büntetlen előéletű, aki feltételezhetően megkapja a negyedkedvezményt, mert normálisan viselkedik a börtönben, akkor kiderül, hogy két évet sem kellett volna neki igazándiból leülni. Most az a kérdés, hogy egy épeszű ember két év fenyegető szabadságvesztéssel, ami tulajdonképpen azonos az egykori katonai szolgálat időtartamával, elmegy-e a Bakonyba keresni egy barlangot, ahol elbújhat. Szerintem nem. Ebből az következik, hogy tulajdonképpen a szökés veszélye címén történő előzetes letartóztatás az esetek túlnyomó többségében egy olyan döntési hiba, ami nem derül ki, mert csak akkor derülne ki, hogy tévesen döntött valaki, hogyha nem tartóztatna le valakit, aki tényleg megszökne, mert akkor az megszökne, és kiderülne, hogy rosszul döntött. De az, hogy valaki, aki le van tartóztatva, megszökött volna vagy nem, ha nem tartóztatták volna le, ez soha nem fog kiderülni. Úgyhogy szerintem itt alapvetően tradicionális szemléleti hiba működötti gyakorlatilag az összes hatóságot. Ezt azért merem nyugodtan mondani, mert ahogy a bíró úr vázolta, valóban kockázatos vállalkozás előre dönteni arról, hogy mi fog történni. Hát ezt én tapasztalatból tudom, mert 40 évig voltam ügyész, ezen belül húsz évig voltam beosztott ügyész, tehát akkor tűzvonalban gyakoroltam ugyanezeket a dolgokat, és utána még 12 éven keresztül fővárosi főügyész-helyettesként hozzám tartozott az, hogy három hónapon túl meghosszabbítsam az előzetes letartóztatást.

Ez a bizonyos három hónapos szabály, amire a Bánáti úr utalt, úgy került a büntetőeljárás törvénybe, annak idején a javaslatba, hogy én azt mondtam, hogy nem vagyok hajlandó aláírni olyan meghosszabbító határozatot, amiből nem derül ki, hogy mi az a bizonyíték, amit még lehet veszélyeztetni, és miért nincs még biztosítva az a bizonyíték, ha egyszer veszélyeztető, és miből lehet gondolni, hogy tényleg hozzáfér a gyanúsított? Ha ez le van írva és meg van magyarázva, akkor még arra vagyok kíváncsi, hogy mikor szándékoznak végre biztosítani, és akkor lehet, hogy arra az időre, ami még méltányosan elvárható, hogy biztosítsák, arra meghosszabbítom, de egyébként nem. Jelenthetem, hogy éveken keresztül nem fordult elő, hogy ilyen letartóztatási határozatot kellett volna meghosszabbítom, mert Budapesten a nyomozó hatóságok tudomásul vették, hogy ezt így kell csinálni. Na most, ebből az egészből tulajdonképpen az következik, szemléleti hiba alapvetően, hogy a törvény szavait nem veszi senki komolyan, és nem gondolkodik el igazán, hogy mit jelentenek. Mert ugye a törvényben az van, hogy megalapozottan feltételezhető. Az, hogy megszökne, hogy újabb bűncselekményt követ el, s a többi.

Mit jelent az, hogy megalapozottan tételezhető fel valami? Az az, hogy van egy objektív okozati folyamat, egy történés, aminek bizonyos elemei már ismertek, más elemei meg jövőbeliek, tehát azokat nem is lehet ismerni. De van egy olyan racionális gondolatmenet, aminek alapján feltételezni lehet, hogy mi fog történni, és ennek a racionális gondolatmenetnek az alapja a már lezajlott történésekben megmutatkozott objektív tény. Tehát nem a döntéshozó gondolatvilágában rejlik egy elképzelés, hogy majd emiatt ez fog történni, hanem a külvilágban van egy tény, és ez a tény az indok. Tehát az, hogy van bizonyíték, tudunk róla, hogy valahol van, és ő is hozzáférhet, mi meg még nem értünk rá lefoglalni. Ebben az esetben tényleg fennáll a lehetősége annak, hogy manipulálják a

bizonyítékot, és tulajdonképpen ez lenne az indokolás. Már most indokolást meg nem kér senki számon, mert elég az, hogy kijelenti az ügyész, hogy megalapozottan feltételezhető, hogy megszökne, és akkor ezen az alapon a bíró azt mondja, hát tényleg, akkor letartóztatjuk. Megalapozottan feltételezhető, hogy ez történne, az történne. Nem arra kíváncsi senki, hogy mi az alapja ennek a feltételezésnek.

Hogyha valaki megnéz egy tényállást, mondjuk egy indítványban, hogy ezt és ezt követte el, énszerintem egy bírónak tudnia kell, hogy ha ez mind igaz, ami ide le van írva, akkor körülbelül plusz-mínusz 20 százalékban mi lesz a kirótt büntetés. És akkor el lehet azon gondolkodni, hogy ez tényleg olyan büntetés-e, ami elől valaki megszökik. Van-e bizonyíték arra, hogy még nem ismert bűntársaival összebeszélne. Hát mondjuk, ez úgy, ahogy van, képtelenség. De az, hogy a tanúkkal összebeszélne? Hát miért, a tanúk azok feltétlenül csirkefogók? Hát egyáltalán nem biztos. Honnan veszi valaki, hogy egyáltalán a tanúk kötélnek állnak?

Úgyhogy ezek alapján én úgy gondolom, hogy ha az indokolásokat komolyan vennénk, akkor kiderülne, hogy az indok hiányzik, és akkor ebben az esetben el lehetne utasítani a letartóztatási indítványt, vállalva azt a kockázatot, hogy mérges lesz a kerületi kapitány. Akkor majd megtanulja, hogy máskor indokoljon. Vagy az elsőfokú bíró döntését felül lehet vizsgálni, és lehet azt mondani, hogy ez bizony nincs megindokolva. És akkor majd megtanul indokolni. De hát addig, amíg senki nem vállalja azt a kockázatot, hogy az indokolás hiánya, követhetlensége miatt azt mondja, hogy nem, addig nem is fog ebben változás bekövetkezni. Szerintem az nem bizonyítékmérlegelés, hogy ha egy letartóztatási indítvány mellett van egy olyan tanúkihallgatási jegyzőkönyv vagy három olyan kihallgatásról jegyzőkönyv, ahol ugyanaz a tanú háromfélet mondott. Mert az egyetlen okirat, és akkor azt lehet mondani, hogy ez az okirat nem tudni miről szól. És ezért nincs indok. És akkor az indokolás hiánya miatt el lehet utasítani. De hát természetesen ez azzal jár, hogy biztos lesz, aki akkor felhúzza az orrát. Ez másképp nem megy.

Még egy dolog van, amiről szeretnék nagyon röviden szólni, ez a nyakló nélküli bilincshasználat. Ezek a bizonyos kéz- és lábbilincsből kíséretelt, pórázon vezetgetett emberek a televízió képernyőjén. Ezt én személy szerint mint magánember felháborítótnak tartom, mint jogász pedig úgy gondolom, hogy ez az emberi méltóságot is sérti. És a magyar büntetőeljárás törvényben van egy olyan rendelkezés, hogy ahol a törvény kényszerintézkedéseket enged és a szabadság ezek jegyében korlátozható vagy az alkotmányos jogok korlátozhatóak, ott is csak olyan mértékű kényszer alkalmazandó, aminél kevesebb nem biztosítja az eljárás sikerét. Már most, 40 éven keresztül én egy embert láttam a Markó utcai folyósón, lábbilincsből, ez a Kovács Péter volt, aki nem tudom, hányszoros, de a martfői sorozatgyilkos, ő volt az egyetlen olyan, akit lábbilincsből kísérettek. Még a zuglói nyilasper vádlottjait sem, akik pedig számtalan emberöléssel voltak vádolva. Még azokat sem kísérettek lábbilincsel. És még egyet láttam, itt a gyűjtőben, mikor kihirdették nekik a kegyelmi kérvény elutasítását, akkor úgy vezették őket elő, de azok akkor már jogerősen halálra voltak ítélve. És az, hogy a „repülő” Gizi, aki 80 éves elmúlt, azt kéz- és lábbilincsből pórázon vezetni, mikor világeletemben mindig besurranó tolvaj volt, soha nem szokott kapni többet nyolc-tíz hónapnál, és soha nem volt az, hogy megszökött volna. Hogy őt miért kellett kéz- és lábbilincsből kíséreni, ez egyszerűen felfoghatatlan a számomra. Végül is a magyar büntetőeljárás törvénynek az eredeti változatában, az 1896. évi XXXIII. törvényben az volt, hogy a „fogva lévő vádlott a fő tárgyaláson ör kíséretében, de bilincs nélkül jelenik meg”. És az volt benne, hogy csak akkor kell megbilincselni a foglyot, hogyha erre okot ad, mert az ártatlan. És egy angol könyvben azt olvastam, hogy a hatósági ember olyan intézkedést alkalmazzon egy gyanúsítottal szemben, aki egyébként ártatlannak vélelmezendő, amit maga is hajlandó lenne, és ésszerűnek tartana, hogy elviseljen, ha ártatlan létre gyanúba fognák.

ELNÖK: Bocsánat, kérte, hogy szóljak, ha túllépi az időt.

DR. BÓCZ ENDRE: Köszönöm. Itt volt a pont! (*Derűltség.*)

ELNÖK: Köszönöm szépen az előadást. Utolsó előadóként hadd kérjem fel Tóth Balázst, a Helsinki Bizottság börtön- és fogdamegfigyelő programjának vezetőjét, hogy mondja el véleményét.

Dr. Tóth Balázs előadása

DR. TÓTH BALÁZS, a Magyar Helsinki Bizottság börtön- és fogdamegfigyelő programjának vezetője: Köszönöm szépen. Tekintettel arra, hogy már előrehaladott az idő, megpróbálok rövid lenni, de ha mégis túllépném a 15 percet, azonnal szóljon, és azonnal, a beszéd közepén is abba hagyom.

Köszönjük szépen a meghívást, és örülünk, hogy elmondhatjuk az álláspontunkat. Én arra próbálnék koncentrálni, amellettt hogy egy-két dologra reagálni fogok, hogy az Emberi Jogok Európai Bíróságának sztenderd gyakorlata alapján, illetve az Európa Tanács kénzámegelőzési bizottságának az ajánlásai alapján melyek azok a szabályozási vagy pedig gyakorlati problémák, amelyek nemzetközi fórumok előtt hazánknak kétségtelenül az elmarasztalását jelentenék.

Egy megjegyzés: többen is említették a bilincshasználatot, ami nem az előzetes letartóztatással kapcsolatos problematika, de jelezném, ez nemcsak alkotmányos jogot, nemcsak az emberi méltósághoz való jogot, hanem a vonatkozó tételes jogi szabályokat is sérti, és nemcsak rendeleti szintű, hanem a rendeletek végrehajtására kiadott belső utasításokat is sérti az, hogy nyakló nélkül alkalmazzák a bilincseket. Tehát nem fontos Strasbourgig menni, hogy belássuk, hogy ezek nem jogszerűek.

Első. Azzal kapcsolatban, amit a bíró úr mondott, hogy a nyomozási bírónak nincsen lehetősége értékelni a bizonyítékokat, és ennek következtében tulajdonképpen a vonatkozásban, hogy az előzetes letartóztatás általános feltétele, vagyis a megalapozott gyanú fennáll-e, letartóztatás vagy pedig nem, szeretném jelezni, hogy abszurd az az értelmezés, és abszurd az a gyakorlat, ami ma Magyarországon van. Miszerint a nyomozási bírónak nincs lehetősége értékelni és mérlegelni az elé tárt bizonyítékokat; a habeas corpus szabály és annak a nemzetközi egyezményekben és az alkotmányban megfogalmazott szövege, miszerint a bírónak kell döntenie a szabadságelvonásról, az azt jelenti, hogy a bírónak kell mérlegelnie. Az egy abszurd lehetőség, hogy egy bírónak nincs módja arra, hogy a megalapozott gyanút alátámasztó bizonyítékokat értékelje vagy mérlegelje. Úgy szokott hangzani ez a szöveg, csak egy fordulat, ami tipikus, egy olyan ügyből vettem ki ezt a szöveget, hogy a megyei bíróság rámutat arra, hogy az eljárás jelenlegi fázisában az ügyész indítványa alapján köteles döntést hozni a kényszerintézkedésről. A bíróság köteles megvizsgálni a megalapozott gyanú fennállását, és annak fényében az indítványozott intézkedés, vagyis az előzetes letartóztatás meghosszabbítását. Azonban jelen fázisban a bíróság nincs abban a helyzetben, hogy az a nyomozó hatóság által benyújtott bizonyítékokat értékelje, mert az az ügy érdemében döntéshozó bíróság feladata. Ok-okozat. Ezért a megyei bíróság álláspontja szerint a bűncselekmény elkövetésének alapos gyanúja mindegyik gyanúsított viszonylatában fennáll. Tehát, mivel nem vizsgálhatom, ezért fennáll. Ez egy olyan fordulat, ami tipikusan megjelenik. Érthetetlen. Szerintem nem kell jogásznak lenni, a józan ész szabályainak mond ellent, hogy valamit nem vizsgállok, tehát fennáll. És mondom még egyszer, a habeas corpus szabály néhány évszázados értelmét ássa alá, hogyha azt mondjuk, hogy a bíró úgy von el személyi szabadságot, hogy nem mérlegel. Akkor nem a bíró dönt, hanem az ügyész.

Ezzel kapcsolatos másik szempont, szeretnék csatlakozni tulajdonképpen mindenben Bánáti úrnak az előadásához, tehát azokat megpróbálom nem megismételni. A fegyveregyenlőség elve, ami egyrészt a jogállamiságból és az alkotmányos büntetőjogból levezetett elv, másrészt a tisztességes eljárásból való jognak is a része és a strasbourgi bíróság által nagyon komolyan vett sztenderd, ez nyilvánvalóan sérül azáltal, hogy a nyomozás során a védő nem fér hozzá a nyomozati iratokhoz, és amint a Bánáti úr részletesen kifejtette, a védőnek tulajdonképpen nincsen módja vitatkozni az előzetes letartóztatásra vonatkozó indítványon, ugyanis nem tudja, hogy mivel kéne vitatkozni. Ez nemcsak a fegyveregyenlőség elvét, hanem egyébként a hatékony jogorvoslathoz való jogot is sérti, hiszen jogorvoslatnak a része vagy feltétele az, hogy tudjuk, hogy mivel szeretnénk vitatkozni, és igen, utalok a kirendelt védői rendszer problémájára, jelezve azt, és ezt szerintem Bánáti úr tökéletesen tudja, hogy nem az egyes védőket szoktuk általában felelőssé tenni, hanem magának a kirendelt védőrendszernek a strukturális problémáit szoktuk jelezni. Tehát nem az egyes védő morális felelősségének tartom azt, hogy az 1500 forintos óradíjért nem utazik ki a Venyigébe, és nem tölt el hat órát egy nap azzal, hogy beszélhessen öt percet a fogvatartottal. Csak szeretném jelezni, hogy az abszurd, hogy amellet, hogy nem ismerheti meg az iratokat a védő, és úgy kell az előzetes letartóztatásról tartott tárgyaláson képviselni az ügyfelét, amellet a kirendelt védővel rendelkező esetek többségében, a terheltek 50 százaléka rendelkezik nagyjából kirendelt védővel, nekik nincs is ott a védőjük az eljárásban, és számtalan esetben megtörténik az, hogy valaki mondjuk másfél évig van úgy előzetes letartóztatásban, hogy soha nem találkozott védővel. Ez nem a kirendelt védő egyéni felelőssége pusztán, ez szintén az állam elmarasztalását fogja eredményezni. A strasbourgi bíróságnak egyértelmű szabálya az, hogy ha a kirendelt védői rendszer olyan, hogy az eleve nem biztosítja a lehetőségét annak, hogy valaki hatékony jogorvoslatot kapjon az állam által biztosított védőtől, akkor az állam megsértette a hatékony jogorvoslathoz való jogot.

A következő pont, amit szeretnék mondani, ez az indokolt határozat. Hát igen, az is a tisztességes eljárásból való jog része, hogy valakinek a személyi szabadságára hozott döntés indokolt határozat legyen, és szeretnék a bíró úr előadására reagálni, ezzel kapcsolatban a Bánáti úrhoz csatlakozni, hogy Strasbourg is az előzetes letartóztatás megalapozottságát egy dinamikus rendszerként mérlegeli vagy bírálja el. Ez azt jelenti, hogy az előzetes letartóztatás elrendelésének pillanatában sokkal kevesebb elég ahhoz, hogy valakinek az előzetes letartóztatását elrendeljék. Vagyis az első 30 napnál megengedőbb Strasbourg is, mert evidens, hogy nincs abban a pozícióban a hatóság és a nyomozási bíró, hogy minden tényt pontosan tudjon mérlegelni. De ahogy előrehalad az idő, úgy egyre több és több bizonyítékra van szükség, és ezeknek a bizonyítékoknak meg kell jelenniük a meghosszabbításról szóló döntésekben egyéniesített indokolásként.

Százból kilencvenöt indokolás úgy néz ki a másodfokon, hogy meghosszabbítom, vagy pedig fenntartom, mert az elsőfokú bíróság által hozott döntés ténybelileg és jogilag megalapozott. Pont. Hogy miért, azt nem tudjuk meg. Ez nem indokolt határozat, ez nem felel meg az indokolt határozat követelményének.

Egy másik: amellet a strasbourgi sztenderdek mellett tudok mondani eseteket, csak ezzel itt nem akarok terhelni senkit, itt van egy előadásanyag, körülbelül 22 strasbourgi esettel kapcsolatban, szívesen átadom a bizottságnak, hogyha ez használható; az is benne van, hogy az is a strasbourgi sztenderdek része, hogy abban az esetben, hogyha a személyi szabadságot a legsúlyosabban korlátozó kényszerintézkedéshez képest alternatív intézkedéseket egy állam rendszere tartalmaz, magyarul az előzetes letartóztatás mellett van házi őrizet, lakhelyelhagyási tilalom és óvadék, akkor ezek alkalmazásának a lehetőségét meg kell vizsgálni minden egyes esetben, és meg kell mondani, hogy miért nem alkalmas a személyi szabadságot kisebb fokban korlátozó kényszerintézkedés alkalmazása. Ez szinte soha nem történik meg Magyarországon, és hogyha statisztikai adatokat akarunk nézni, akkor az összes

kényszerintézkedésnek körülbelül 95 százaléka előzetes letartóztatás, és a fennmaradó 5 százalékban használják együttesen a lakhelyelhagyási tilalmat, a házi őrizetet és az óvadékot.

A következő, csak szeretném jelezni, hogy az Európai Unió is gondolkodik azon, hogy kiterjeszti a hatáskörét, illetve hogy valamilyen irányelvet fog megalkotni egyrészt a fogvatartás minimumsztenderjeivel kapcsolatban, másrészt pedig az előzetes letartóztatás szabályaival és az előzetes letartóztatás felülvizsgálatának időközével kapcsolatban. Jövő március-áprilisban fog kijönni ez a zöld könyv, ami ezzel kapcsolatban érték lesz, hogy van-e egyáltalán az Európai Uniónak hatásköre, és ha van, akkor milyen megoldások lehetnének. Három hete voltam ezzel kapcsolatban Brüsszelben egy bizottsági szakértői megbeszélésen, és ezt csak azért jelzem, mert hogy szerintem az is súlyos probléma, hogy ahogy előrehalad az idő a büntetőeljárásban, minél később vagyunk, annál ritkábban kell felülvizsgálni ezeket az előzetes letartóztatási indoklásokat, pedig pontosan fordítva kéne szerintem. Tehát megtörténik az egy idő után, hogy három- vagy pedig hathavonta kell felülvizsgálni az előzetes letartóztatás indoklását. Ott az hangzott el javaslatként, hogy 15 vagy 30 nap legyen a maximális eltelhető időtartam, de van, aki már a 30 napot is nagyon soknak tartotta és felháborítónak, hogy egyáltalán eszébe jutott, hogy 30 napnál hosszabb legyen ez a felülvizsgálati időköz.

Azt mondanám, hogy a büntetőeljárással kapcsolatban az is rossz szerintem, hogy minél később vagyunk, annál ritkábban lehet felülvizsgálni. Csak egy történet, három héttel ezelőtti: az indokolással kapcsolatban, ezt elfelejtettem mondani, hatoldalas indoklást nyújtottunk be arra vonatkozóan egy előzetes letartóztatással kapcsolatos ügyben, hogy miért nem megalapozott az indítvány, erre az indítványt elutasították azzal, hogy az előzetes letartóztatás elrendelése minden tekintetben jogilag, ténybelileg megalapozott. Ezt követően körülbelül másfél hónappal szabadítási kérelmet nyújtottunk be, amiben újra megismételtük ezeket az indokokat, amiket érdemi vizsgálat nélkül azért utasítottak el, merthogy nem tartalmazott az indítvány új indokokat. Úgyhogy a hatoldalas indítvány indoklására egyetlenegy mondatban sem reagált a bíróság. Ez csak az indokolási kötelezettséggel kapcsolatos.

Az utolsó, szeretnék csatlakozni a Fogarassy Edit előadásához: igen, a végrehajtás szabályainál az előzetes letartóztatásban lévőknek sokkal jobb körülmények között kellene lennie, mint amilyenben az elítéltek vannak. Ehhez képest Magyarországon ma sok esetben, sok tekintetben lényegesen rosszabb körülmények között vannak, mint a fegyházások. Ez nemcsak emberi méltóságot sért, hanem annak következtében, hogy a fogva tartással elnehezül a védelemhez való jog gyakorlása, nemcsak az emberi méltóságot, hanem a védelemhez való jogot is korlátozza és sérti. Nem kell tételesen felsorolni azt, hogy nem indokolható az, hogy egy előzetes letartóztatásban lévő személy havonta egyszer egy órában vagy egy félóránál találkozhat a hozzátartozójával, és hetente kétszer mehet ki fürdeni. Ezt a szabályt nem tudom, hogy 2010-ben Magyarországon mi indokolhatja azon túl természetesen, hogy nincs rá pénz, és itt szintén csatlakoznék Bánáti úrhoz, hogy a pénzhány ilyen esetben nem megfelelő, és csak szeretném azt jelezni, hogy ezen probléma megoldására viszont nem alkalmas az a jogalkotási stratégia, hogy beleírjuk a vonatkozó ilyen rendeletbe azt, hogy csak lehetőleg kell biztosítani bizonyos jogokat, mert a lehetőleg beírása nem éppen abba az irányba megy, hogy komolyan vesszük a fogvatartottak jogait, úgyhogy az a fajta irány, amikor megpróbáljuk az állam normatív kötelezettségeit enyhíteni, az nem fogja bizonyosan ezeket a problémákat megoldani. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Én is nagyon szépen köszönöm az előadását, a hozzászólását önnek is, és minden előadónak. Anélkül, hogy meg kívánnám sérteni a kínzás alkotmányos és egyébként büntetőeljárás-jogi tilalmát is, most nem rendelnék el szünetet. Ugyanis úgy gondolom, hogy lehetőséget kell adni képviselőtársaimnak arra, hogy még ebben a körben a kérdéseiket

megfogalmazzák, ugyanis a vita az én terveim szerint, tekintettel az idő előrehaladtára, folytatódni fog az ebédszünet után. Természetesen altábornagy úr lehetőséget biztosít számunkra arra is, hogy a vita befejezését követően a tervek szerint végigjárhassuk az intézményt, és a képviselők tájékozódhassanak az állapotokról, és értelemszerűen kérdéseket tehessenek fel. Tehát én azt kérném, hogy első körben tekintettel arra, hogy az előadóink közül kettőnek muszáj elmennie, ezért most kérdéseket tegyenek fel képviselőtársaim, és utána értelemszerűen az észrevételeket és a hozzászólásokat az ebédszünet után meg lehet majd tenni.

Én úgy tudom és úgy láttam, hogy Gaudi képviselőtársam jelezte először a hozzászólási szándékát, őt követi Szabó Tímea képviselő asszony. Képviselő asszonynak annyi ideje nincsen, hogy megvárja Gaudi képviselő úr felszólalását? Képviselő úr, át tudja adni a szót?

Képviselői kérdések

DR. GAUDI-NAGY TAMÁS (Jobbik): Ügyrendi felvetésem volt, amit felvettem korábban, én átadom a szót Szabó Tímeának, és utána én a részletesebb vitában szólnék.

ELNÖK: Rendben van, akkor először Szabó Tímeának adok szót.

SZABÓ TÍMEA (LMP): Elnézést kérek, csak a költségvetési vitán már most ott kéne lennünk. Én reagálnék a Vókó úrra először is, illetve egy kérdést szeretnék nemcsak hozzá, hanem mindenkihez intézni. Van ez az úgynevezett képviselők jogállásáról szóló törvény, aminek egy bekezdése, illetve kettő bekezdése, egy szakasz és két bekezdése – mert ide is van másolva külön a képviselői kártyánkra –, ami kifejti azt, hogy hová jogosult belépni egy képviselő, és a képviselő munkáját a hatóságok, a szervek hogyan kötelesek segíteni. Ezt a képviselők jogállásáról szóló törvényt véleményünk szerint felülírta, de használhatunk egy másikat, ha ez nem a megfelelő jogi kifejezés, akkor elnézést kérek. Ez a bizonyos ügyészi ajánlás, amit, hogyha jól tudom, egy 1977-es vagy hetvenvalahányas törvényerejű rendeletre hivatkozva hoztak meg. Én nem tudom, nem vagyok jogász, és ezért nem is tudom ezt értelmezni, viszont megkérdeztem jó néhány jogászt ebben a kérdésben, többek között az LMP jogászait, illetve az Országgyűlés Emberi jogi bizottságának elnökét és alelnökét, mind a ketten gyakorló jogászok és ügyvédek, ők sem tudták értelmezni ezt az ügyészségi, ügyészi ajánlást. Én most kérdezném, hogy ezt akkor lehetne felülírni - de lehet, hogy nincs igazam -, hogyha egyértelmű lenne a joggal való visszaélés, tehát hogyha előfordulna az, hogy a 386 képviselő egyszerre menne el, vagy mindennap bejárna különböző intézményekbe, intézetekbe és ellehetetlenítené ott az intézmény munkáját? Nem hiszem, hogy ez előfordul.

Hadd osszam meg önökkel azt a hozzám eljutott hírt, hogy tulajdonképpen ez azért született nemrég, vagy vették elő újból ezt az ajánlást, mert nem szeretnék, hogyha bizonyos képviselők bejárnának bizonyos intézményekbe, és bizonyos fogvatartottakat látogatnának. Anélkül, hogy belemennék a részletekbe, nem gondolom, itt úgy látom, hogy Répássy képviselőtársam is bólogat, úgy gondolom, hogy ezzel az indokkal nem lehet felülírni egy jogszabályt, de kérem a hozzászólásokat, hogyha ezt más úgy gondolja. Én most úgy tudok bemenni bv-intézetbe, meglátogatni egy fogvatartottat, hogy az Emberi jogi bizottságtól kaptam egy megbízó levelet, hogy én ebben az ügyben, ebben a konkrét ügyben eljárhatok. Szeretném kikérni az itt lévők véleményét ez ügyben. Nagyon örülök, hogy sok gyakorlati kérdés is és probléma is elhangzott itt a megalázó, embertelen bánásmóddal kapcsolatban, ugye itt a heti kétszeri fürdés, a kapcsolattartás, a lábbilincs került szóba. Konkrétan azzal a fogvatartottal kapcsolatban, akit én látogattam, neki komoly sérülés keletkezett a bokáján, ő kérte az öröket, hogy lazítsák meg a lábbilincset, ennek nem tettek eleget, orvosi látletet is vettek erről a sérülésről, illetve más panasza is volt. Például szabad levegőre egy hét után

engedték ki először, arra hivatkozva, hogy nem jelezte a szabad levegőn tartózkodás igényét, ami egyébként úgy nézett ki a gyakorlatban, hogy bekiabáltak a cellájába, hogy levegő, onnan egy cellatársa kikiabált, hogy három, amiről neki fogalma nem volt, hogy ez mit jelent, majd amikor jelezte, hogy ő is ki szeretne menni, akkor mondták, hogy ő nincs benne, mert ő nem jelezte, hogy ki szeretne menni. Na, ez volt egy hétig, amikor is kiderült, hogy ez a „három”, ez azt jelenti, hogy a hat emberből hányan jelezték azt, hogy ők szeretnék kimenni arra a napi egy órára. De többek között gyógyszer sem kapott a migrénjére, és a többi, a házirendben előírtak szerint a könyvtárt sem látogathatta. De olyan durvább dolgok is előfordultak más cellákban tartózkodókkal, hogy fogkefével mosatták fel büntetésből a követ, ez ma, az idén történt. Volt egy olyan fogvatartott a férfi körletben, ahol három órán keresztül verték az ajtót, dühörogtek, mert egy cellatársuk öngyilkosságot akart elkövetni, három óra múlva jelentek meg az örök, utána nagy csend, kiderült, hogy a fogvatartottat nagyon csúnyán megverték. Hát így reagáltak erre, hogy valaki öngyilkosságot szeretett volna ott elkövetni. Szeretném, hogyha ezeket kivizsgálják. Tudom, hogy azzal a fogvatartottal kapcsolatban, akit én látogattam meg, volt egy ügyészi vizsgálat is, amelyik sorra elutasította ezt a panaszt, arra hivatkozva, hogy nem szeretett volna szabad levegőre menni, nem jelezte a könyvtárra való igényét, ami természetesen egyik sem volt igaz, lehet. Lehet, hogy egy ilyen vizsgálat során a fogvatartottal is lehetne beszélni, és az ő véleményét is meghallgatni ebben. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen, képviselő asszony. Ki kér még szót? Gaudi képviselő úr, jól láttam? *(Morvai Krisztina: Kérdezni lehet első körben?)* Igen, én azt szeretném kérni, és ebéd után lehet természetesen... *(Novák Előd: Biztosított a mi látogatásunk azután is?)* Igen, altábornagy úr biztosított minket, hogy az ülés befejezése után, tehát az ebéd utáni ülés befejezése után is van lehetőség a látogatásra. Tehát ez nem marad el semmiképpen.

Kérdést ki kíván feltenni? Morvai Krisztina, parancsoljon!

DR. MORVAI KRISZTINA (EP-képviselő): Bíró úrtól kérdezném, hogy szerepprobléma nem oldható-e fel azzal, hogy vélelem szól amellest, hogy az alkotmány rendelkezésénél fogva mindenkit megillet a személyes szabadsághoz való jog, és hogyha a bíró a rendelkezésére álló idő alatt nem győződik meg arról, hogy ez a vélelem megdőlt, akkor nem rendeli el az előzetes letartóztatást. Az ügyészséggel kapcsolatban pedig az érintett ügyészekről kérdezném, hogy hogyan egyeztethető össze a vádképviselési funkció, ez negyven éve vagy még régebben kérdés, a vád képviselését ellátó ügyészség érdekelt abban, hogy a lehető leghatékonyabban folyjon az eljárás, adott esetben érdekelt abban messzemenően, hogy beismerő vallomást tegyen a terhelt, illetőleg terhelő vallomást tegyen a terhelttársaira; nem titok senki előtt, hogy az előzetes letartóztatás és a minél nehezebb körülmények között végrehajtott előzetes letartóztatás ennek remek eszköze, ennek a kikényszerítésének; akkor miért vannak olyan illúzióink, hogy a törvényességét az előzetes letartóztatásnak bármilyen formában az ügyészségnek lenne joga vagy lehetősége ellenőrizni. Hasonlóképpen nem lenne jogosult erre szerintem a Belügyminisztérium, hogy a törvényesség felett rendelkezzen, mi a véleménye az ügyészeknek erről.

Parancsnok úrtól pedig azt szeretném kérdezni, hogy tulajdonképpen mi a különbség a napirendjében egy fegyház fokozatú elítéltnak, mondjuk itt, ebben az intézményben, itt ugye fegyház fokozatú jogerősen elítéltek is vannak, és előzetesek is, azon kívül, hogy az előzetesek a saját ruhájukat hordhatják, abban, hogy a zárkájuk nyitva van vagy zárva van, hány órákor kell felkelniük, hogy alakul a napirendjük, majd ezt akkor egy észrevétellel kiegészíteném, illetve egy mondatot hozzáteszek, hogy az Európai Parlamentben nagyon nagy téma lett a magyarországi előzetes letartóztatások helyzete, azon egyszerű oknál fogva, hogy lehet itt bennünket elzárni információtól, de azért kijut az információ. Most többek között

azért, mert két angol állampolgár volt előzetes letartóztatásban Magyarországon, és hát hatalmas balhé kerekedett abból, hogy a legkülönbözőbb pártokhoz tartozó képviselőtársaink az Európai Parlamentben felszólaltak, hogy kizárt dolog az, hogy az európai különböző bűnügyi együttműködési formákra tekintettel ilyen körülmények között nyugati állampolgárokon végrehajtsanak előzetes letartóztatást. Két kifogás az volt, hogy hogyan lehetséges az, hogy a bíró nem győződik meg arról, hogy itt ténylegesen alapos gyanú van, merthogy rájöttek arra, hogy ez valóban így van, a másik pedig, hogy hogy lehetséges fegyházkörülmények között előzetes letartóztatásban tartani valaki, mikor tudjuk, hogy az eljárás eme szakaszának az a lényege, hogy az ártatlannak pontosan annyi joga van, mint a bűnösnek. Merthogy nem tudjuk, hogy ki a bűnös és ki az ártatlan. Röviden ennyi.

ELNÖK: Köszönöm szépen, képviselő asszony. Parancsoljon, képviselő úr!

DR. GAUDI-NAGY TAMÁS (Jobbik): Köszönöm szépen. Szeretettel üdvözlök mindenkit, egyben a Nemzeti Jogvédő Szolgálat és Alapítvány nevében is, hiszen magam ennek a szervezetnek ügyvezetője vagyok még most is, hogy képviselő is vagyok, és külön köszönöm a Helsinki Bizottságnak ezt az alapos kritikus áttekintést. Egyébként a legfőbb üzenet számomra, bár nem akarom megelőlegezni majd a részletes hozzászólást, hogy itt végül is a legkeményebb kritika hangja hangzott el mindenki részéről, úgy érzem, tehát különböző, nyilván vérmérséklettől és szereptől függően, de látható, hogy ezer sebtől vérzik az előzetes letartóztatás magyarországi intézménye mind az elrendelés, mind a végrehajtás tekintetében. Tehát nyugodtan mondhatjuk azt is, hogy emberi jogi válsághelyzet van ezen a téren, és nagyon kérem ezért minden szereplőjét ennek az ügynek – főleg elsősorban kormányzati felelősség áll fenn –, tehát hogy itt a lehető leghatározottabban tegyék meg a lépéseiket. Én akkor itt viszont konkrét kérdésként tenném fel: van itt egy nagyon remek kézikönyv, a parancsnok úrhoz intézném a kérdésemet. Ez az a kézikönyv, amit börtöntisztek, tisztviselők számára készített az ENSZ, egy olyan kézikönyv, amely az alapvető kritériumok érvényesülését írja elő, főleg a rendes fogva tartásban lévő elítéltek számára, illetve az előzetes letartóztatásban lévők számára, és itt bizony olyanokat olvashatunk, hogy napi legalább nyolc óra cellán kívüli lét biztosítása a nemzetközi sztenderdeknek megfelelő eljárási rend. Elvileg az előzetesben lévő nem láthatna elítéltet, tehát nem élhetne olyan körülmények között, hogy ő jogerősen elítélt emberek környezetében egy olyan rezsim tagjává válik, mint itt Budaházy György, ebben az intézményben, akivel remélem, majd tudunk találkozni, és megismerhetik az ügyét.

Nyilvánvaló, hogy ez a rendszerbéli besorolás teljesen torz irányba viszi. Tehát kérdésem az, hogy ez a kézikönyv ismert-e itt ebben az intézményben és az összes többi intézményben, és valójában használják-e, érvényesítik-e többek között a kapcsolattartásra vonatkozó szabályokat, a nyilvánossághoz való hozzájutás szabályait. Éppen parancsnok úr kezdeményezett fegyelmi eljárást ellenem, ezt most nyilvánosan is elmondom azért, mert egy védői konzultáció hangfelvétele nyilvánosságra került, amelyet Budaházy Györggyel folytattam. Az ő jóváhagyása alapján ez nem képezte védői titok tárgyát, tehát ez egy abszurd helyzet, hogy nemcsak hogy kiszolgáltattott az előzetesben lévő ügye amiatt, hogy az iratbetekintés jogával a védő nem élhet, és nem tudja, hogy igazából milyen eljárásnak a részese, de a nyilvánosság felé sincs lehetősége arra – hogyha jól emlékszem, elhangzott a felvezető előadásban, most hirtelen nem is tudom, hogy kinek a részéről, hogy szinte egy sajtótájékoztató megbélyegezhet egy embert, vagy egy kommunikációs kampány belehelyez valakit egy olyan képbe, jelen esetben ugye Geréb Ágnest a visszaélészerű, veszélyes szülész nő képébe, Budaházyt pedig egy rettenetes terrorista képébe, és innen kezdve ameddig legalábbis a nyomozás le nem zárul, de még utána is nagyon sok nyitott kérdés van –, addig egyszerűen nincs olyan helyzetben a fogvatartott, hogy a nyilvánosság előtt megvédje magát,

és ha más nincs, akkor a védő segítségével kell nyilván lépnie. Én jelen esetben ebben az ügyben nem voltam védő, viszont más ügyeiben képviselem, tehát sok ilyen probléma van.

A kapcsolattartás rendje során tennék még fel kérdést. Nem tudom, hogy jelen intézmény parancsnokának lehet kérdést feltenni, vagy nincs itt most esetleg? Tehát itt főleg, ami egy problémakör, a védelemhez fűződő jog gyakorlása körében: az, hogy ezzel az előzetesben lévők nemcsak hogy rosszabb élethelyzetbe kerülnek, és tényleg akár még lábbilincsben, négyes fokozatba helyezve kell az épületen belül is mozogniuk, és valóban csak egy órára kerülhetnek ki nyolc óra helyett, mondjuk, szabad levegőre, de ráadásul az irattanulmányozásuk is sok esetben problémába ütközik. Tehát a kérdésem az a parancsnok úrhoz, illetve államtitkár úrhoz is, hogy a büntetés-végrehajtási szabályok körében ha gondolkodnak, akkor gondolkodnak-e a modern időkön, például azon, hogy egy laptop vagy egy pendrive segítségével elektronikus irattanulmányozásra mód nyíljon. Jelen esetben pont a Hunnia Mozgalom tagjai elleni ügyben; ugye 25 ezer oldalnyi vádirat, képfelvétel, hangfelvételek, mozgó anyagok, tehát olyan anyagokat kell tanulmányoznia, amelyeket például jelen esetben úgy tudom, hogy Budaházy úrnak biztosítanak, de másik két fogvatartottnak a Venyige utcában nem biztosítják azt a lehetőséget, hogy elektronikus formában az egyébként csak úgy megismerhető iratokat tanulmányozhassák. Rengeteg ilyen anomáliát találunk. Bíró úrhoz még annyi kérdésem lenne, hogy egyetért-e velem vagy velünk abban, akik jogvédőként úgy gondoljuk, amit elmondott Tóth Balázs is, hogy gyakorlatilag nincs olyan jelenlegi tiltó rendelkezés, amely az érdemi bizonyíték-összevetést és mérlegelést végül is kizárná. Ez a kérdésem hozzá egyelőre. Köszönöm.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Zagyva képviselő úr!

ZAGYVA GYÖRGY GYULA (Jobbik): Köszönöm. A Vókó úr állásfoglalásával kapcsolatban lenne egy megjegyzésem, meg egy kérdésem. Most az, hogy ebben mi foglaltatik, és hogy ebben mi hogy állunk, meg miben nem értünk egyet...

ELNÖK: Képviselő úr! Kérdést legyen szíves!

ZAGYVA GYÖRGY GYULA (Jobbik): Csak előkészítem, mert mindjárt elmondom, hogy mi a legfőbb problémám, ezt majd privátban megbeszéljük, de nekem az volt a legfőbb problémám, és ezt Vókó úr nyilván nem tudja, hogy amikor legelőször próbáltam képviselőként börtönlátogatásra jelentkezni, akkor avval próbáltak meg lerázni, és nem egyszer, többször, hogy erre az állásfoglalásra hivatkoztak, hogy e miatt az állásfoglalás miatt nem lehet börtönt látogatni képviselőnek. Tehát nem az, hogy adott fogvatartottal nem találkozhatok, hanem egyáltalán börtönt mint intézményt nem látogathatok. Tudom, két hetünkbe tellett, mire ezt kiderítettük, és nem engedtek be minket. És két hétig kellett kitaposnunk ezt az ösvényt, tehát ezért mondom, hogy ilyen visszaélésekkel találkoztunk, és ez súlyos visszaélés. Nyilván megoldottuk a problémát, csak jelzem, hogy így használták az ön állásfoglalását, és nem egy intézmény van így, hanem több. És nyilván mi ezzel a lehetőséggel nem számoltunk, újak voltunk, tehát soká tartott, mire ezt megoldottuk.

Viszont azóta bejutottunk több intézménybe, és nemcsak a Budaházy urat látogattam, mint ahogy Répássy államtitkár úr ezt megjegyezte, félig cinikusan, hanem mondjuk személyesen meggyőződtem nagyon sok előzetes fogvatartottnak a tartási körülményeiről. Több intézményben, nemcsak Budapesten, hanem vidéken is. És most már személyes tapasztalatokra támaszkodva azt kell mondjam, hogy Magyarországon az előzetes fogva tartást a megtörés eszközeként használják rengeteg trükkkel, az, hogy olyan helyeken sem engedik őket egy óránál több időre szabad levegőre, ahol lehetőség lenne rá, mert annyi van a törvényben, hogy minimum egy óra, és ha minimum, akkor minimum, akkor akkor sem lehet

hat vagy nyolc órára, hogyha lehetőség lenne rá. Mert egy óra minimum, akkor ők ennyit engednek. És ezen kívül rengeteg aljas trükköt fedeztünk fel, meg hallottunk több forrásból, tehát egyértelmű, hogy a megtörésnek az eszközöként használják. Sőt, nem fogom megmondani nyilvánosan, hogy melyik intézményben, de olyat is láttam, ami egyébként teljes mértékben tényellenes és sértő, hogy egy cellában, és most erre nyilván el fognak borzadni a büntetés-végrehajtási szakemberek, és azt fogják mondani, hogy ilyet nem lehet csinálni, meg hogy ez nyilván nem igaz, hogy egy cellában voltak előzetesek és börtönbüntetésüket töltők. A saját szememmel láttam. (*Dr. Répássy Róbert: Van ilyen.*) Van ilyen? A törvény szerint nem lehetséges, csak azért mondom. Tehát elméletileg ilyen nem lehetne, emellett a bv. állománya folyamatosan használja azt a trükköt és szerintem azt az aljasságot, hogy az előzetesben lévőket olyan dolgokkal zsarolják, hogy ha ezt meg ezt nem csinálja meg, akkor kik mellé rakják be őket a cellákba. Ez folyamatos napi szintű gyakorlat, hogy fenyegetnek az elhelyezési körülmények megváltoztatásával, hogy emellé vagy amellé rakunk be. Ez már a kínzásnak a határát fenyegeti véleményem szerint. Tehát a kérdésem az, hogy ilyenekről például a büntetés-végrehajtás országos vezetői tudnak-e, vagy csak a parancsnoki szintig jut ez el. Köszönöm.

ELNÖK: Köszönöm szépen, képviselő úr. Novák Előd képviselő úr. Gaudi képviselő úr két percre még szót fog kapni, de a végén.

NOVÁK ELŐD (Jobbik): Csak egy ügyrendi kérdésem van, miután én az előzetes napirendhez igazítottam a délutáni programomat, hogy van-e mód arra, hogy most a kérdések megválaszolása után közvetlenül akár engem soron kívül körbevezetnének. Mert az eddigi kísérleteim, ahogy mondtam, erre az állásfoglalásra hivatkozva, nem jártak sikerrel, és a programnak ez a része nagyon érdekelne. Én akár az ebédet is kihagynám, ha lehet, felajánlanám az ebédemet esetleg egy fogvatartottnak. Tehát erre vonatkoznak az ügyrendi kérdéseim.

ELNÖK: Képviselő úr, altábornagy úr lehetőséget biztosít erre. Úgyhogy ez megoldható. Köszönöm. Gaudi képviselő úrnak akkor még három kérdése van.

DR. GAUDI-NAGY TAMÁS (Jobbik): Igen, kihasználva, hogy itt van államtitkár úr is, tehát a kormányzat képviselőjében gyorsan három kérdést tennék hozzá. Tehát az itt észlelhető vészjelzések alapján tervezi-e a kormány az előzetes letartóztatás büntetőeljárási és büntetés-végrehajtási szabályainak a hozzáigazítását, reformját, elvégzi-e rövid időn belül, amely valóban az emberi méltóság megvédése és az összes nemzetközi, egyéb egyezményben foglalt kötelezettséget végre érvényre juttatja?

A másik az OPKET Egyezmény: tehát a kínzás elleni egyezménynek a kiegészítési egyezménye, amit Szabó Máté már régóta kifogásol, hogy nem csatlakozott hozzá Magyarország az előző nyolc évben, hiába próbálta ezt szorgalmazni, tehát hogy ezt tervezi-e a kormány, hogy állandó rendszeres megfigyelőrendszer működhessen végre Magyarországon?

A harmadik pedig, hogy a büntetés-végrehajtásnak rendelt költségvetési tételekből már látható, hogy az idén egy költségvetési tervezetben, a költségvetési törvényjavaslatban nincs igazán áttörés a javadalmazásban. A büntetés-végrehajtási állomány, nyilván a végrehajtást felügyelő állományra gondolok, tehát azok, akik végül is személyükkel vállalják a garanciát, hogy ezt a rendszert fenntartják, emberhez méltatlan körülmények között dolgoznak, és méltatlanul alacsony javadalmazási viszonyok mellett, tervezi-e a kormány azt, hogy ezen radikálisan változtat? Sajnos a költségvetési törvény mást mond, ezért nyújtottam be én is

módosító javaslatot, hogy ez változzon. Ehhez kérem az államtitkár úr segítségét, illetve a belügyminiszter úr segítségét is, hogy továbbítsa ezt felé.

ELNÖK: Köszönöm szépen, képviselő úr. Akkor válaszára először megadnám a szót az államtitkárnak, hiszen az utolsó kérdés legalábbis rá vonatkozott, és természetesen utána minden előadónak.

Hadd emeljem ki addig, hogy Szabó Tímea képviselő asszony rajtam keresztül kéri az előadók elnézését, hogy a választ nem tudta megvárni, a jegyzőkönyvből el fogja olvasni, de a költségvetés vitájában a plenáris ülésen részt kell vennie, ezért kényszerült távozni. Megadom a szót államtitkár úrnak.

DR. RÉPÁSSY RÓBERT államtitkár (Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium): Csak egy nagyon rövid ideig szeretném megszakítani, mert sokkal több kérdést tettek fel nem nekem. De az természetes, hogy az itt elhangzottakat figyelembe fogjuk venni egy új szabályozás értelmében, de egyébként én magam is utaltam arra, hogy szerintem van itt tennivaló. Elsősorban az előzetes letartóztatás elrendelésének a jogszabályi feltételeire gondolok. Őszintén szólva a börtönviszonyokra, illetve a fogvatartási szabályokra vonatkozó jogszabályok felülvizsgálatával kapcsolatban, ha nem haragszik Gaudi képviselő úr, de nehezen tudom követni a Jobbik álláspontját ebben az ügyben, mert miközben politikai programszintre emelték, hogy a wellnesbörtönöket meg kell szüntetni... *(Dr. Gaudi-Nagy Tamás: Az előzetesekről beszélünk.)* Igen, hát én úgy vettem észre, hogy az előzetesen kívül is elég rossz helyzet van, tehát a wellnesbörtönökről beszélnek, miközben azt mondják, hogy emberi jogi katasztrófahelyzet van. Tehát helyesebb lenne, hogyha eldöntenék, hogy valójában a magyar börtönviszonyok valami ideális állapothoz közelítenek, vagy katasztrófahelyzethez. Valószínűleg a kettő között van az igazság. *(Morvai Krisztina: Bocsánat, de most nem jó, ugye most...?)*

ELNÖK: Köszönöm szépen, államtitkár úr. Elnézést, képviselő asszony, hadd adjak most szót azoknak... mindjárt le fogjuk folytatni, ígérem. *(Morvai Krisztina: Csak a pontosítás kedvéért szerettem volna megkérdezni, hogy jogerős elítéltekről is beszélünk ezen a mai ülésen, vagy kifejezetten az előzetes letartóztatás a témája a mai ülésnek.)* Az előzetes letartóztatás a témája a mai ülésnek, de ahogy én értem és hallom, szóba kerültek általános büntetés-végrehajtási kérdések. De képviselő asszonynak igaza van teljes mértékben, én is azt indítványoznám minden válaszadónak és kérdésfeltevőnek, hogy alapvetően az előzetes letartóztatás témáján belül maradjunk. Ezzel kérdezném meg, hogy az előadók közül ki kíván elsőként reagálni a feltett kérdésekre. Bíró úr, parancsoljon!

DR. CSÁK ZSOLT fővárosi bírósági tanácselnök: Annyi a hasonlóság, hogy egyszerre válaszoljam mind a kettőt. Morvai Krisztina képviselő asszony kérdésére egyszer tudom azt mondani, hogy igen lehet a válasz, az is, hogy alkotmányos szempontokat mérlegelve, és ebbe nyugodtan bevonhatjuk az emberi jogi bíróság ítéleteit, dönthet úgy a bíró, hogy az adott ügyben nem látja fennforogni az előzetes letartóztatás feltételeit és szükségességét. Ilyen végzést is láttam, ilyen ítéletet is bíráltunk már felül, ugyanakkor azonban a törvényi előírásoktól nem függetlenítheti magát a bíró, tehát elsősorban az általános feltételt mint a megalapozott gyanút és a különös feltételt, az adott ügyről, az adott terhelte vonatkoztatva kell vizsgálnia, hogy vajon mi jelent nagyobb veszélyt. A személyi jogok, az emberi jogok sérelme azzal, hogyha elrendeli az előzetes letartóztatást, mert erre meg azt mondja a magyar Alkotmánybíróság, hogy ez egy károkozás, az előzetes letartóztatás elrendelése, de bizonyos esetekben elkerülhetetlen, és azért amikor az elrendelésről dönt a bíró, akkor pont az információ hiányában a következményeket nem tudja mérlegelni, hogy

egyik oldalról igen, az emberi jogok oldaláról a törvényben rögzített szabadlábban való védekezés alapjából kiindulva az a helyes, hogy szabadlábban védekezzék, de ha szabadlábban védekezik, akkor ennek milyen következményei lesznek.

Mivel szoltam már az eljárás megnehezítésének a neuralgikus kérdéséről, erről nem kívánok beszélni, de azért mégsem olyan egyszerűen elintézhető a szökés-elrejtőzés veszélye sem. Mert mérlegelni kell azt, hogy a bírónak az igazság kiderítésére kell törekednie, méghozzá olyan tényállást kell megállapítani, ahol ő nem volt ott. Tehát csak a bizonyítékok mérlegelésével, és akkor, amikor az az igény jön ki a törvényi megfogalmazásból is, hogy és egyéb okokból jelenléte az eljárásnál másként nem biztosítható, akkor a bizonyítás igényére vonatkozik, hogy a terheltet is szembesítsék a bizonyítékokkal, hogy a terhelt meghallgatása alapján tudja mérlegelni a bíróság, hogy kinek fog hinni. Mert nagyon egyszerű dolog, és a terheltnek káros következménnyel jár az, amikor egyre szélesebb körben engedi meg a törvény, hogy a terhelt távollétében tárgyaljon a bíróság. Jogerős végrehajtandó szabadságvesztés büntetés szabható ki törvényesen úgy, hogy a megalapozott gyanú közlésekor sem volt meg a nyomozás során a terhelt, az érdemi mérlegelésből maradt ki a terhelt azáltal, hogyha nincs meg a büntetőeljárás során. Tehát amikor a szökés-elrejtőzés veszélyét, a jelenlét biztosítását vesszük figyelembe, akkor az a bizonyítás szempontjából történik, és a bizonyítás végeredménye lehet, hogy nem a terhelt kárára fog majd bekövetkezni.

Tehát a másik, amire próbáltam utalni, hogy nem függetlenítheti a bíró magát attól, hogy milyen elvi iránymutatások vannak egy adott kérdésre, és pont azért, mert a törvény nem ad egyértelmű választ. Gaudi képviselő úr kérdésére is azt mondhatom, hogy igen a válasz, mert a bíró meggondolhatja azt, hogy a bizonyítékok mérlegelése alapján nem rendeli el az előzetest, de a bírónak meg kell keresni rá a törvényes módot, hogy hogyan teszi meg. A törvény rendszerében pedig bizonyítás felvétele tárgyaláson történik. A bíró egyes eljárási módját aszerint különbözteti meg a törvény, most a legegyszerűbb példa, az elkülönítést mondom, ülés és tárgyalás, hogy azon történik-e bizonyítás vagy nem. Bizonyítás tárgyaláson történhet. A törvény előírása kell ahhoz.

De megint hadd éljek egy konkrét példával: egy hölgyet gyanúsított meg a nyomozó hatóság azzal, hogy a barátjától bérelt lakást eladta egy hamis adásvételi szerződéssel. Repülőtéren fogták el, milyen jól hangzott a szökés-elrejtőzés veszélye, hiszen külföldre távozott. Ez már befejezett tény. A terhelt beszélhet a nyomozási bíró előtt, az ügy érdemére vonatkozóan nyilatkozatot tehet, csak a bíró oldaláról nem találom az eszközt, hogy hogyan kérdezhet rá, hogy de amit most mondott, miért mondta, miért gondolja ezt, miért gondolja azt. Nem találom a törvényben a szabályokat, mert a bizonyítás a tárgyalásra tartozik. De ha azt mondta ez a gyanúsított, hogy de elvették tőlem az útlevelet, ott van, odatették az iratok közé, nézze meg, hogy nem voltam Magyarországon az alapos gyanú időpontjában. Megnéztem az útlevelet, abban a pillanatban, hogy így a kezembe fogtam az útlevelet, megsértettem a szabályokat, mert ez már a bizonyítás kategóriájába megy. (*Morvai Krisztina közbeszól.*) Hadd fejezzem be! Megnéztem, azt igazolta, hogy nem volt Magyarországon. Elutasítottam az ügyészi indítványt, amit az ügyész megfellebbezett. De valóban nincs beleírva a törvénybe a nyomozási bírónál, hogy nem vehet fel bizonyítást, de hát az sincs beleírva, hogy hogyan vizsgálja meg a megalapozott gyanút alátámasztó és előterjesztett tényeket. Ez az egyik.

A másik, azért arra is reagálni szeretnék, hogy a másodfokú bíróság miért olyan sommásan hagyja helyben a határozatokat. Hát ha egyetért az elsőfokú bíróság határozatával, és helybenhagyó döntést hoz, akkor a büntetőeljárás törvény fogalmaz úgy, hogy a helybenhagyást röviden kell megindokolni. Nyilván nem kielégítő a válaszom, de bírószemmel a Legfelsőbb Bíróság iránymutatásaiból kiindulva én csak ezt a helyzetet látom.

ELNÖK: Köszönöm szépen, bíró úr. Ki kíván a következő válaszadó lenni? Vókó professzor úr, parancsoljon!

DR. VÓKÓ GYÖRGY osztályvezető ügyész, Legfőbb Ügyészség: Kérem szépen, mindenekelőtt megköszönöm a távol lévő képviselő asszonynak, hogy elnézést kért. Abból adódott ez a sértődöttségem, tudom én, voltak képviselőkkel eszmecsereim, jót akarunk mind a ketten, de megkérdezett egy bv-tisztet, aki mondta neki, hogy erre az állásfoglalásra hivatkozott, holott van a parancsnokhelyettesnek egy utasítása, ami kötelező rá nézve, és nem arra hivatkozott. Most ugyanakkor az újságban, sőt külön honlapon megjelent és elhangzott Geréb Ágnes neve, hogy milyen embertelen körülmények között van. Erre összekeverte az újságíró ezt az állásfoglalást az embertelen körülményekkel. És sorban kapom a leveleket én, hogy engedjem szabadlábra a Geréb Ágnest. Nem én vagyok az ügy előadója, nem foglalkozom vele. És nagyon szerencsétlen az, hogy így összekeverték ezt a kettőt. Tehát egy ilyen szerencsétlen nyilatkozat volt, vagy az újságíró írta el, nem tudjuk. De mindenesetre nem illik ilyet megjelentetni valakiről.

Viszont a jogi kérdés. A legelső kérdés. Én az ELTE-n kezdtem el tanítani, és a folyóson egy nagyon csinos szőke tanárnő megszólít, és azt mondja, hogy „Te Gyurka, hogy tudod összeegyeztetni, hogy a bűnözők ellen küzdesz, és ugyanakkor meg véded is a törvényességet, hogy mégse bántsák őket?” Itt ül velem ez a csinos tanárnő, és akkor valahogy azt a magyarázatot adtam, aminél most sem tudnék okosabbat kitalálni, hogy az ügyészség abban érdekelt csak, hogy a bűnözőket elkapják, hogy a bűnelkövetőket, a tényleges bűnelkövetőket felelősségre vonják. Érdekelt abban, hogy minél előbb kiderüljön az igazság. De az igazság! Ártatlan ember ne szenvedjen! És ne kerüljön embertelen körülmények közé. Ez kötelessége az ügyésznek. Az ügyész a törvényre tesz esküt, neki azt kell szem előtt tartani, és a törvény meghatározza a jogokat, a kötelességeket is, a jogi helyzetet pontosan. A törvény betűjét kell megkövetelni.

Így tudom összeegyeztetni, mert én a törvényt néztem egész életemben, hogy a törvényt tartsák be, és emberségesen tartsák be, és törvénynek tekintem a nemzetközi normákat is, így az egyezményeket, ajánlásokat is, amit képviselő asszony ismer az én életemben. Nem mondom a többi tisztségemet.

A másik kérdés: a belépés a képviselőkkel kapcsolatban. Nyilvánvaló, hogy ez egy nagyon átgondolt, komoly állásfoglalás volt, és nem csak az én munkám van benne. Megkérdeztek engem is. A következőt tartalmazzák a jogszabályok: országgyűlési képviselők jogállásáról szóló 1990. évi LV. törvény 8. § (4) bekezdés: a képviselői igazolvány az államigazgatás valamennyi szervéhez, továbbá a közintézetekhez és a közintézményekhez belépésre jogosít. Tehát a képviselő jogosult belépni. A 44/2007 IX.19. IRM-rendelet 5. § (2) bekezdése szerint: a hivatalos vagy szolgálati ügyben eljáró személy jogszabályban meghatározott feladatok végrehajtása, tehát meghatározott feladatok végrehajtása, illetőleg a bv-szervezettel s a többi, s a többi, kötött együttműködés megállapodásban foglaltak teljesítése érdekében léphet a bv-szervezet területére, a bv-intézetbe. Az országgyűlési képviselő részére olyan hatáskört... tehát, hogy a bv-intézetben vizsgálatot folytasson le, illetőleg hogy fogvatartottakat hallgasson meg, sem az alkotmány e pillanatban, sem a képviselők jogállásáról szóló törvény nem tartalmaz, és az Országgyűlés Házszabálya 46/1994 IX.30. OGY-határozat sem biztosít. Ilyen hatáskörrel csupán az Országgyűlés bizottságai rendelkeznek. A következőt tartalmazza: „Az Országgyűlés állandó bizottságot alakít tagjaiból, és bármely kérdés kivizsgálására bizottságot küldhet ki, ugyanezen szakasz (3) bekezdése pedig kimondja, az országgyűlési bizottságok által kért adatokat mindenki köteles a rendelkezésükre bocsátani, illetőleg köteles előttük vallomást tenni. Ez óriási jogkör. Óriási jogkör.

Amiről megfelelkeznek, hogy hogy jön ide az ügyész, a törvénytisztelő ügyész. Neki kötelessége! A büntetések és az intézkedések végrehajtásáról szóló, többször módosított, igen, az 1993. évi XXXII. törvénnyel is először, ami jogállamivá tette ezt a Bv tvr.-t, a 116. § (1) bekezdése szerint az előzetes letartóztatást büntetés-végrehajtási intézetben a tárgyalás előkészítése során hozott határozatig az ügyész, ezt követően a bíróság rendelkezése alapján és annak megfelelően kell végrehajtani. A jogokról szóló 118. § (1) bek. szerint az előzetesen letartóztatott, D) pont: „hozzátartozóival” – most jön a gondolatjel – „és az ügyész, a vádirat benyújtása után a bíróság jóváhagyásával más személyekkel levelezhet legalább havonta egyszer, fogadhat látogatót és kaphat csomagot”. És az ügyész ezt nézi. Más személyekkel. Jó, ez hivatalos személy, az országgyűlési képviselő, tehát az országgyűlési képviselőnek erre a tevékenységére nézve a 44/2007 IX.19. IRM-rendelet 4. § B) pontja tartalmaz rendelkezést, mely szerint a bíróhoz és az ügyészhez hasonlóan hivatalos vagy szolgálati ügyben eljáró személynek minősül az országgyűlési képviselő is, és mivel az említett kivételek között nem szerepel, ellenőrzés nélkül beszélhet a bv-intézetben elhelyezett fogvatartottakkal. Ezt tartalmazza bevezetesként már az állásfoglalás.

És ami korlátot jelent. Az, hogy a rendelkezési jogkör gyakorlójától kell megkérni az engedélyt. Ez miért okoz gondot? Kérem szépen, ő felelős a büntetőeljárásért, hogy az igazság kiderüljön. Sok pénze van benn egy-egy büntetőeljárásban az adófizetőknek a nyomozástól kezdve, itt felelőssége van az ügyésznek. *(Novák Előd: A képviselőnek is felelőssége van.)* A képviselőnek is! A képviselőnek is felelőssége van, kétségtelen, de most az ügyészről beszélünk. Miért kell az ügyész? Az ügyész ismeri a büntetőeljárás menetét. Tehát ő tudja mérlegelni. És akkor ő megadja. De nemcsak képviselő akar ám velem beszélni. *(Novák Előd: Ha úgyis megadja, akkor miért kéri?)*

ELNÖK: Tisztelt Bizottság! Hadd kérjem azt, hogy a Hárszabályban lefektetett rendet, miszerint is egyszerre egy ember beszél a bizottsági ülésen, tartsuk be, és ha már a szót magamhoz ragadtam, én hadd kérjem azt, és indítványozzam azt, mivel látható, hogy ezzel a témával nem fogunk előrébb jutni most, anélkül természetesen, hogy az ebédszünet után venném magamnak azt a bátorságot, hogy ne adjam meg a jogot arra, hogy a jobbikos képviselők felszólaljanak és hozzászóljanak, szeretném tájékoztatni a tisztelt albizottságot és a képviselőtársaimat arról, hogy ezzel a problémával kapcsolatban Lukács Tamás, az Emberi jogi, kisebbségi, civil és vallásügyi bizottság elnökének a kérése alapján Balsai István, az Alkotmányügyi, igazságügyi és ügyrendi bizottság elnöke levélben fordult Pintér Sándor belügyminiszter úrhoz. Tehát pontosan ezzel az ügyészségi állásfoglalással kapcsolatban. Én azt gondolom, hogy az asztal körül ülő feleknek meglehetősen nehéz lesz egymást meggyőzni arról, hogy a másik igazát elfogadják, azt javaslom és javasolnám professzor úrnak is, hogy a vitának ezt a részét zárjuk le, és várjuk meg azt, hogy Pintér belügyminiszter úrnak mi lesz az érdemi válasza az Országgyűlés Alkotmányügyi bizottsága elnökének a levelére. Elfogadható ez mindenki számára? Ha igen, akkor...

DR. VÓKÓ GYÖRGY osztályvezető ügyész (Legfőbb Ügyészség): Javasoltam a jogszabály-módosítást.

ELNÖK: Értem, professzor úr, azért mondom, hogy én úgy hiszem, hogy ma ezzel nem fogunk tudni így előrébb jutni, de a folyamat elindításra került a bizottsági elnök úr által, és azt gondolom, hogy így fogunk tudni megnyugtató választ találni erre adott esetben, amit ügyész úr javasol, hogy akár a képviselőknek jogosultsága van arra, hogy jogszabály-módosítást kezdeményezzenek ebben az ügyben. Hadd kérdezzem meg azt, hogy az előadók közül valakinek van-e még olyan kérdés, amire szeretne válaszolni. Altábornagy úrnak adnám meg a szót utolsóként. Parancsoljon!

DR. KÖKÉNYESI ANTAL bv. altábornagy, a büntetés-végrehajtás országos parancsnoka: Köszönöm szépen. Egy szemléletet szeretnék adni arról, hogy én hogyan látom a büntetés-végrehajtás országos parancsnokaként azt a viszonyt és azt a fajta kapcsolatot, ami a törvényhozással vagy az államigazgatás magas szintű vezetőivel kapcsolatosan szükségszerűen történik.

Egyrészt szeretném köszönetemet kifejezni azért, hogy itt voltak. Egy sor olyan dologban, amiben – feltehetőleg – még nem volt alkalmuk hasonló körben, ilyen beszélgetés során sem megismerni az önök részéről, sem talán önök sem voltak pontosan tisztában azzal, hogy milyen kapacitása, képessége van a magyar büntetés-végrehajtásnak akkor, amikor újabb és újabb elvárásoknak való megfelelést szeretnék irányukba tenni, de egy biztos, fogékonyak vagyunk, és lehet, hogy néhány napos késedelemmel egyes ügyekben, ezt talán észre is vették, valószínű ugyanabba a hibába nem fogunk ismételtén kerülni, ami megtörtént. Nagyon szépen köszönöm önöknek azt, hogy nagyon őszintén elmondták itt a véleményüket bizonyos kérdések kapcsán, vagy bizonyos eseményeket, észleléseket közvetítettek felénk. Nem bátorodom úgy a válaszaimat megfogalmazni, hogy abból még csak következtetni lehessen arra, hogy én értenék vagy nem értenék azzal egyet, én inkább néhány tényszerű adatot szeretnék önökkel ismertetni.

Egyrészt most már nagyjából tisztázódik, ez egy komoly félreértés volt jó ideig, hogy az önök belépése, illetve nem is ez elsősorban, hanem az egyes fogvatartottakkal való kapcsolattartása hogyan történhet, és ebben, amennyiben félreértésre volt ok korábban, el tudom képzelni, hogy egyes esetekben nem mindenki tudta pontosan, hogy hogyan értelmezze ezt a nem könnyű helyzetet, amiről egyébként láthatóan most is tapasztalhattuk, hogy nem könnyű helyzet ennek a megértése; mindenesetre egy országos parancsnokhelyettesi körlevél kiment, és az egyértelművé tette, amit a Vókó professzor úr is mondott, tehát amennyiben esetlegesen félreérthető helyzet volt, vagy valaki ezt rosszul értelmezte, sajnálatos módon veszem tudomásul, és ismételtén felhívjuk a figyelmet rá, hogy mi az értelmezés szempontja, és mit kell tenniük. De én azt gondolom, hogy valószínűleg ez a probléma meg fog oldódni. Egy másik felvetés az volt, hogy különböző visszaélések ha történnek, vagy fogvatartottakkal kapcsolatos helytelen bánásmód adódik, rengeteg feljelentést teszünk. Itt vannak az ügyészség képviselői, tehát kendőzetlenül teszünk feljelentést, csinálunk kivizsgálást, hozzuk meg azokat a következményeit egy-egy eseménynek, ami szükségszerű, tehát éppen ezért sajnálatos módon azt is kell mondjam: több az eljárás a munkatársakkal szemben, mint korábban volt, de ezt folytatni is fogjuk, tehát értelemszerűen az ilyen típusú jelzéseket is úgy vesszük, hogy erre reagálni fogunk.

Egyet hadd kérjek ki, és most bocsásson meg képviselő úr, hogy így mondom, de amikor több esetben tetszett említeni, hogy aljas módon a büntetés-végrehajtás munkatársai ezt tesznek, azt tesznek, amennyiben ezek konkrétumok, higgye el nekem, ki fogom vizsgáltatni, higgye el nekem, feljelentést fogunk tenni, hogyha ilyen történt. De tekintsük ezt úgy, hogy nincs feltöltve, ahogy említettem a nyolcezer, állomány szerinti létszám, hadd őrizzem meg a tisztességét a többségnek azáltal, hogy így általánosítva ezeket a kérdéseket nem tudom elfogadni, és ezért bocsásson meg nekem. *(Zagyva György Gyula: De tudja ön is, hogy létezik a probléma!)* Itt nem erről van szó.

A kézikönyvet forgatjuk, illetve hát itt a könyvtárunkban is megvan. Jó alkalom arra, hogy azt mondjam, ezek után még nyilvánvalóbban ezt fogjuk tenni. Bár hadd mondjam önnek, amikor az előbb arról beszéltem, hogy nyolc ország országos parancsnoka itt volt két napig nálunk Budapesten, és én voltam a vendéglátójuk, akkor van egy sor olyan dolog, amit tőlünk megrökönyödéssel hallottak, hogy mi már itt tartunk. Tehát elfogadom, csak egyet hadd mondjak önnek, és tulajdonképpen ez évek óta nagy problémája a büntetés-végrehajtásnak: most is több mint kétmilliárd forint a tartozásállományunk, ami várhatóan év

végére még több lesz. Tehát, amikor azt mondjuk, hogy további és még további feltételeknek tudjunk megfelelni, mondjuk legyen mindennap meleg víz, fürdési lehetőség, a másik oldalon pedig ott vagyunk, hogy – és ez most nem ennek a kormánynak, minden egyes alkalommal évek óta téma, csak volt, amikor mertek róla beszélni, volt, amikor nem, én amikor idekerültem, én ezeket szépen elmondtam – a nagy probléma az, hogy hogyan fizetjük ki a víz- vagy villanyszámlát. Tehát én értem azt, és ez egy nagyon helyes törekvés, hogy adjunk meg mindent, lehetőség szerint minél többet a fogvatartottnak, csakúgy, mint ebben az országban azoknak is, akik nem fogvatartottak, de van egy képességhiány, és amennyiben ezek teljesülnek, nyilvánvalóan más lesz a helyzet. Utaltam önnek a 18 éves átlagéletkorú buszainkra, és ezt a kérdést én nem akarom tovább ragozni, de valószínűleg a felvetés annyiban mindenképpen szükségszerű, hogy tudjak utalni rá, hogy a fiatalok és nők esetében kivételes helyzet van. A munkáltatásban részt vevőknél pont az ösztönzésük érdekében kivételes helyzet van, mert azok mindennap fürödhetnek, ha munka után vannak, tehát én azt gondolom, hogy képviselő úr nagyjából tudja követni, amit mondtam, és én azt szeretném, hogy teljes mértékben megfeleljünk ennek. Nyilvánvaló, hogy tovább kell hogy tudjunk lépni az anyagi lehetőségeinket illetően is.

Amihez túl sok anyagi nem kell, azt gondolom, az egy nagyobb nyitottság és még nagyobb nyitottság. Hadd mondjam azt önöknek, hogy amióta országos parancsnok vagyok, hogy tudták követni, mennyi sorozat lement a televízióban, mennyi sorozat lement újságokban csak azért, hogy ne legyen egy fekete lyuk a magyar büntetés-végrehajtásban a magyar embereknél, hogy tudjanak róla többet, tudjanak a problémáiról is többet, mint ahogy ez kiderül, hogy vannak is problémái. Meg tudjanak arról is, hogy az a közel nyolcezer ember milyen társadalmilag feltétlen szükséges és fontos munkát végez, olyan körülmények között, amikor – gondoljanak bele, hogy – be van zárva éjszaka a börtön épülete, és egy szinten az az egy ór azzal a körülbelül harminc zárkában lévő emberrel, nyilván nem kommunikál, de túri, elviseli azt, amit mondanak neki. Vagy másnap vagy harmadnap, és nem akarom sorolni. Tehát egy picit talán azt mondanám, és ezt köszönöm a képviselő úrnak, hogy felvetette a javadalmazás kérdését, hogy vajon ennyi-e. Lehet, hogy a társadalom most ennyit tud adni, de mindenképpen törekvésnek kell lenni, hogy ez a munka el legyen ismerve.

Egy dolog van még, ami nagyon fontos, ezt a belügyminiszter úr pontosan tudja, akkor, amikor más rendészeti szerveket fejlesztünk, többek között a rendőrség létszámfejlesztése, technikai fejlesztése, s a többi, én, aki azt az oldalt majdnem 30 éve ismerem, tudom, azt kell mondjam, hogy az pontosan itt meg fog jelenni. Itt is többletfeladatként, többletigényként minden vonatkozásban, tehát arra kell készülni, hogy egyik húzza a másikat magával, és természetesen az lenne a helyes, hogyha követné is.

Képviselő asszony felvetése kapcsán, ugye, hogy most tulajdonképpen az előzetes letartóztatottak és a fegyházbüntetésüket töltők között hogyan van kapcsolat. El kell hogy mondjam, hogy meglehetősen kényszerhelyzet az, amikor azt mondjuk, hogy fővárosi büntetés-végrehajtási intézet tehermentesítése érdekében vagy a telítettségek kiegyenlítő program keretében – itt mondtam, hogy Nyíregyháza, Debrecen és még sorolhatnánk, milyen telítettséggel működik – került sor arra, hogy itt is legyen egy bizonyos rész előzetes letartóztatottnak megnyitva. Szeretném, hogyha ez nem lenne végleges, most egyébként kormányzati döntés van rá, a Belügyminisztérium biztosítja az összeget. Meg fogjuk nyitni, és most már elindul a felújítása a Gyorskocsinak. Az több mint 200 ember elhelyezését biztosítja, ami talán kiváltja azt a helyzetet, amiről most beszélünk.

Miniszteri utasításra további börtönöket vizsgálunk annak érdekében, hogy hogyan lehetne újra megnyitni ezeket. De hadd mondjam azt, hogy amikor a Gyorskocsi bezárásra került, lehet, hogy volt benne egy olyan pillanat is, amire utaltam, hogy 2008-ban 14 ezer- valamennyire lement a fogvatartotti létszám, több mint 1500-zal volt kevesebb, mint pillanatnyilag, akkor az a jó időszak lehet hogy elgondolkoztatott sokakat, hogy akkor lehetne

itt majd akkor csökkenteni a férőhelyeket, racionalizálni stb. Ezen már rég túl vagyunk, egy iszonyú nagy növekedéssel számolunk, de akkor is be kellett volna zárni a Gyorskocsit, mert most teljes tetőcsere szükséges, beázik. A másik oldalról valószínűleg hallgatnánk azért, hogy milyen feltételek vannak a Gyorskocsiban, hogy beázik és ott van a fogvatartott, és a falon csurog végig a víz. Tehát van egy szükséghelyzet, és most van egy lehetőség, hogy erre pénzt kaptunk a mostani kormányzattól. Én azt gondolom, hogy ha ezen az úton tovább tudunk haladni, vagy az, hogy most van egy kormányhatározat arról, és erről nem beszéltünk, ami előírja azt, hogy meg kell nézni a magyar büntetés-végrehajtás helyzetét. Ezt a belügyminiszter úr és a másik miniszter majd utána forintosítja is, ha szükséges, hogy mennyiben felel meg nemzetközi normáknak, előírásoknak nemcsak férőhely-, hanem jogi szempontból is – és nagyon jó dolog, hogy erről beszélünk –, akkor én azt gondolom, hogy ez megint egy nagyon nagy előrelépés ahhoz képest, hogy mi évek, évtizedek óta, akik itt voltak, mondták azt, amit mondtak, lehet, hogy nem vállalta fel mindenki annyira, mint én, hogy erről őszintén beszélek is. Mert tudom, hogy most lehetne abban az állapotban a magyar büntetés-végrehajtás, hogy változatlanul tízegynéhány éves átlagéletkorú járműparkkal, egy 1200 fős fluktuációval, mint ahogy két évvel ezelőtt volt, egy négyhetes bevezető képzéssel, akkor mit mondanának önök. Tehát mi megpróbálunk ebből a helyzetből kitörni, ebben kérem az önök segítségét, és a probléma felvetését azért köszönöm meg, még akkor is, hogyha kritika ez számunkra, mert tudom azt, hogy ennek lesz talán olyan következménye, hogy mások is elgondolkodnak rajta. És ha ez így van, akkor leszünk mi olyan partnerek önöknek, amilyeneket szeretnének.

Higgye el, kevés olyan ember van, akik azt szeretnék, hogy nap mint nap az jelenjen meg róluk, hogy most ezt nem tudja, azt nem tudja teljesíteni, ezt elszúrta, azt elszúrta, hanem hogy egy jól képzett állomány, jól megfizetve természetesen, jó körülmények között, nem túlterhelve, a fogvatartotti létszámmal sem, és nem akarom sorolni, magas szinten lássa el a feladatait. De még egyszer mondom, nincs okunk szégyenkezni. Itt, hogyha nézzük az adatokat, a magyar büntetés-végrehajtás körülbelül átlagadatokkal rendelkezik. Annak ellenére, hogy ilyen rohamos növekedése van a fogvatartotti létszámnak, nem több a fogolyszökés, nem több az öngyilkosság, nem több az olyan rendkívüli esemény, talán önök is tudják ezt követni, de ez csak azért történik, mert annyira kicentiztük, hogy mennyire lehessen elmenni az állomány terhelése vonatkozásában, hogy most még ezt meg tudjuk tenni. Nyilvánvaló, hogy ezt követően kell nekünk olyan támogatást kapni, ami ezt a képességet minden erőfeszítésünk nélkül is biztosítja.

Én azért köszönöm, hogy államtitkár úr is itt van, mert hallhattuk, azért jogi vonatkozásban van komoly előrelépésre esély. Azért köszönöm azt, hogy itt vannak azok az emberek, akiket én nagyon-nagyon értékelek. A Bócz főügyész úr egy legenda, most mondhatom így, amikor én budapesti főkapitány voltam, szoros munkakapcsolatban dolgoztunk, és akkor is ismertem, most is tudom, hogy ez változatlan maradt: az ő nyitottsága, érzékenysége az ilyen típusú problémák iránt. A Vókó professzor úrról is hasonlóképpen mondhatom, hogy nincs az a kérdés, amit meg ne fogalmazhatnánk annak érdekében, hogy vajon tud-e segíteni nekünk, ha valamit mi nem tudunk. És most már nagyon remélem azt, hogy önök képviselőként is ezt érzik vagy látják vagy gondolhatják, akár rólam, akár a szervezetről, hogy nincs az a kérdés, amiről mi ne beszélhetnénk őszintén és nyíltan, és ezt vállalni fogom a jövőben is. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Nagyon szépen köszönöm, altábornagy úr. Ugyan informálisan, de érkezett hozzám egy olyan ügyrendi javaslat, és ezt én felvetem önöknek, képviselőtársaim, hogy ezt a vitát ne ma folytassuk, hanem folytassuk még ebben az évben egy másik bizottsági ülésen az Országgyűlés épületében, akkor, amikor már a jegyzőkönyv rendelkezésünkre áll. Én ezt felvetem, de természetesen az én eredeti javaslatomhoz nagyon szívesen tartom magam.

Nem tudom, hogy ehhez az ügyrendi természetű javaslatához van-e valakinek hozzászólása. Gaudi képviselő úr!

DR. GAUDI-NAGY TAMÁS (Jobbik): Annyi lenne a javaslatom, hogy akkor ne érezze senki úgy, hogy bárkiben néhány gondolat bent rekedt. Lerövidített formában, pár perces időkeretben azért szeretnénk szót kérni.

ELNÖK: Ja, hogy most mindenki egy kétperces időkeretben a véleménye kinyilvánítására?

DR. GAUDI-NAGY TAMÁS (Jobbik): Aki úgy érzi, hogy benne maradt valami gondolat. Én is szerettem volna még szólni. Nem tudom, hogy mikor lesz a következő ülés, most akut ez a kérdés, most szeretnénk szólni.

ELNÖK: Képviselő úr, az én részemről ez teljes mértékben rendben van. Akkor viszont délután nem folytatnánk. Arra meg én ígéretet tudok tenni, hogy még ebben az évben még egyszer összeül a bizottság, és akkor meg lehet fogalmazni adott esetben olyan javaslatokat is, amik normaszövegszerűek. Egyetlen hátránya van annak, hogyha ezt a megoldást választjuk, hogy a meghívott előadóink azon nem lesznek jelen. Ezt szeretném elkerülni, hogy főlegesen hívjuk őket ismét meg. Tehát én úgy gondolom, hogy ha nem tudjuk úgy lezárni most az ülést, hogy nincs szükség az előadók ismételt megjelenésére, akkor azt javaslom, hogy most folytassuk a vitát. Hogyha azt tudjuk mondani, hogy legalábbis nem minden előadó meghívása szükséges ismételt, akkor le tudjuk zárni azzal a kiegészítő javaslattal, amit Gaudi képviselő úr megfogalmazott, hogy akiben még maradt valami, az most kettőperces időkeretben hozzászólhat a vitához.

Tehát ezt az utóbbi megoldást elfogadhatónak tartják képviselőtársaim?

DR. GAUDI-NAGY TAMÁS (Jobbik): Azt javasolnám, hogy közösen döntsük el, hogy az albizottság következő ülésére kiket szeretnénk meghívni. Akinek fontos ez a téma és úgyszólván itt volt, és ennyi időt szánt rá, biztos, hogy megtisztel minket azzal, hogy ezt a munkát közösen tudjuk folytatni.

ELNÖK: Képviselő Úr! Rendben, akkor ezt megvitátjuk. Én nem teszem fel szavazásra több okból sem, de egyrészt egyetértést látok a képviselőtársaim között arról, hogy most két percben, akinek még hozzászólása van, az tegye meg, és erre már reakciót nem várunk, és nem kapunk, és ezzel lezárjuk a mai ülésünket. Akkor megkérdezem tehát, hogy kinek van kérdése vagy észrevétele a vitához. Parancsoljon, képviselő úr!

BARÁTH ZSOLT (Jobbik): Én az Országgyűlés Ifjúsági, szociális és családügyi bizottságának tagjaként és azon belül is az Ifjúsági albizottság tagjaként vagyok itt. Úgy érzékelem, hogy lesz arra mód, hogy ebben a vitában, annál is inkább, mert itt több olyan téma elhangzott, főleg a fiatalok előzetes letartóztatásával kapcsolatban, ami engem is érdekel és tudnék is hozzászólni, szeretnék ebben részt venni a továbbiakban. Ha nem is ebben az időben, hanem egy másik időben, ahogy az elnök úr ezt majd lehetővé teszi. Köszönöm.

ELNÖK: Én köszönöm. A bizottság elnökének fogok küldeni meghívót, és így ön is természetesen szívesen látott vendég, illetve nem is vendég, hanem résztvevője lehet az ülésnek. Gaudi képviselő úr, ön kívánt hozzászólni még.

DR. GAUDI-NAGY TAMÁS (Jobbik): Röviden két percben. Azzal foglalnám össze, hogy a magunk szempontjából fontosnak tartjuk, és köszönjük ezt a lehetőséget. A Jobbik volt egyébként az egyik olyan párt a kampányban, amely kiemelt figyelmet szentelt a büntetés-végrehajtásnak, ezen belül az előzetes letartóztatás intézményének is. Államtitkár úrra reagálva azért rögzítem, hogy itt a tisztességes eljárás elve alapján szerettünk volna érvényt szerezni a személyes szabadságnak, az előzetes letartóztatás intézménye egy végső eszköz, a személyes szabadság intézmény nélküli elvonásának a lehetősége, ebben a jogállami keretek között a lehető leggondosabban és tisztességesebben kell eljárni. Ez konkrétan azt is jelenti, hogy a tisztességtelenül beszerzett bizonyítékok se szolgálhassanak alapul arra, hogy valakit előzetesben tartsanak – sajnos ugye erre van példa –, hiszen jelen esetben a Budaházy György és társai, hárman előzetesben vannak jelenleg is, és olyan bizonyítékok alapján vannak bent, amiről már most, az eljárás jelen szakaszában megállapítható, hogy nem tisztességes módon kerültek beszerzésre. A bírói gyakorlat nem reagált még erre a helyzetre, pedig ez Bánáti János, ha itt lenne, meg tudná erősíteni, hogy ez bizony sajnos egy létező gyakorlat. Az elrendelés keretében a 2006. őszi gyakorlat volt a legszomorúbb, legdrámaibb példa, amit most az Elmúlt 8 év jogsértéseit vizsgáló albizottságban tártunk fel közösen Morvai Krisztinával, több kormánypárti képviselővel, LMP-s is részt vett ebben a munkában, ahol az ügyészség sajnos, a mai napig egyébként önvizsgálatot nem tartott. Az indítványainkkal lényegében teret adtak ezeknek a futószalagon született előzeteseknek, amelyben 150 döntésből 97 százalékot helyeztek másodfokon hatályon kívül. Ez mai napig is fennálló gyakorlat. Budaházy Györgyék esetében egyébként legutóbb indokolást nem tartalmazó ügyészi indítvánnyal kérték másfél év után a meghosszabbítását az előzetesnek olyan okok alapján, minthogy szökés történt, pedig valójában egy másik eljárással kapcsolatban lehetett ezt összefüggésbe hozni. Most másfél év után folyamatosan a múlt időben megtörtént, nem is az ügyre vonatkozó szökést felhozni, ráadásul érdemi indokolás nélkül, azt gondolom, hogy nagyon szomorú példa arra, hogy ez a fajta ügyészi szemlélet fennáll még. Nagyon jó lenne, ha ennek következménye lenne, ne legyünk a következmények nélküli ország, és én kérem minden résztvevő partnerségét abban, hogy ez a nemzetközi egyezményekkel is ellentétes, a saját alkotmányunkkal és a személyes szabadságra vonatkozó jogszabályokkal ellentétes, méltatlan helyzet az előzetes letartóztatás elrendelése, végrehajtása tekintetében szűnjön meg. Ezen szeretnénk mi is dolgozni, és kérjük önöktől ebben a partnerséget.

Sajnálom egyébként, hogy államtitkár úr nem reagált konkrétan a büntetés-végrehajtási költségvetéssel kapcsolatos felvetésekre, most parancsnok úr is ezt megemlítette. Én kérem, hogy azért, ha gondolja, akkor ezt tegye meg, mert úgy gondolom, hogy ez egyben kötelessége is, ha már ezt így megkérdeztük, hogy akkor van-e szándék arra, hogy további forrásbővülés legyen a mostani tarthatatlan helyzet megszüntetésére. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen, képviselő úr. Valaki még röviden? Képviselő asszony, parancsoljon.

DR. MORVAI KRISZTINA (EP-képviselő): Köszönöm szépen. Én szeretném javasolni, hogy akkor tényleg foglaljunk állást abban, hogy szükséges a törvénymódosítás az előzetes letartóztatás feltételeinek meghatározásában. Merthogy, ahogy ma is elhangzott, a habeas corpus alapelvvel élesen ellenkezik a jelenleg kialakult gyakorlat, ami nem teljesen a jogszabályon alapul. Én nagyon meg vagyok lepve azon, hogy a magyar bíróknak, ha nincsen pozitív jogi, kifejezett kötelezettség arra, hogy a meggyőződésük szerint hozzanak meg egy döntést, akkor ellenkező irányba viszik el a joggyakorlatot. Na mindegy... ragaszkodva akkor a két perchez: a terhelt meg kell hogy ismerje, tehát abban a helyzetben kell hogy legyen, hogy az ellene felhozott bizonyítékokat megismerhesse. Ez egy alapvető elvárhatóság, ez

egyértelműen a Strasbourgi Emberi Jogi Bíróságnak a gyakorlatából következik. Van egyfajta kontradiktórikus jellege az előzetessel kapcsolatos döntéshozatalnak, illetve kellene, hogy legyen. És nem utolsósorban a bírónak kell döntenie, tehát valóban nem az ügyésznek, a bírónak, és ehhez pedig a bírónak is meg kell ismernie a bizonyítékokat, és mérlegelnie kell. Olyan jogszabályt kell alkotni az előzetes letartóztatás elrendelhetősége kérdésében, amely legalább ezt a három szempontot tartalmazza.

A végrehajtással kapcsolatban. Tényleg világossá kell tenni a foganatosítás során, hogy ez nem előzetes büntetés, és ez nem kizárólag pénzkérdés. Az, hogy a zárkaajtók nyitva lehetnek-e, az, hogy minél inkább a hétköznapi szabad élethez közelíteni a rácsok mögötti életet, ez nem pénzkérdés. Nyitva lehetne a zárkaajtó, közösségi programokat lehetne szervezni; ha akarna, tényleg nyolc órán keresztül is lent lehetne az udvaron; ő nem a büntetését tölti, előzetes letartóztatott, egészen másik helyzet.

A másik pedig ez a slágertéma, amit ugyan lezártunk, de azért hadd mondjam, hogy én nagyon szeretném azt, hogy országgyűlési képviselők, európai parlamenti képviselők valóban bejárhassanak a büntetés-végrehajtási intézetbe; már most is, amióta ezt a gyakorlatot folytatjuk, akár a külföldi letartóztatottak vonatkozásában, akár belföldi letartóztatottakkal kapcsolatban számos törvénysértésre derítettünk fényt, ezt ne vegyék ellenséges tevékenységnek részünkről, és azt kérem, hogy ne ültessenek oda az ölünkbe két-három magas rangú tisztet, akik figyelik a beszélgetést, mert senkinek nem lehetnek illúziói, egy előzetes letartóztatott nem fogja elmondani a sérelmére elkövetett jogsértéseket akkor, hogyha magas rangú bv-tiszt figyeli a beszélgetést. Adjanak nekünk bizalmat, akár külföldi, akár belföldi előzetessel találkozunk. Én szeretnék egyébként, mint európai parlamenti képviselő, minden európai uniós tagállamból itt lévő előzetes letartóztatottat meglátogatni, ezt már most szeretném bejelenteni, és elbeszélgetni vele őszintén arról, hogy mennyiben tartották be az ő eljárási és fogvatartotti jogait. Én ezt nem gondolom ellenséges tevékenységnek, és nagyon szeretném, hogy ezt felügyelet nélkül végezhessem, mert különben semmi értelme nincsen. Ugyanúgy, mint annak sincs, hogy úgy megyünk végig a zárkákban, hogy ott van a parancsnok velünk, vagy a parancsnokhelyettes, nagyon szeretjük, kedveljük a kollégákat, nagyon jó a munkakapcsolat, de a fogvatartottak nem fognak megnyílni őszintén. Sem most, sem máskor akkor, hogyha nem felügyelet nélkül beszélgetnek. Köszönöm.

ELNÖK: Köszönöm szépen, képviselő asszony. *(Zagyva György Gyula: Tíz másodpercet kérek!)* Legyen harminc, jó, de annál nem több. Parancsoljon!

ZAGYVA GYÖRGY GYULA (Jobbik): Közben eszembe jutott egy nagyon jó példa az országgyűlési képviselők jogállását firtató kérdésekről, hogy akkor most beszélhetünk fogvatartottal vagy nem. A most eltávozott Szabó Tímea képviselő asszony, aki az ENSZ-nél volt börtönlátogató többször, ő ezzel kapcsolatban elég széles tapasztalatokkal rendelkezik, nemrég volt Szerbiában, és mitovicei börtönben meglátogatta a temerini fiúkat, és azt el tudta érni, hogy négyszemközt tudott velük beszélni. Hogyha ezt Szerbiában, az Európai Unióhoz nem tartozó Szerbiában meg lehet oldani, akkor ezt Magyarországon is meg lehet, szerintem. Csak ennyit szerettem volna hozzáfűzni.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Másnak kétpercese? *(Nincs jelentkező.)* Nincs. Akkor én is ehhez fogom magam tartani, és nem adom át az elnöklést, hanem a következő bizottsági ülésen mondanám el az érdemi hozzászólásomat. Tekintettel arra, hogy pár héten belül ugyanebben a témában az albizottság ismételt ülést tart, csak egy rövid köztes zárszót mondanék. Nagyon szépen köszönjük a vendéglátóinknak, hogy ezt a kihelyezett ülést itt megtarthattuk. Szeretnénk megköszönni az előadóknak, hogy időt és energiát szántak arra, hogy az országgyűlési képviselőknek válaszoljanak, illetve az előadásukkal felvessenek egy-

két olyan témát, ami valóban vihet abba az irányba, hogy az előzetes letartóztatásnak mind az intézménye, a rá vonatkozó normatív szabályozások, mind a hatósági, illetve bírósági gyakorlat pozitív irányba tudjon mozdulni. Azt tudom ígérni, hogy aki ma itt előadó volt, már nem előadói, hanem meghívotti minőségben, de mindenképpen értesítve lesz a következő bizottsági ülésről, ahol a hozzászólás joga természetesen meg fogja őket illetni. Képviselőtársaimnak pedig köszönöm az aktivitást és az értékes hozzászólásokat.

Ezzel a napirend végén az ülést lezárom. Köszönöm.

(Az ülés befejezésének időpontja: 14 óra 6 perc)

Dr. Bárándy Gergely
az albizottság elnöke

Jegyzőkönyvvezető: Lajtai Szilvia